INTERDIOCESAAN THEOLOGISCH INSTITUUT
MARIA MOEDER VAN DE KERK

STUDIEGIDS

2026/2027

Locatie:

Grootseminarie Rolduc

Heyendallaan 82
6464 EP Kerkrade

info@rolduc.nl
www.rolduc.nl/seminarie
NL81INGB0673009394

Tel. 045-2117000

Uitgegeven door:
Interdiocesaan Instituut ‘Maria Moeder van de Kerk’
Locatie Rolduc
Juni 2026

INHOUD

Voorwoord 5
Presentatie 6
Kalender 10
College-uren in het studiejaar 2026/2027 18
Credit-overzicht 21
Programma voor Jaar I t/m VI 26
Beschrijving van de vakken 32
Programma voor Jaar VII – Diaconaal jaar 99
Facultatieve cursussen 109
Roosters 112
Priesteropleiding oudere kandidaten 126
Stages 127
Baccalaureaat 129
Schriftelijke werkzaamheid 130

LEGENDA

WS:	Wintersemester
ZS:	Zomersemester
SWU:	Semesterweekuren
CR/ECTS:	Credits volgens het *European Credit Transfer System*
PUL:	Pauselijke Universiteit van Lateranen

COLLEGEZALEN

1: Megaron
2: Keukentje
3: Megaronklas
4: Katacomben 00.30
5: Instituut
6: Thermen 00.1

VOORWOORD

In het afgelopen jaar hebben we mogen ervaren dat het nieuw opgericht instituut ‘Maria, Moeder van de Kerk’ de verwachtingen heeft waargemaakt. De vele inspanningen bleken vrucht te dragen in een goed verlopen studiejaar. De affiliatie met de Pauselijke Lateraanse Universiteit functioneert goed en we zijn dankbaar voor de goede samenwerking.

Een aantal samen georganiseerde bijeenkomsten bleken heel succesvol, zowel waar het gaat om studieuze bijeenkomsten als om bestuurlijke. Natuurlijk blijven we zoeken naar een goede en efficiënte samenwerking tussen de beide locaties in de bisdommen Roermond en Haarlem-Amsterdam. Voor het komende studiejaar is er een bijeenkomst van alle docenten van beide locaties voorzien.

Op het moment van schrijven zijn de aanmeldingsprocedures voor de priesteropleidingen in volle gang. Moge de Heer geven dat velen de roepstem van de Heer horen, opdat de Kerk steeds werkers in de wijngaard mag kennen en ons instituut zijn taak kan volbrengen, om de studie van de filosofie en de theologie te faciliteren.

Rolduc, 4 juni 2026

Dr. L.J.M. Hendriks
directeur

Dr. J.M. Tercero Simón
vice-directeur

PRESENTATIE

Het ITI Maria Moeder van de Kerk is een Centrum voor filosofisch-theologische studies ten dienste van de Rooms-Katholieke Kerk van Nederland. Het instituut beoogt de studie van de goddelijke Openbaring met de eigen methodes van de theologische wetenschap, volgens de richtlijnen van het Tweede Vaticaans Concilie en de aanwijzingen van het Leergezag van de Kerk, in dialoog met het immer geldende filosofische erfgoed, met aandacht voor de hedendaagse culturen en voor de vereisten van de nieuwe evangelisatie.

De ordening van de filosofisch-theologische studies van het instituut komt overeen met het studie-curriculum van de affiliërende Faculteit, dat gericht is op een algemene en fundamentele theologische vorming, met het oog op het behalen van de graad van het Baccalaureaat in de Theologie (*Baccalaureatus in Theologia*).

Aan de vakken, werkcolleges, werkstukken, de scriptie en de stages worden credits toegekend volgens het *European Credit Transfer System* (ECTS). Eén credit beantwoordt daarbij aan 25 werkuren (colleges, zelfstudie en verwerking, examenvoorbereiding of stage).

Het studieprogramma van het instituut is onderverdeeld in tien semesters (vijf jaren), onderverdeeld in een tweejarig filosofisch programma (van 120 ECTS) en een driejarig institutioneel theologisch programma (van 180 ECTS). Met uitzondering van de menswetenschappen, dienen de strikt filosofische disciplines tenminste 72 ECTS te bedragen. Een aantal theologische disciplines kunnen al gedurende het tweejarig filosofisch programma onderwezen worden.

De disciplines van de institutionele cyclus, worden onderverdeeld, volgens de ordening van de affiliërende faculteit, in: fundamentele disciplines, aanvullende disciplines, werkcolleges en schriftelijke werkstukken.

Gewone studenten zijn zij die voor hun aanname een diploma hebben dat toegang geeft tot de universiteiten in Nederland of in het eigen land van herkomst, en de bedoeling hebben om alle cursussen bij te wonen die voorzien zijn in het studieprogramma en de bijbehorende examens, met het oog op het behalen van het Baccalaureaat in de Theologie.

Van de studenten die toegelaten willen worden tot het vijfjarig filosofisch-theologisch curriculum wordt vereist: een verklaring omtrent het morele leven door de parochiepriester; dat examens worden afgelegd; een voldoende kennis van de Latijnse taal en van het klassiek Grieks (anders dient men cursussen voor deze talen te volgen) en voldoende kennis en beheersing van een van de volgende moderne talen correct te kunnen lezen: Engels, Duits, Italiaans, Spaans of Frans.

Iedere student is gehouden de lessen te bezoeken en de examens af te leggen van de cursussen zoals die door het studieprogramma zijn voorzien. Het bezoeken van lessen is slechts toegestaan aan wie ingeschreven is in het instituut en is verplicht.

Bij een gunstige vooropleiding of indien onderdelen van het curriculum in een eerder stadium of op een andere plaats reeds zijn geabsolveerd, kunnen *vrijstellingen* worden verleend. Deze verleent de directeur of de vicedirecteur in overleg met de docent(en) van het betreffende vakgebied. Vrijstellingen dienen te worden goedgekeurd door de Pauselijke Lateraanse Universiteit.

Aan de gewone studenten die alle examens hebben behaald die voorzien zijn in het curriculum behorende bij de affiliatie met de PUL (minimaal 300 ECTS), wordt toegestaan om het examen af te leggen voor het *behalen van de academische graad van het Baccalaureaat in de Theologie*.

Het berekenen van de *afsluitende beoordeling* (op dertig, met tientallen) gebeurt door weging van 5/6 van het eindpunt met het gemiddelde cijfer van de examens van het curriculum, en van 1/6 met het gemiddelde van het punt dat werd toegekend aan de scriptie en het punt dat werd toegekend aan de mondelinge toets.

ACADEMISCHE AUTORITEITEN

Grootkanselier
Z.E. Kard. Baldassare Reina

Rector Magnificus
Z.H.E. Mgr. Alfonso V. Amarante, C.Ss.R.

Decaan
Prof. dr. Angelo Lameri

Moderator
Z.H.E. Mgr. dr. Johannes W.M. Hendriks

Directeur
Dr. Lambert J.M. Hendriks

Vicedirecteur
Dr. José M. Tercero Simón

DEELNEMENDE PRIESTEROPLEIDINGEN

GROOTSEMINARIE ROLDUC

Heyendallaan 82, 6464 EP Kerkrade
www.rolduc.nl/seminarie

Rector
Dr. Lambert J.M. Hendriks

GROOTSEMINARIE REDEMPTORIS MATER ROERMOND

Blankenberg 1, 6267 NN Cadier en Keer
www.redemptorismaterroermond.nl

Rector
Miguel Ángel Pascual Coello

GROOTSEMINARIE SINT WILLIBRORD

Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
www.willibrordseminarie.nl

Rector
Lic. Jeroen C.J. de Wit

GROOTSEMINARIE REDEMPTORIS MATER HAARLEM-AMSTERDAM

Paadje 22, 1733 NE Nieuwe Niedorp
www.redemptorismateramsterdam.nl

Rector
Lic. Luc D. Georges

DICASTERIUM
DE CULTURA ET EDUCATIONE

DICASTERIUM DE CULTURA ET EDUCATIONE, attentis litteris postulatoriis ab Em.mo Magno Cancellario Universitatis Pontificiæ Lateranensis legitime præsentatis; perspectis favorabilibus sententiis Ordinariorum locorum atque Conferentiæ Episcoporum Nederlandensis ad normam art. XI *Instructionis de Affiliatione Institutorum Studiorum Superiorum* Congregationis de Institutione Catholica (de Studiorum Institutis) die VIII mensis Decembris a.D. MMXX editæ; re undique perpensa ac collatis consiliis cum iis quorum interest, ad normam art. LXIII §I Constitutionis Apostolicæ *Veritatis gaudium* necnon art. X §I memoratæ *Instructionis*:

Institutum
Mariam Matrem Ecclesiæ
in *Kerkrade* ac *Heiloo* nationis Nederlandiæ civitatibus situm

hoc Decreto canonice erigit et ad normam art. X §II memoratae *Instructionis* eidem Instituto personalitatem iuridicam publicam canonicam concedit, simulque idem

Facultati Teologiæ
Universitatis Pontificiæ Lateranensi

affiliat affiliatumque declarat ad **quinquennium experimenti gratia** ex primo cyclo constans, ad academicum gradum scilicet Baccalaureatus in Theologia per Facultatem affiliantem consequendum, sub ductu et vigilantia eiusdem Facultatis positum; servatis peculiaribus Statutis ab hoc Dicasterio approbatis; ceteris servatis de iure servandis; contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum e Civitate Vaticana, ex ædibus eiusdem Dicasterii, die XIV mensis Ianuarii, a. D. MMXXV.

Iosephus T. Card. De Kesel
PRÆFECTUS

+Jacobus Cesar Ghirlanda
A SECRETIS

Prot. N. 00070/2025 – 1480/2023

KALENDER VOOR HET STUDIEJAAR 2026/2027

college-dagen =
geen colleges =

geen colleges =

Augustus 2026

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
35	24	25	26	27	28	29	Aankomst 30
36	31						

September 2026

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
36		Retraite 1	Retraite 2	Retraite 3	Retraite 4	Retraite 5	Retraite 6
37	Retraite 7	Retraite 8	9	Doc.v. 10	Uitstap 11	Intro 12	13
38	14	15	16	17	18	19	20
39	21	22	23	24	.25	26	27
40	28	29	30				

Oktober 2026

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
40				1	Bacc.ex 2	Stil 3	Stil 4
41	5	6	Inhaal 7	8	9	10	11
42	12	13	14	15	16	17	18
43	19	20	21	22	23	24	25
44	26	27	Inhaal 28	29	30	Wijding 31	

November 2026

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
44							1
45	2	3	Scrut. 4	Scrut 5	6	7	Stil 8
46	9	10	Scrut 11	12	13	14	Miss 15
47	16	17	Inhaal 18	19	20	21	Gasten 22
48	23	24	25	26	27	28	29
49	30						

December 2026

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
49		1	2	3	4	5	6
50	7	52e Dies 8	Inhaal 9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	Kerst 25	Kerst 26	27
53	28	29	30	31			

Januari 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
53					1	2	3
1	Studie 4	Studie 5	Studie 6	Studie 7	Studie 8	9	10
2	Exam 11	Exam 12	Exam 13	Exam 14	Exam 15	16	17
3	Exam 18	Exam 19	Exam 20	Exam 21	Exam 22	23	24
4	Exam 25	Exam 26	Exam 27	Exam 28	29	30	31

Februari 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
5	Doc.v. 1	Seminar 2	Seminar 3	Seminar 4	Seminar 5	6	7
6	8	9	10	11	12	13	14
7	15	16	17	18	19	Stil 20	Stil 21
8	22	23	Rector 24	25	26	27	28

Maart 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
9	1	2	Inhaal 3	4	5	6	7
10	8	9	10	11	12	13	Stil 14
11	15	16	Inhaal 17	18	19	20	21
12	22	23	24	25	Stil 26	27	Pasen 28
13	29	30	31				

April 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
13				1	2	3	4
14	5	6	7	8	9	10	11
15	12	13	14	15	16	17	Roeping 18
16	19	20	Inhaal 21	22	23	24	25
17	26	Koning 27	Scrut 28	Scrut 29	30		

Mei 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
17						Stil 1	Stil 2
18	3	4	Scrut 5	Hemelv 6	7	8	9
19	10	11	12	13	14	15	Pinkst 16
20	Pinkst 17	18	Inhaal 19	20	21	Wijding 22	23
21	24	25	26	Sacr . 27	28	29	30
22	Studie 31						

Juni 2027

Week	ma.	di.	wo.	do.	vr.	za.	zo.
22		Studie 1	Studie 2	Studie 3	Studie 4	5	6
23	Exam 7	Exam 8	Exam 9	Exam 10	Exam 11	12	13
24	Exam 14	Exam 15	Exam 16	Exam 17	Exam 18	19	20
25	Exam 21	Exam 22	Exam 23	24	Doc.v. 25	Afsluit 26	27
26	28	29	30				

		september 2026 – week 36
di.	1	Begin retraite in Thorn, Foyer de Charité (aankomst: zo. 30-08 in de loop van de avond); einde: di. 08-09
		september 2026 – week 37
do.	10	10.00 u.: docentenvergadering; begin van de introductiedagen voor alle studenten (vóór lunch terug); 17.00 u.: Pontificale Hoogmis ter opening van het academisch jaar 2026/2027
vr.	11	Herfstuitstapje
za.	12	Introductiedag (stille dag voor nieuwe studenten)
		september 2026 – week 38
ma.	14	Begin van de colleges van het wintersemester 2026/2027
		september 2026 – week 39
		september / oktober 2026 – week 40
vr.	2	Baccalaureaatsexamen
za.	3	Stille dag
zo.	4	Stille dag
		oktober 2026 – week 41
wo.	7	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
		oktober 2026 – week 42
		oktober 2026 – week 43
do.	22	Begin van herfstweekend (na de ochtendcolleges)
		oktober / november 2026 – week 44
wo.	28	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
za.	31	Wijding van de transeunte diakens en permanente diakens in de kathedraal Roermond (10.30 u.)
zo.	1	Allerheiligen
		november 2026 – week 45
wo.	4	Scrutinium bisschop in seminarie Rolduc (begin wo. 04-11; einde do. 05-11)
zo.	8	Stille dag
		november 2026 – week 46
wo.	11	Scrutinium bisschop in seminarie Redemptoris Mater
zo.	15	Missio canonica-viering in de kathedraal Roermond (15.00 u.)
		november 2026 – week 47
wo.	18	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
zo.	22	Kerkwijding abdijkerk. Gastenmiddag
		november 2026 – week 48
		november / december 2026 – week 49
		december 2026 – week 50
di.	8	52e Dies van het seminarie (10.30 u.); collegevrije dag
wo.	9	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
		december 2026 – week 51
vr.	18	Einde van de colleges van het wintersemester, begin van de kerstvakantie na de colleges; einde: zo. 03-01-2027

		december 2026 – week 52
		Kerstvakantie
		december 2026 / januari 2027 – week 53
		Kerstvakantie
		januari 2027 – week 1
ma.	4	Begin van de studie- en examenperiode
		januari 2027 – week 2
ma.	11	Begin van de examens (t/m do. 28 januari)
		januari 2027 – week 3
		januari 2027 – week 4
do.	28	Laatste examendag (begin vrij weekend; terug vóór lunch ma. 01-02)
		februari 2027 – week 5
ma.	1	Docentenvergadering (begin 09.30 u.)
di.	2	Seminarweek voor Jaar I t/m VI (einde seminarweek: vr. 05-02)
vr.	5	Begin van de carnavalsonderbreking 's avonds na de vespers (wo. 10-02 om 15.00 u. terug)
		februari 2027 – week 6
wo.	10	Aswoensdag; H. Mis met toediening askruisje, 17.00 u.
do.	11	Begin van de colleges van het zomersemester 2026/2027
		februari 2027 – week 7
ma.	15	Priesterdagen (ma. 15-02 en di. 16-02; aankomst zondagavond)
za.	20	Stille dag
zo.	21	Stille dag
		februari 2027 – week 8
wo.	24	Rectorsfeest
		maart 2027 – week 9
wo.	3	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
		maart 2027 – week 10
zo.	14	Stille dag
		maart 2027 – week 11
wo.	17	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
		maart 2027 – week 12
wo.	24	19.00 u. Chrismamis in kathedraal te Roermond
do.	25	Witte Donderdag; onderbreking van de colleges; na plechtigheid 's avonds begin stille dag
vr.	26	Goede Vrijdag; voortzetting stille dag
za.	27	Paaszaterdag; Paaswake in de Abdijkerk van Rolduc
zo.	28	Pasen: H. Mis in de kathedraal te Roermond; begin paasvakantie; einde zo. 11-04
		maart / april 2027 – week 13
		Paasvakantie
		april 2027 – week 14
		Paasvakantie
		april 2027– week 15

ma.	12	Hervatting van de colleges
zo.	18	Plechtige vespers b.g.v. roepingenzondag met opname van kandidaten voor het priesterschap (16.00 u. in Abdijkerk Rolduc)
		april 2027 – week 16
wo.	21	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
		april / mei 2027 – week 17
di.	27	Koningsdag; collegevrije dag
wo.	28	Scrutinium bisschop in seminarie Rolduc (begin wo. 28-04; einde do. 29-04)
za.	1	Stille dag
zo.	2	Stille dag
		mei 2027 – week 18
wo.	5	Scrutinium bisschop in seminarie Redemptoris Mater
do.	6	Hoogfeest van 's Heren Hemelvaart; collegevrije dag
		mei 2027– week 19
xx	xx	Bedevaart Leenhof; collegevrije dag
do.	13	Begin van de pinksteronderbreking (na de lunch)
zo.	16	Pinksteren
		mei 2027 – week 20
ma.	17	Tweede Pinksterdag
wo.	19	De middag wordt gereserveerd voor inhaalcolleges
za.	22	Priesterwijding in kathedraal Roermond
		mei 2027 – week 21
do.	27	Sacramentsdag / neomistenfeest; collegevrije dag
vr.	28	Laatste inleverdatum werkstukken 2e semester en scripties; einde van het zomersemester
		mei / juni 2027 – week 22
ma.	31	Begin van de studie- en examenperiode
		juni 2026 – week 23
ma.	7	Begin van de examens (t/m wo. 23 juni)
		juni 2027 – week 24
		juni 2027 – week 25
wo.	23	Laatste examendag
vr.	25	Docentenvergadering (begin 14.00 u.); slotavond
za.	26	Pontificale Hoogmis bij afsluiting studiejaar (09.15 u.)

Studiejaar 2027/2028		
		september 2027 – week 36
do.	9	10.00 u.: docentenvergadering; begin introductiedagen voor alle studenten (vóór lunch terug); opening studiejaar 17.00 u. H. Mis
vr.	10	Herfstuitstapje
za.	11	Introductiedag (stille dag voor nieuwe studenten)
		september 2027 – week 37
ma.	13	Begin van de colleges van het wintersemester 2027/2028
		september / oktober 2027 – week 39
vr.	1	Baccalaureaatsexamen
za.	2	Stille dag
zo.	3	Stille dag
		oktober 2027 – week 43
za.	30	Wijding van de transeunte diakens en permanente diakens in de kathedraal te Roermond (10.30 u.)
		november 2027 – week 44
wo.	3	Scrutinium bisschop in seminarie Rolduc (begin wo. 03-11; einde do. 04-11)
		november 2027 – week 45
wo.	10	Scrutinium bisschop in seminarie Redemptoris Mater
		juni 2028 – week 23
za.	10	Priesterwijding
		juni 2028 – week 25
za.	24	Pontificale Hoogmis bij afsluiting studiejaar (09.15 u.)

COLLEGE-UREN IN HET STUDIEJAAR 2026/2027

	I		II		III		IV		V		VI	
SEMESTER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	COLLEGE-UREN											
Nederlands	(2)	(2)										
Nederlands(–tt)	2	2	2	2								
Engels		2	2	2								
Latijn	4	3	4	3								
Grieks	3	4	1	1								
Grieks NT			2	2								
Bijbellezing	1	1										
Liturgisch jaar	1	1										
Pr.spir. & get.gebed	2	1										
Inl. chr. geloven	2	2										
Inl. wet. werken	1											
Inl. kerkgeschiedenis	2											
Kerkelijke docum.	1	1										
Algemene geschied.	2	2										
Archeol. en kunstgesch		2										
Inl. filosofie	2											
Gesch. antieke fil.			1	1								
Gesch. ME filosofie			2									
Fil. Thomas v. Aquino				2								
Gesch. mod. filosofie				3								
Hedendaagse filos.					3							
Soc. en polit. filosofie					2							
Logica			2	1								
Kenleer & wetensch.l			1	2								
Kosmologie			2	1								
Antropologie						3						
Fil. teksten / werkst			1	1	1	1						

Metafysiek					4							
Nat. godsleer						4						
Inl. OT				2		2						
Inl. NT			2	2	2	2						
Exegese OT							2	2	2	2	2	2
Exegese NT							2	2	2	2	2	2
KG oudh/patristiek			3	3	3	3						
Kerkgeschiedenis							2	2	2	2	2	2
Fundament. theologie					2	2						
Dogmatiek							4	4	4	4	2	2
Sacrament.theologie					1	1	1	1	1	1		
Liturgie					1	1						
Moraaltheolog./ethiek					2	2	2	2	2	2	2	2
Soc. Leer v.d. Kerk							2	1	2	1		
Canoniek recht							2	2	2	2	2	2
Spirituele theologie												
Oecumene												
Godsd. pedagogie						2						
Groepssup.catech.												
Theol. v. diacon./ambt												
Past. theol.											2	2
Groepssup. pas.											1	1
Homiletiek											2	
Praktijk v.h. preken											1	1
Muzikale vorming	1	1					1	1	1	1	1	
Psychologie												
Sociologie												
Soc. vaardigheden								1,5		1,5		1,5
Seminarweek												
Totaal semester-weekuren (swu)	24	22	25	28	21	23	18	18,5	18	18,5	19	17,5

SCHRIFTELIJKE WERKZAAMHEID (INCLUSIEF VOORBEREIDING) EN STAGES												
Werkcollege / werkstuk			2	2	2	2	2	2	2	2		
Scriptie										7	10	
Stages (soc./cat./par.)					3	3	4	4			12	12

OVERZICHT VAKKEN EN CREDITS

In dit overzicht wordt het gehele curriculum van het Grootseminarie Rolduc vermeld, inclusief de semesterweekuren en het aantal credits dat aan het vak is toegekend.

Allereerst wordt het curriculum weergegeven dat onderdeel is van de affiliatie met de Pauselijke Lateraanse Universiteit (PUL), vervolgens ook de vakken die geen deel uitmaken van het eigenlijke curriculum. Tenslotte wordt het curriculum weergegeven dat specifiek bedoeld is voor de priesteropleiding en geen deel uitmaakt van de vijfjarige baccalaureaatsopleiding.

N.B. Het vak wordt in dit studiejaar gegeven, tenzij anders vermeld.

FILOSOFISCH EN THEOLOGISCH CURRICULUM BEHORENDE BIJ DE AFFILIATIE MET DE PUL:				
NR.	**VAK**	**SWU**	**CR/ECTS**	**STUDIEJAAR**
00A10	Inleiding wetenschappelijk werken	1	1	
00B01	Grieks van het NT	4	5	
01A02	Geschiedenis v.d. antieke filosofie	2	3	
01A04	Geschiedenis v.d. middeleeuw. fil.	2	3	
01B15	Geschiedenis v.d. moderne filosofie	3	5	
01B17	Geschiedenis v.d. hedendaagse filosofie	3	5	
02A01	Inleiding in de filosofie	2	3	
02A10	Filosofische logica	3	5	
02A12	Kenleer en wetenschapsleer	3	5	
02A15	Natuurfilosofie I. Kosmologie	3	5	
02A16	Natuurfilosofie II. Antropologie	3	5	
02B20	Metafysica	4	6	
02B21	Natuurlijke godsleer	4	6	
03A01	Persoonlijke bijbellezing	2	3	
03C10	Inl. OT			
	Inl. OT. I. Gesch. v.h. volk Israël	2	3	2027/2028
	Inl. OT. II. Pentateuch	2	3	2027/2028

	Inl. OT. III. Canongesch./hermeneut.	2	3	
03C20	Inl. NT			
	Inl. NT. I. Synoptische evangelies	2	3	
	Inl. NT. II. Corpus Johanneum	2	3	
	Inl. NT. III. Corpus Paulinum	2	3	2027/2028
03D10	Exegese OT I			
	Exegese OT. Pentateuch	4	6	
	Exegese OT. Psalmen	2	3	2028/2029
03D20	Exegese NT I			
	Exegese NT. Evangelie vlg. Marcus	2	3	
	Ex. NT. Cap. sel. uit het Corpus Paulinum	2	3	2028/2029
	Exegese NT. Evangelie vlg. Johannes	2	3	
03E10	Exegese OT II			
	Exegese OT. Klaagliederen en Judit	2	3	2028/2029
	Exegese OT. Wijsheidsliteratuur	2	3	2027/2028
03E20	Exegese NT II			
	Exegese NT. De Kindheidsverhalen	2	3	2027/2028
	Exegese NT. Het boek Openbaring	2	3	2028/2029
04A10	Inleiding christelijk geloven	4	6	
04A15	Overzicht kerkelijke documenten	2	3	
04B10	Fundamentele theologie	4	6	
04E50	Oecumene	2	3	2027/2028
05C10	Alg. sacramententheologie	2	3	2027/2028
05C15	Sacramententheol. Doopsel/vormsel	1	1,5	2028/2029
05C20	Dogmatiek. Scheppingsleer	4	6	2028/2029
05D15	Sacramententheologie. Eucharistie	2	3	2028/2029
05D20	Dogmatiek. Genadeleer	2	3	2027/2028
05D40	Dogmatiek. Eschatologie	2	3	2027/2028
05D50	Dogmatiek. Christologie	4	6	2027/2028
05D60	Dogmatiek. Triniteitsleer	4	6	
05E16	Sacramententheol. Biecht/ziekenzalv.	1	1,5	
05E17	Sacramententheologie. Wijding	1	1,5	

05E40	Dogmatiek. Ecclesiologie	4	6	
05E55	Dogmatiek. Mariologie	2	3	2027/2028
06A05	Inl. priesterl. spiritualiteit & get.gebed	3	5	
06B10	Ethiek	4	6	
06C20	Fundamentele moraaltheologie	4	6	
06C30	Spec. moraaltheologie I. Huwelijksm.	2	3	
06C50	Sociale Leer van de Kerk	3	5	
06D40	Spec. moraaltheologie II. Bioethiek	2	3	2027/2028
06D50	Spec. moraaltheol. III. Sacr.moraal	2	3	2027/2028
06E05	Spirituele theologie	4	6	2028/2029
06E36	Spec. moraaltheol. IV. Sociale moraal	2	3	
07E10	Pastoraaltheologie	4	6	
07E20	Homiletiek	2	3	
08A01	Inleiding liturgisch jaar	2	3	
08B03	Inleiding tot de liturgie	2	3	2028/2029
08C07	Liturgie van doopsel en vormsel	1	1,5	2027/2028
08E05	Liturgie van de eucharistie	2	3	
09A10	Archeologie en kunstgeschiedenis	2	3	
09C10	Kerkgeschiedenis oudheid en patristiek	6	9	
09D20	Kerkgeschiedenis der Nederlanden	2	3	2028/2029
09D22	Kerkgeschiedenis. Middeleeuwen	2	3	2028/2029
09E24	Kerkgeschiedenis. Moderne tijd	2	3	
09E26	Hedendaagse kerkgeschiedenis	2	3	
10C10	Canoniek Recht. Alg. normen / strafr.	2	3	2027/2028
10D03	Canoniek Recht. Het volk Gods	2	3	2027/2028
10E05	Canoniek Recht. Verkondigings- en heiligingstaak	2	3	
10E07	Canoniek Recht. Huwelijksrecht	2	3	
15A30	Werkcollege filosofie I	2	3	2027/2028
15A35	Werkstuk filosofie I	-	2	2027/2028
15B30	Werkcollege filosofie II	2	3	
15B35	Werkstuk filosofie II	-	2	
16C30	Werkcollege theologie I	-	3	2027/2028

16C35	Werkstuk theologie I	-	2	2027/2028
16D30	Werkcollege theologie II	-	3	
16D35	Werkstuk theologie II	-	2	

AANVULLENDE CURSUSSEN:				
NR.	**VAK**	**SWU**	**CR/ECTS**	**STUDIEJAAR**
01A90	Filosofie van Thomas van Aquino	2	3	
02B90	Sociale en politieke filosofie	2	3	
09B95	Inleiding kerkgeschiedenis	2	3	
90B90	Godsdienstpedagogie I	2	3	
90B92	Godsdienstpedagogie II	2	3	2028/2029

OVERIGE CREDITS:				
NR.	**VAK**	**SWU**	**CR/ECTS**	**STUDIEJAAR**
00F10	Hebreeuws I	2	3	
00F11	Hebreeuws II	2	3	
00F80	Lectuurcursus oudchristelijk Latijn	1	1,5	
00F82	Lectuurcursus oudchristelijk Grieks	1	1,5	
-	Eindscriptie	-	3	

EXTRA VAKKEN IN RELATIE TOT DE PRIESTEROPLEIDING:				
NR.	**VAK**	**SWU**	**CR/ECTS**	**STUDIEJAAR**
00H01	Latijn I	7	10	
00H02	Latijn II	7	10	
00H03	Grieks I	7	10	
00H04	Grieks II	2	3	
00H20	Nederlands	4	6	
00H25	Nederlands I (tweede taal)	4	6	
00H26	Nederlands II (tweede taal)	4	6	

00H30	Algemene geschiedenis	4	6	
00H85	Engels I	2	3	
00H86	Engels II	4	6	
05S10	Theologie van diaconaat en ambt	-	-	
07S30	Praktijk van het preken	2	3	
11S15	Godsdienstsociologie	3	5	2027/2028
11S20	Psychologie. Grondslagen	1,5	2	2027/2028
11S22	Psychologie. Godsdienstpsychologie	1,5	2	2028/2029
11S25	Soc. vaardigh. Communicatietheorie	1,5	2	2027/2028
11S27	Soc. vaardigh. Accurate empathie	1,5	2	
11S29	Soc. vaardigh. Capita selecta	1,5	2	2028/2029
91S10	Muzikale vorming. Repertoire	2	3	
91S15	Muzikale vorming. Stemvorming	2	3	
91S20	Muzikale vorming. Gregoriaans	2	3	2027/2028
91S22	Muzikale vorming. Ned. kerkmuziek	1	1,5	
95S01	Groepssupervisie catechese	-	-	
95S05	Catechesestage / individ. supervisie	4	6	
95S10	Groepssupervisie pastoraal hand.	2	3	
95S12	Past.hand.-stage / Individ. supervisie	-	-	
97S10	Seminarweek missiologie & evangel.	-	1	2031/2032
97S15	Seminarweek niet-christelijke godsd.	-	1	2029/2030
97S20	Seminarweek communicatiewetensch.	-	1	2030/2031
97S25	Seminarweek management en vergad.	-	1	
97S30	Seminarweek celibaat	-	1	2028/2029
97S35	Seminarwk. Psychosoc.probl. i.d. pastoraal	-	1	2027/2028
99S07	Spreekvaardigheid	-	-	

PROGRAMMA VOOR JAAR I

		WS	ZS
00H01	Latijn I	4 uur	3 uur
00H03	Grieks I	3 uur	4 uur
00H20	Nederlands (Nt1)	2 uur	2 uur
00H30	Algemene geschiedenis	2 uur	2 uur
00A10	Inleiding tot het wetenschappelijk werken	1 uur	
02A01	Inleiding tot de filosofie	2 uur	
03A01	Persoonlijke Bijbellezing	1 uur	1 uur
04A10	Inleiding tot het christelijk geloven	2 uur	2 uur
04A15	Overzicht kerkelijke documenten	1 uur	1 uur
06A05	Inleiding priesterlijke spiritualiteit en getijdengebed	2 uur	1 uur
08A01	Inleiding tot het liturgisch jaar	1 uur	1 uur
09B95	Inleiding tot de kerkgeschiedenis	2 uur	
09A10	Archeologie en kunstgeschiedenis		2 uur
91S10	Muzikale vorming. Repertoire zingen	1 uur	1 uur
99S07	Spreekvaardigheid		
		24 uur	20 uur

Aanvullende vakken voor de buitenlandse studenten:

		WS	ZS
00H25	Nederlands als tweede taal I (Nt2)	2 uur	2 uur
00H85	Engels I		2 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

PROGRAMMA VOOR JAAR II

		WS	ZS
00H02	Latijn II	4 uur	3 uur
00H04	Grieks II	1 uur	1 uur
00B01	Grieks van het NT	2 uur	2 uur
01A02	Geschiedenis van de antieke filosofie	1 uur	1 uur
01A04	Geschiedenis v.d. middeleeuwse filosofie	2 uur	
01A90	Filosofie Thomas van Aquino		2 uur
01B15	Geschiedenis v.d. moderne filosofie		3 uur
02A10	Filosofische logica	2 uur	1 uur
02A12	Kenleer en wetenschapsleer	1 uur	2 uur
02A15	Natuurfilosofie I. Kosmologie	2 uur	1 uur
03C10	Inl. OT III. Canongeschiedenis. Hermeneutiek		2 uur
03C20	Inl. NT II. Corpus Johanneum	2 uur	
03C20	Inl. NT I. Synoptische evangelies		2 uur
09C10	Kerkgeschiedenis oudheid en patristiek	3 uur	3 uur
15B30	Werkcollege filosofie II	1 uur	1 uur
15B35	Werkstuk filosofie II (→ **15B30** lezen filos. teksten II)		
99S07	Spreekvaardigheid		
		21 uur	24 uur

Aanvullende vakken voor de buitenlandse studenten:

		WS	ZS
00H26	Nederlands als tweede taal II (Nt2)	2 uur	2 uur
00H86	Engels II	2 uur	2 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

PROGRAMMA VOOR JAAR III

		WS	ZS
01B17	Hedendaagse filosofie	3 uur	
02A16	Natuurfilosofie II. Antropologie		3 uur
02B20	Metafysica	4 uur	
02B21	Natuurlijke godsleer		4 uur
02B90	Sociale en politieke filosofie	2 uur	
03C10	Inl. OT III. Canongeschiedenis. Hermeneutiek		2 uur
03C20	Inl. NT II. Corpus Johanneum	2 uur	
03C20	Inl. NT I. Synoptische evangelies		2 uur
04B10	Fundamentele theologie	2 uur	2 uur
05E16	Sacramententheologie. Biecht en ziekenzalving	1 uur	
05E17	Sacramententheologie. Wijding		1 uur
06B10	Ethiek	2 uur	2 uur
08E05	Liturgie van de eucharistie	1 uur	1 uur
09C10	Kerkgeschiedenis oudheid en patristiek	3 uur	3 uur
15B30	Werkcollege filosofie II	1 uur	1 uur
15B35	Werkstuk filosofie II (→ **15B30** lezen filos. teksten II)		
90B90	Godsdienstpedagogie I		2 uur
99S07	Spreekvaardigheid		
		21 uur	23 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

+ Sociale stage (zie p. 127)

PROGRAMMA VOOR JAAR IV

		WS	ZS
03D10	Exegese OT. Pentateuch	2 uur	2 uur
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Johannes	2 uur	
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Marcus		2 uur
05D60	Dogmatiek. De ene en drievoudige God	2 uur	2 uur
05E16	Sacramententheologie. Biecht en ziekenzalving	1 uur	
05E17	Sacramententheologie. Wijding		1 uur
05E40	Dogmatiek. Ecclesiologie	2 uur	2 uur
06C20	Fundamentele moraaltheologie	2 uur	2 uur
06C50	Sociale Leer van de Kerk	2 uur	1 uur
09E24	Moderne kerkgeschiedenis	2 uur	
09E26	Hedendaagse kerkgeschiedenis		2 uur
10E05	Canoniek recht. Verkondigings- en heiligingstaak	2 uur	
10E07	Canoniek recht. Huwelijksrecht		2 uur
11S27	Sociale vaardigheden I. Accurate empathie		1,5 uur
16D30	Werkcollege theologie II		
16D35	Werkstuk theologie II		
91S15	Muzikale vorming. Koorscholing en stemvorming	1 uur	1 uur
95S01	Groepssupervisie voor catechese		
95S05	Individuele supervisie catechese / catechesestage		
99S07	Spreekvaardigheid		
		18 uur	18,5 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

PROGRAMMA VOOR JAAR V

		WS	ZS
03D10	Exegese OT. Pentateuch	2 uur	2 uur
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Johannes	2 uur	
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Marcus		2 uur
05D60	Dogmatiek. De ene en drievoudige God	2 uur	2 uur
05E16	Sacramententheologie. Biecht en ziekenzalving	1 uur	
05E17	Sacramententheologie. Wijding		1 uur
05E40	Dogmatiek. Ecclesiologie	2 uur	2 uur
06C30	Speciale moraaltheologie I. Huwelijksmoraal	2 uur	
06C50	Sociale Leer van de Kerk	2 uur	1 uur
06E36	Speciale moraaltheologie IV. Sociale moraal		2 uur
09E24	Moderne kerkgeschiedenis	2 uur	
09E26	Hedendaagse kerkgeschiedenis		2 uur
10E05	Canoniek recht. Verkondigings- en heiligingstaak	2 uur	
10E07	Canoniek recht. Huwelijksrecht		2 uur
11S27	Sociale vaardigheden I. Accurate empathie		1,5 uur
16D30	Werkcollege theologie II		
16D35	Werkstuk theologie II		
91S15	Muzikale vorming. Koorscholing en stemvorming	1 uur	1 uur
99S07	Spreekvaardigheid		
		18 uur	18,5 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

+ Voorbereiding scriptie (zie p. 130)

PROGRAMMA VOOR JAAR VI – PASTORAAL JAAR

		WS	ZS
03D10	Exegese OT. Pentateuch	2 uur	2 uur
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Johannes	2 uur	
03D20	Exegese NT. Het evangelie volgens Marcus		2 uur
05D60	Dogmatiek. De ene en drievoudige God	2 uur	2 uur
05S10	Theologie van diaconaat en ambt		
06C30	Speciale moraaltheologie I. Huwelijksmoraal	2 uur	
06E36	Speciale moraaltheologie IV. Sociale moraal		2 uur
07E10	Pastoraaltheologie	2 uur	2 uur
07E20	Homiletiek	2 uur	
07S30	Praktijk van het preken	1 uur	1 uur
09E24	Moderne kerkgeschiedenis	2 uur	
09E26	Hedendaagse kerkgeschiedenis		2 uur
10E05	Canoniek recht. Verkondigings- en heiligingstaak	2 uur	
10E07	Canoniek recht. Huwelijksrecht		2 uur
11S27	Sociale vaardigheden I. Accurate empathie		1,5 uur
91S22	Muzikale vorming. Nederlandstalige kerkmuziek	1 uur	
95S10	Groepssupervisie pastoraal handelen	1 uur	1 uur
95S12	Individuele supervisie		
99S07	Spreekvaardigheid		
		19 uur	17,5 uur

+ 97S25 Seminarweek *Management en vergadering* (di. 02-02 – vr. 05-02)

+ Pastorale stage (zie p. 128)

+ Scriptie (zie p. 130)

BESCHRIJVING VAN DE VAKKEN

In het nu volgende overzicht volgt een uitgebreide beschrijving van de vakken die in dit studiejaar gegeven worden, de docenten en de uren waarop ze plaatsvinden. Ook de bijbehorende examens worden vermeld.

N.B. De vakken zijn in volgorde van nummer opgenomen.

00A10 – 00B01

00A10 - Inleiding tot het wetenschappelijk werken en tot de filosofische en theologische literatuur

WS - 1 SWU – 1 CR/ECTS

Inhoud

Deze cursus geeft een introductie in de analyse en de systematiek van het wetenschappelijk werken. Structuren, opbouw, hulpmiddelen en methodes zullen worden onderzocht en tevens door zelfstandige oefeningen worden toegepast.

De volgende onderdelen komen aan de orde:

1) wetenschappelijk werken als menselijke activiteit: het gesproken en geschreven woord (“luisteren”, “begrijpen”, “schrijven”, “dialogiseren”);
2) literaire genres van wetenschappelijke teksten (monografie, dialoog, essay, artikel, handboeken, inleidingen, lexica, edities, recensies);
3) de wetenschappelijke bibliotheek (geschiedenis, indelingen en coderingen, werken met het bestand van een bibliotheek;
4) het organiseren en samenstellen (synthetiseren) van wetenschappelijke teksten (structuuropbouw, indelingen, inhoudsopgave, citeren, begin en einde etc.).

De docent reikt een reader aan

Docent

Dr. D. Rohling

Tijdstip

WS: do. 09.00 uur in I

Examen

WS: wo. 27-01, schriftelijk

00B01 - **Grieks van het Nieuwe Testament**
WS - 2 SWU – 2,5 CR/ECTS
ZS - 2 SWU – 2,5 CR/ECTS

Inhoud
De behandeling van de Griekse grammatica wordt afgerond, met speciaal accent op de bijzonderheden van het Koinè-Grieks, het Grieks van het Nieuwe Testament. Vervolgens worden Griekse teksten van het Nieuwe Testament met de studenten vertaald en besproken.

Aan te schaffen literatuur
NUCHELMANS, J., *Kleine Griekse Grammatica*, Brand 1987
NUCHELMANS, J. - DIERCKS, G., *Tirocinium Graecum*, Brand 1985
NESTLE-ALAND, Novum Testamentum Graece et Latine, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft 2014

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
WS: wo. 09.50 uur in IV
vr. 11.40 uur in I, behalve op: vr. 23-10
ZS: vr. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
Huiswerk. Tweemaal per jaar schriftelijk examen, op ma. 18-01 (2 uur) en op do. 10-06 (3 uur)

00H01 – 00H86

00H01 - **Latijn I**
WS - 4 SWU - 5 CR/ECTS
ZS - 3 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
De nomina substantiva en adiectiva. De verba (onvoltooide tijden). Pronomina personalia en possessiva.
Het participium + de syntaxis m.b.t. het participium.

Aan te schaffen literatuur
DIERCKS, G. - LOENEN, N. VAN, *Kleine Latijnse grammatica*, Brand 1986
LOENEN, N. VAN, *Tirocinium Latinum*, Brand 1986

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
WS: wo. 09.50 uur in IV
wo. 10.50 en 11.40 uur in IV, op: wo. 23-09, 07-10, 21-10, 04-11, 18-11, 02-12 en 16-12
vr. 09.00 en 09.50 uur in I, behalve op: vr. 23-10
ZS: wo. 09.00 uur in IV, behalve op: wo. 10-02 en 24-02
vr. 09.00 en 09.50 uur in I, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
Huiswerk. Examen wo. 13-01 schriftelijk (1 u.) en op ma. 14-06 schriftelijk (1u.)

00H02 - **Latijn II**
WS - 4 SWU - 5 CR/ECTS
ZS - 3 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
Doelstelling: behandelen van de resterende grammatica. Aan de hand van oefeningen en enkele Latijnse teksten wordt ernaar gestreefd de Latijnse taal te leren verstaan en te vertalen. Eveneens wordt enige kennis van de Romeinse beschaving en van de Latijnse schrijvers in de loop der eeuwen - met name ook van de oud-christelijke periode – opgebouwd.

Aan te schaffen literatuur
Zie Latijn I

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
WS: wo. 10.50 en 11.40 uur in IV
vr. 09.50 en 10.50 uur in I, behalve op: vr. 23-10
ZS: wo. 09.00 en 09.50 uur in IV, behalve op: wo. 10-02 en 24-02
vr. 09.50 uur in I, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
Schriftelijk huiswerk, toets op wo. 13-01 schriftelijk (2 uur) en afsluiting van de viersemestercursus op ma. 14-06 met een schriftelijk examen (3 uur)

00H03 - **Grieks I**
WS - 3 SWU - 5 CR/ECTS
ZS - 4 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
De behandeling van de Griekse grammatica: substantivum, adiectivum en verbum. De grammatica wordt behandeld tot ongeveer de aoristus.

Aan te schaffen literatuur
NUCHELMANS, J., *Kleine Griekse Grammatica*, Brand 1987
NUCHELMANS, J. - DIERCKS, G., *Tirocinium Graecum*, Brand 1985

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
WS: wo. 09.00 uur in IV
vr. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: vr. 23-10
ZS: wo. 09.50 uur in IV, behalve op: wo. 10-02 en 24-02
wo. 10.50 en 11.40 uur in IV, op: wo. 03-03, 17-03, 14-04, 28-04, 12-05 en 26-05
vr. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
Huiswerk. Tweemaal per jaar schriftelijk examen (1 uur) op di. 19-01 en op vr. 11-06

00H04 - **Grieks II**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Behandeling van de resterende grammatica met behulp van oefeningen en enkele Griekse teksten. Eveneens wordt enige kennis van de Griekse beschaving en van

de Griekse schrijvers in de loop der eeuwen - met name ook van de oud-christelijke periode – opgebouwd.

Aan te schaffen literatuur
Zie Grieks I

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
WS: wo. 09.00 uur in IV
ZS: wo. 10.50 uur in IV, behalve op: wo. 10-02 en 24-02

Examen
Huiswerk. Tweemaal per jaar schriftelijk examen, op di. 19-01 (2 uur) en op vr. 11-06 (3 uur)

00H20 – Nederlands (Nt1)
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Doelstelling is het aanleren van taalvaardigheden, die bijdragen aan de zelfredzaamheid van de cursisten. Bedoelde vaardigheden houden verband met begrijpend lezen, woordenschat, spelling en grammatica. De doelgroep is kandidaten met Nederlands als moedertaal.

Aan te schaffen literatuur
HOUËT, H., *Grammatica Nederlands: woorden, zinnen, spelling*, Amsterdam: Prisma 2017[16]

Docent
Drs. R. Herpers

Tijdstip
WS: wo. 13.30 en 14.20 uur in IV
ZS: di. 15.20 en 16.10 uur in IV, behalve op: di. 09-02 en 27-04

Examen
Onder deze cursus valt geen afsluitend examen. In een eindresultaat worden de cijfers verwerkt van de schriftelijke toetsen ten aanzien van begrijpend lezen, woordenschat, spelling en grammatica.

00H25 - **Nederlands als tweede taal I (Nt2)**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Doelstelling is het verwerven van passende taalcompetenties op het gebied van luistervaardigheid, spreekvaardigheid, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid. De doelgroep is hoogopgeleide anderstaligen.

Het streefdoel is de vereisten, die worden gesteld aan een staatsexamen op het niveau B1.

Aan te schaffen literatuur
DE BOER, B. – KAMP, M. VAN DER – PENTERMANN, S., *Nederlands in actie: methode Nederlands voor hoogopgeleide anderstaligen*, Bussum 2022[4]

Docent
Drs. R. Herpers

Tijdstip
WS: di. 15.20 en 16.10 uur in IV, behalve op: di. 08-12
ZS: di. 10.50 en 11.40 uur in IV, behalve op di. 09-02 en 27-04

Examen
Deze cursus heeft geen afsluitend examen. Tijdens het studiejaar worden de kandidaten getoetst op de verschillende onderdelen. De scores worden verwerkt in een eindresultaat.

00H26 - **Nederlands als tweede taal II (Nt2)**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Doelstelling is het verwerven van passende taalcompetenties op het gebied van luistervaardigheid, spreekvaardigheid, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid. De doelgroep bestaat uit hoogopgeleide anderstaligen.
Het streefdoel is een verdieping van het niveau B1 voor de betreffende kandidaten.

Aan te schaffen literatuur
PAK, D. – PAK-SCHREUDER, M., *Vlekkeloos Nederlands: taalbeheersing A2, taalniveau 1F en 2F,* Uitgeverij PAK, ISBN 978 90 7701 856 9 (vierde druk)

Docent
Drs. R. Herpers

Tijdstip
WS/ZS: di. 13.30 en 14.20 uur in IV, behalve op: di. 08-12, 09-02 en 27-04

Examen
Deze cursus kent geen afsluitend examen. Tijdens het studiejaar worden de kandidaten getoetst op de verschillende onderdelen. De scores worden verwerkt in een eindresultaat.

00H30 – **Algemene geschiedenis**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Behandeld wordt de Europese en nationale geschiedenis. Aan de orde komen belangrijke gebeurtenissen, processen en personen uit de Europese en nationale geschiedenis, met het doel bij de studenten inzicht aan te kweken in het handelen van mensen in het verleden en in de daardoor ontstane situaties in onze huidige samenleving. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan de hoofdmomenten uit de geschiedenis van de provincie Limburg, die elementen die kenmerkend zijn voor haar eigen ontwikkeling en bepalend voor de “identiteit” van de Limburgse samenleving.
Staatsinrichting maakt ook deel uit van deze cursus.

Literatuur
HOVENS, F. (RED.), *De geschiedenis van Limburg*, Zwolle 2010
VENNER, J. (RED.), *Canon van Limburg. Een historisch overzicht*, Maastricht 2009

De docent reikt een reader aan

Docent
Dhr. A. Erven, BA ME

Tijdstip
WS/ZS: ma. 09.00 en 09.50 uur in I, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: ma. 25-01, schriftelijk
ZS: di. 07-06, schriftelijk

00H85 - **Engelse taal I**
ZS - 2 SWU – 3 CR/ECTS

Inhoud
Het bijbrengen van de basisbeginselen van de Engelse taal met behulp van de directe methode *New Headway*. Hierbij zal aandacht besteed worden aan:
- grammatica incl. spelling
- mondelinge vaardigheid
- uitspraak
- leesvaardigheid.

De leesvaardigheid wordt getoetst aan de hand van teksten in hedendaags modern Engels op beginnersniveau tot intermediair niveau.

Aan te schaffen literatuur
Het materiaal bestaat uit een tekstboek en een werkboek van de methode *New Headway*. De docent zal het lesmateriaal zelf bestellen bij uitgeverij Practicum Educatief

Er wordt geen reader aangereikt

Deelname
Deze cursus is in principe bedoeld voor buitenlandse studenten die de Engelse taal beter willen beheersen.

Docent
P. Zijlstra

Tijdstip
ZS: ma. 15.20 en 16.10 uur in II, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
Per semester zal er een vorderingstoets worden afgenomen

00H86 - **Engelse taal II**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Een voortzetting van de cursus in het eerste jaar met dien verstande dat de leesteksten van een meer gevorderd niveau zijn. Tevens zal er enige aandacht besteed worden aan de Engelstalige cultuur en literatuur.

Aan te schaffen literatuur
Het materiaal bestaat uit een tekstboek en een werkboek van de methode *New Headway*. De docent zal het lesmateriaal zelf bestellen bij uitgeverij Practicum Educatief

Er wordt geen reader aangereikt

Deelname
Deze cursus is in principe bedoeld voor buitenlandse studenten die de Engelse taal beter willen beheersen.

Docent
P. Zijlstra

Tijdstip
WS/ZS: di. 15.20 en 16.10 uur in II, behalve op: di. 08-12, 09-02 en 27-04

Examen
Per semester zal er een vorderingstoets worden afgenomen.

01A02 – 01B30

01A02 - **Geschiedenis van de antieke filosofie**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Dit college wil een historisch overzicht geven van de filosofie van de Griekse en Romeinse oudheid zoals deze zich ontwikkelde van Thales tot en met Boethius. Er wordt een algemene aandacht geschonken aan de verschillende scholen die de wijsgerige identiteit van de antieke oudheid bepaalden en er wordt in een meer toegespitste zin gesproken over het werk van belangrijke individuele denkers als Plato en Aristoteles. De behandeling van deze geschiedenis vindt onder meer plaats aan de hand van tekstfragmenten welke illustratief zijn voor de filosofische verhandelingen en onderwerpen die aan de orde worden gesteld.

Aan te schaffen literatuur
GERBRANDY, P., *De mens is een dier dat kan denken: een bloemlezing uit de Griekse en Romeinse filosofie*, Amsterdam-Antwerpen: Contact 2001
MILLER, P.L., *Introductory readings in ancient Greek and Roman philosophy,* Hackett 2015
VOS, H. DE, *Inleiding tot de Wijsbegeerte van de Grieken en de Romeinen*, Het Wereldvenster 1978

Literatuur
ADAMSON, P., *Classical philosophy: a history of philosophy without any gaps,* Oxford 2014
ADAMSON, P., P*hilosophy in the Hellenistic and Roman worlds: a history of philosophy without any gaps,* Oxford 2015

Docent
Drs. H. Timmermans FRAS

Tijdstip
WS: ma. 09.00 uur in V
ZS: ma. 10.50 uur in V, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: vr. 15-01, schriftelijk
ZS: wo. 09-06, schriftelijk

01A04 - **Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
In de geschiedschrijving omvat het tijdsbestek van de middeleeuwen nagenoeg 1000 jaren. Via bemiddeling van de kerkvaders (vooral Augustinus) maken de denkers van een eerste periode met name gebruik van neoplatoonse en stoïsche concepten. Boëthius en Dionysus Areopagita zijn de belangrijkste personen, wier geschriften dankzij de bloeiende kloostergemeenschappen en de Karolingische hervormingen bewaard en verspreid werden. In het universitaire milieu vanaf de 13 eeuw en in levendig contact met Joodse en Arabische filosofen ontwikkelt de hoog-scholastiek systematische denkconcepten die in de personen van Albertus Magnus, Bonaventura en Thomas van Aquino hun meest prominente exponenten kennen. Na de veroordelingen van 1277 veranderen filosofische denkmotieven. Met Duns Scotus, Willem van Ockham, Meister Eckhart en Nicolaus van Kues vermengen zich filosofie-theoretische, praxis-georiënteerde, mystiek-filosofische en wiskundige elementen tot nieuwe denkwegen in de richting van een opkomende 'moderne'.
Aan de hand van deze ontwikkelingen en de denkconcepten van genoemde auteurs zal deze cursus een overzicht geven van deze bewogen en uiterst relevante periode van onze geschiedenis.

Literatuur
COPLESTON, F.C., *A history of medieval philosophy*, Bungay 1980
GOTTLIEB, A., *De droom der rede: een geschiedenis van de filosofie van de Grieken tot de Renaissance,* Amsterdam 2016
HANNAM, J., *Gods filosofen: hoe in de middeleeuwen de basis werd gelegd voor de moderne wetenschap*, Nieuw Amsterdam uitgevers 2010
KOBUSCH, TH. E.A., *Philosophen des Mittelalters*, Darmstadt 2000
RIJK, L.M. DE, *Middeleeuwse Wijsbegeerte*, Assen 1977

De docent reikt leesteksten en een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
WS: di. 09.00 uur in II, behalve op: di. 08-12
vr. 09.00 uur in II, behalve op: vr. 23-10

Examen
WS: do. 28-01, schriftelijk

01A90 – **Filosofie van Thomas van Aquino: leraar van de wijsheid**
ZS - 2 SWU – 3 CR/ECTS

Inhoud
"Sapientis est ordinare." – "Aan de wijze komt het toe te ordenen." Deze uitspraak van de Griekse filosoof Aristoteles heeft ook Thomas van Aquino (1225-1274) in de 13e eeuw als een methodisch concept op zijn leven en werken toegepast. Als lid van de orde van de Dominicanen was het zijn roeping en taak om als leraar op verschillende plaatsen in Europa de wetenschappelijk revolutie van de 13e eeuw mede te begeleiden en zelf vorm te geven.
In deze cursus worden met name enkele filosofische aspecten uit zijn omvangrijke oeuvre nader belicht. De geordende systematiek van zijn denken kan ons vandaag de dag helpen om in een complexe leefwereld oriëntatie en verheldering voor eigen gereflecteerde standpunten te verkrijgen

Literatuur
Primaire literatuur: Thomas van Aquino: teksten uit verschillende werken
KENNY, A., *Aquinas*, Oxford 1980
PIEPER, J., *Thomas von Aquin: Leben und Werk*, München 1990[4]
STUMP, E., Aquinas, Oxon / New York 2003
TORRELL, J.-P., *Initiation à Saint Thomas d'Aquin*, Fribourg 2002[2]
WISSINK, J., *Thomas van Aquino: de actuele betekenis van zijn theologie*, Zoetermeer 1998

De docent reikt leesteksten en een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
ZS: ma. 09.00 en 09.50 uur in V, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
ZS: di. 08-06, schriftelijk

01B15 - **Geschiedenis van de moderne filosofie**
ZS - 3 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
Met grote historische omwentelingen begint in Europa rond het jaar 1500 een nieuw tijdperk: de moderne tijd. Filosofie-historisch kreeg het begin van dit tijdperk later de naam van de Renaissance. Er zouden nog andere periodes volgen die met de begrippen empirisme, rationalisme, Verlichting, idealisme en positivisme worden aangeduid. Binnen deze stromingen veranderen, verdichten en

vernieuwen zich vele filosofische denkinspanningen die het beeld van God, de mens en de kosmos tot in onze dagen voorgoed hebben gevormd.
Aan de hand van geselecteerde denkers wordt in deze cursus aandacht besteed aan voornoemde ontwikkelingen. - Wat was de aanleiding voor Pico della Mirandola om een eerste geschrift over de waardigheid van de mens te publiceren? Hoe vond René Descartes zijn beroemde uitspraak 'Cogito, ergo sum.' (Ik denk, dus ik ben.')? Waarom culmineren bij Immanuel Kant de vragen: 'Wat kan ik weten?', 'Wat moet ik doen?' en 'Wat mag ik hopen?' in de vraag: 'Wie is de mens'? En terwijl Hegel aangaande de taak van de filosofie nog sprak over de uil van Minerva die pas in de avondschemering haar vlucht begint, eist Karl Marx van de filosofie dat zij de wereld niet enkel interpreteert, maar haar doet veranderen. – Deze en soortgelijke vragen en uitspraken zullen wij in de cursus op het spoor zien te komen.

Literatuur
BOR, J., Een (nieuwe) geschiedenis van de filosofie, Amsterdam: Bakker 2011
COPENHAVER, B. – SCHMITT, CH.B., *Renaissance Philosophy*, Oxford 1992.
HOLENSTEIN, E., *Philosophie Atlas: Orte und Wege des Denkens*, Zürich: Ammann 2004[3]
OSTRITSCH, S., *Hegel: der Weltphilosoph*, Berlin 2020
Verzamelde tekstfragmenten, in: GILS, W. VAN E.A. (SAMENSTELLER), *Filosofie*, band I – V, Amsterdam: Company of books 2005
WILLASCHEK, M., *Kant: die Revolution des Denkens*, München 2023

De docent reikt leesteksten en een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
ZS: di. 09.00 uur in V, behalve op: di. 09-02 en 27-04
wo. 11.40 uur in VI, behalve op: wo. 10-02 en 24-02
vr. 09.00 uur in II, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
ZS: wo. 23-06, schriftelijk

01B17 - **Geschiedenis van de hedendaagse filosofie**
WS – 3 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus wil een algemeen inzicht ontwikkelen in de moderne en hedendaagse wijsbegeerte. De belangrijkste thema's, auteurs en stromingen van de westerse filosofie worden in kaart gebracht. De onderlinge verbanden en de grote lijnen van centrale problematieken worden geëvalueerd en toegelicht. Aan de orde komen

niet alleen individuele auteurs maar ook de diverse stromingen die de 20e eeuw hebben beheerst, zoals marxisme, neo-positivisme, fenomenologie, existentialisme, hermeneutische filosofie, de 'linguistic turn', en postmodernisme. Tevens komt de historische context van de verschillende stromingen en auteurs aan de orde.

Literatuur
DOORMAN, M. - POTT, H., *Filosofen van deze tijd*, Amsterdam 2000
FLEISCHER, M. E.A., *Philosophen des 20. Jahrhunderts,* Darmstadt 2004[5]
WATSON, P., *The modern mind: an intellectual history of the 20th century*, New York 2001

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
WS: ma. 09.00, 09.50 en 10.50 uur in IV

Examen
WS: do. 14-01, schriftelijk

02A01 – 02B90

02A01 - **Inleiding tot de filosofie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus biedt een inleiding in de menselijke activiteit van het filosoferen en de wetenschap van de filosofie. Vanuit historisch en systematisch oogpunt ligt het gewicht op de reflexieve eigenaard van de filosofische activiteit. Omschrijvingen van de filosofie, haar onderscheiden disciplines en de specifieke vraagstellingen zullen een aanzet geven om het belang van de filosofie beter te doen zien, als ook het interesse voor de filosofie te wekken. Bovendien zal de verhouding tot andere wetenschappen, en in het bijzonder tot de theologie een belangrijk aandachtspunt zijn. Een historisch en topografisch overzicht van het filosofisch denken wil tenslotte lijnen van tradities zichtbaar maken, die het menselijk leven en samenleven tot in onze dagen vorm en gestalte hebben gegeven.

Literatuur
BOR, J., *Een (nieuwe) geschiedenis van de filosofie,* Amsterdam: Bert Bakker 2011
HOLENSTEIN, E., Philosophie-Atlas – Orte und Wege des Denkens, Zürich: Ammann *2004*
KUNZMANN, P. E.A., *Atlas van de filosofie*, Amsterdam: Sesam 1996
LESCH, H. – VOSSENKUHL, W., *Die grossen Denker – Philosophie im Dialog, München: Heyne 2015*
PIEPER, J., Was heisst Philosophieren? München: Kösel 1988[9]

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
WS: ma. 15.20 en 16.10 uur in V

Examen
WS: di. 12-01, schriftelijk

02A10 - **Filosofische logica**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 2 CR/ECTS

Inhoud
De cursus biedt een overzicht en bespreking van het intellectuele overwegen dat ‘filosofische logica’ genoemd wordt. Deze vorm van reflectie speelt een belangrijke rol binnen de verschillende deelgebieden van de wijsbegeerte: epistemologie,

metafysica en ethiek zijn slechts drie van de filosofische aandachtvelden welke niet zonder een gedegen logische verantwoording kunnen bestaan. Het logisch denken is aan een geheel van regels en vooronderstellingen onderworpen dat zich in de loop van de wijsgerige geschiedenis op een steeds ingewikkelder wordende wijze heeft gemanifesteerd. Een dergelijke zich ontwikkelende identiteit van 'het juiste denken' wordt in het college van een nadere historische analyse voorzien en zij wordt met betrekking tot haar toepassingsmogelijkheden binnen de filosofische gedachtegang op een bevragende wijze aan de orde gesteld. Een wat grotere nadruk wordt hierbij gelegd op het aristotelisch-thomistisch denken zoals dat een belangrijk deel van de logische theorievorming heeft bepaald.

Aan te schaffen literatuur
HOUSER, R.E., *Logic as a liberal art : an introduction to rhetoric and reasoning,* Catholic University of America Press 2020

Literatuur
JONG, W.R. DE, *Argumentatie en formele structuur : basisboek logica,* Amsterdam 2010
KNEALE, W. AND M., *The development of logic*, Oxford 1986.
PATER, W.A. DE – SWIGGERS, P., *Taal en teken: een historisch-systematische inleiding in de taalfilosofie*, Leuven 2000

De docent reikt een reader aan

Docent
Drs. H. Timmermans FRAS

Tijdstip
WS: ma. 09.50 en 10.50 uur in V
ZS: ma. 11.40 uur in V, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: di. 12-01, schriftelijk
ZS: do. 17-06, schriftelijk

02A12 – **Kenleer en wetenschapsleer**
WS - 1 SWU - 2 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
In deze cursus worden de verschijnselen 'kennis' en 'wetenschap' op een filosofische wijze aan de orde gesteld. Er is een bespreking van de traditioneel epistemologische vragen welke betrekking hebben op de oorsprong, het wezen en de rechtvaardiging van het begrip 'kennis' in het algemeen en er is een bestudering van de meer bijzondere uitleg van dit begrip, zoals deze in de wijsgerige

benadering van de wetenschappen naar voren komt. Het onderzoek kent een historische achtergrond: de geschiedenis van epistemologie en wetenschapsfilosofie wordt geschetst.

Aan te schaffen literatuur
GOWER, B., *Scientific method: a historical and philosophical introduction*, New York 1997
Musgrave, A., *Common sense, science and scepticism: a historical introduction to the theory of knowledge*, Cambridge 1993
McGrew, Th., *Philosophy of science: an historical anthology*, Oxford 2009

Ook vertalingen mogen worden gebruikt

Docent
Drs. H. Timmermans FRAS

Tijdstip
WS: do. 11.40 uur in V
ZS: do. 09.00 en 09.50 uur in V, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
WS: ma. 25-01, schriftelijk
ZS: ma. 21-06, schriftelijk

02A15 – **Natuurfilosofie I. Kosmologie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 2 CR/ECTS

Inhoud
Sinds mensenheugenis worden er vragen gesteld over het ontstaan, het zijn, de zin en het wezen van het heelal. Al in voorwetenschappelijke tijden probeerde men deze vragen te beantwoorden met behulp van gedachten en ideeën die het uitgangspunt zouden vormen voor de ontwikkeling van de theologische, filosofische en wetenschappelijke kosmologieën zoals die uiteindelijk in het moderne intellectuele debat worden aangetroffen. Hierbij is het duidelijk dat de meningsvorming tijdens die ontwikkeling nooit in een isolement heeft plaatsgevonden: de per tijd en plaats veranderende kosmologische opvattingen wisten zich altijd al of niet oorzakelijk verbonden met een gedachtegoed dat zijn herkomst vond en vindt in de ethische en filosofisch-antropologische theorievorming. Kortom: de opvattingen over het ontstaan en het zijn van het heelal hebben altijd een grote invloed uitgeoefend op de beantwoording van de vragen wie of wat een mens is, wat zijn verhouding is tot de rest van ‘het zijnde’ en op de beantwoording van de vraag hoe hij moet handelen.
In dit college wordt de geschiedkundige ontwikkeling van de kosmologie (vanuit een wetenschappelijk, filosofisch en theologisch perspectief) aan de orde gesteld.

Er wordt gekeken naar de oudst bekende kosmologische ideeën, naar de belangrijkste opvattingen uit de verdere loop van de geschiedenis en naar de modernste inzichten van de wetenschappelijke kosmologie. Hierbij wordt er, waar dit nodig is, aandacht geschonken aan dwarsverbanden die betrekking hebben op de gedachtevorming zoals die te vinden is in de filosofische antropologie en ethiek.

Aan te schaffen literatuur

BRÜMMER, V. (ED.), *Interpreting the universe as creation: a dialogue of science and religion*, Kampen: Kok 1991
HELLER, M., *Ultimate explanations of the universe,* Springer 2009
PERLOV, D. - VILENKIN, A., *Cosmology for the curious*, Springer 2017
PONTZEN, A., *The universe in a box: simulations and the quest to code the cosmos,* Cape 2023 (of eventueel de Nederlandse vertaling)
WESSON, P.S., *Weaving the universe: is modern cosmology discovered or invented?* World scientific 2010

Literatuur

COPAN, P - CRAIG, W.L., *Creation out of nothing: a biblical, philosophical and scientific exploration*, Baker Academic 2004
DANIELSON, D., *The book of the cosmos*, Cambridge 2002
JAKI, S.L.*, Is there a universe?* Liverpool University Press 1994
KRAGH, H., *Conceptions of cosmos: from myths to the accelerating universe: a history of cosmology*, Oxford 2007
TIMMERMANS, H., *De vreemdheid van het Zijnde: een verhandeling over wijsgerige kosmologie en openbaringsmetafysica,* Rolduc 2022
VEKEN, J. VAN DER, *Een kosmos om in te leven: het nieuwe gesprek tussen kosmologie en geloof*, DNB-Pelckmans 1990
WILDIERS, M., *Kosmologie in de westerse cultuur: historisch-kritisch essay*, DNB-Pelckmans 1988

Ook vertalingen mogen worden gebruikt

Docent

Drs. H. Timmermans FRAS

Tijdstip

WS: do. 09.00 en 09.50 uur in V
ZS: do. 11.40 uur in V, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen

WS: do. 21-01, schriftelijk
ZS: vr. 18-06, schriftelijk

02A16 – **Natuurfilosofie II. Antropologie**
ZS - 3 SWU - 5 CR/ECTS

Inhoud
Filosofische antropologie staat in het teken van de vraag naar de mens, en het is de mens zelf die deze vraag stelt. Doel van deze filosofische discipline is dus een zelfkennis van de mens. Of als vraag geformuleerd: wat is onze identiteit als mens? Vele wetenschappen hebben een eigen beeld van de mens; deze cursus zal de filosofische, en dus de fundamentele vragen m.b.t. de mens onderzoeken, b.v.: de mens als onderscheiden van de dieren, het denken, de lichamelijkheid en het geestelijk levensbeginsel van de mens. Verder worden het verstand en verschillende vormen van kennis geanalyseerd, zoals objectkennis en zelfkennis. Er wordt aandacht besteed aan de menselijke wil en zijn vrijheid, als ook aan het probleem van de menselijke oorsprong.
In historisch perspectief worden verschillende antropologische opvattingen belicht, zoals marxistische, natuurwetenschappelijke en existentialistische mensbeelden.
Tot slot zullen wij aandacht besteden aan de mens in zijn relatie tot de medemens, tot de arbeid, en de concepten van de 'nieuwe mens' in de richting van een transhumanisme.

Literatuur
ARENDT, H., *Vita Activa*, Amsterdam 1994
ARISTOTELES, *De anima* (of een moderne vertaling, o.a. Nederlands)
BAYERTZ, K. (HRSG.), *Die menschliche Natur*, Paderborn 2005
ELDERS, L., *De natuurfilosofie van Sint Thomas van Aquino. Algemene natuurfilosofie. Kosmologie. Filosofie van de organische natuur. Wijsgerige mensleer*, Brugge 1989
HARARI, N.J., *Homo Deus: een kleine geschiedenis van de toekomst*, Rap 2017
"Mensch", in: *Historisches Wörterbuch der Philosophie* 5, 1059-1117
SCHELER, M., *Die Stellung des Menschen im Kosmos*, Bonn 1988[11]
TEGMARK, M., *Life 3.0: mens zijn in het tijdperk van kunstmatige intelligentie*, Maven 2017
THOMAS VAN AQUINO, *Summa theologiae I*, quaestiones 75-93 (of een vertaling)
TIES, CHR., *Einführung in die philosophische Anthropologie*, Darmstadt 2004

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
ZS: ma. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: ma. 08-02 en 17-05
do. 11.40 uur in IV, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
ZS: do. 17-06, schriftelijk

02B20 - **Metafysica**
WS - 4 SWU - 6 CR/ECTS

Inhoud
De cursus biedt een historisch-systematische inleiding tot de metafysica, een even omstreden als fundamentele discipline. De nadruk ligt op de klassieke westerse metafysica bij Aristoteles (oudheid) en Thomas van Aquino (scholastiek). Maar ook de lotgevallen van de metafysica binnen de moderne en hedendaagse filosofie komen ter sprake. De belangrijkste vraagstellingen, kwesties en grondbegrippen zullen worden besproken in hun filosofiehistorische samenhang.

Aan te schaffen literatuur
ELDERS, L., *De metafysica van St. Thomas in historisch perspectief, I: Het gemeenschappelijk zijnde* (nieuwe editie, 2025)

Overige literatuur wordt gaandeweg de cursus bekendgemaakt. De docent maakt geen gebruik van een reader.

Docent
Dr. J. Verburgt

Tijdstip
WS: vr. 09.50, 10.50, 11.40 en 13.30 uur in IV, behalve op: vr. 23-10

Examen
WS: wo. 13-01, schriftelijk

02B21 - **Natuurlijke godsleer**
ZS - 4 SWU - 6 CR/ECTS

Inhoud
De cursus biedt een historisch-systematische inleiding tot de natuurlijke of filosofische godsleer, een theologisch én wijsgerig betwist gebied. De nadruk ligt op de oorsprong van deze godsleer in de (christelijke) oudheid en haar klassieke verwoording bij Thomas van Aquino ten tijde van de scholastiek. Maar ook de lotgevallen ervan binnen het moderne en hedendaagse denken komen ter sprake. De belangrijkste vraagstellingen, kwesties en grondbegrippen zullen worden besproken in hun filosofie- en theologiehistorische samenhang.

Aan te schaffen literatuur
ELDERS, L., *De metafysica van St. Thomas van Aquino in historisch perspectief, II: Filosofische godsleer*, Brugge: Tabor 1987 (= Studia Rodensia; 4)

Overige literatuur wordt gaandeweg de cursus bekendgemaakt. De docent maakt geen gebruik van een reader.

Docent
Dr. J. Verburgt

Tijdstip
ZS: vr. 09.50, 10.50, 11.40 en 13.30 uur in IV, behalve op: vr. 26-03 en 14-05

Examen
ZS: vr. 11-06, schriftelijk

02B90 – S**ociale en politieke filosofie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
"Wat is de best mogelijke samenleving?" Met deze vraag heeft het filosofisch denken vanaf de oudheid naast de beschrijving van de wereld ook altijd de menselijke praxis als een complementair aspect onder ogen willen zien. De dynamiek die het menselijke bestaan in de loop van de tijden heeft ontwikkeld, heeft ertoe geleid, dat er sinds de tijd van de 'Moderne' zelfs sprake is van een 'primaat van de praxis'.
Aan de hand van teksten van filosofische denkers uit de oudheid tot heden worden in deze cursus de ontwikkelingen, uitdagingen en concepten voor een menselijk samenleven gepresenteerd en geanalyseerd.

Literatuur
POORTHUIS, M. - DUYNDAM, J., *Einde van de politiek? Over populisme, democratie en staatsgeweld*, Damon 2019
RAWLS, J., *A theory of juistice*, Oxford 1980
RECKWITZ, A., *Verlust: ein Grundproblem der Moderne*, Suhrkamp, Berlin 2024[2]
SANDEL, M., Rechtvaardigheid, uitgeverij Ten Have 2011[3]
Verzamelde tekstfragmenten in: GILS, W. VAN E.A. (SAMENST.), *Filosofie, Bd. I-V*, Amsterdam: Company of books 2005.

De docent reikt leesteksten en een reader aan

Docent
Dr. D. Rohling

Tijdstip
WS: wo. 09.00 en 09.50 uur in V

Examen
WS: ma. 25-01, schriftelijk

03A01 – 03E20

03A01 - **Persoonlijke Bijbellezing**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
De doelstelling van de cursus is het kennismaken met de Heilige Schrift door het begeleid lezen van de tekst. De Heilige Schrift, waarin de Openbaring van God op schriftelijke wijze werd overgeleverd (vgl. DV 8-9), wordt door het Tweede Vaticaanse Concilie uitdrukkelijk aan de priesters ter lezing aanbevolen (vgl. DV 25) en dient de ziel te zijn van de gehele theologie (vgl. OT 16). In de loop van de twee semesters wordt de Heilige Schrift, vooral het Oude Testament, gelezen. Daarbij maken de studenten ook kennis met de historische, geografische en culturele achtergrond van de Heilige Schrift. De studenten maken wekelijks een verslag van de gelezen boeken en geven hiervan beurtelings een korte presentatie (met PowerPoint) tijdens de les".

Aan te schaffen literatuur
Een Nederlandse vertaling van de Heilige Schrift, bijvoorbeeld:
De Bijbel. Uit de grondtekst vertaald, *Willibrordvertaling - 1978*, 's-Hertogenbosch: Katholieke Bijbelstichting 1994, ofwel:
De Bijbel. De nieuwe bijbelvertaling (rooms-katholieke uitgave), 's-Hertogenbosch: Katholieke Bijbelstichting 2004

Literatuur
CHARPENTIER, E., *Wegwijs in het Oude Testament, Baarn: Ten Have* 2000[5]
CHARPENTIER, E., *Wegwijs in het Nieuwe Testament, Baarn: Ten Have* 2001[5]
DOHMEN, CHR. - HIEKE, TH., *Das Buch der Bücher: die Bibel - eine Einführung,* Regensburg: Pustet 2019
MONFORTE, J., *De Bijbel leren kennen. Inleiding tot de Heilige Schrift*, Amsterdam: Stichting De Boog 2011

De docent reikt aan het eind van elk semester een reader aan

Docent
Lic. G. Kessels

Tijdstip
WS/ZS: do. 09.50 uur I, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
Toetsen in de loop van het semester

03C10 - Inleiding tot het Oude Testament

Inleiding tot het Oude Testament III. Geschiedenis van tekst en canon van het Oude Testament. Hermeneutiek van het Oude Testament
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus biedt een inleiding in de geschiedenis van de tekstoverlevering en canonvorming van het Oude Testament, ingebed in een bredere theologisch-hermeneutische reflectie. Tekstkritiek wordt benaderd als een gespecialiseerde discipline met fundamentele betekenis voor de algemene theologische vorming.
Aandacht wordt besteed aan de ontstaans- en overleveringsgeschiedenis van de bijbelse teksten, met bijzondere focus op de belangrijkste oude tekstgetuigen en vertalingen (o.a. Hebreeuwse teksttradities, Septuaginta, Vulgaat). De geschiedenis van de canon van het Oude Testament wordt behandeld als een kernonderwerp van de fundamentele theologie en besproken vanuit een expliciet oecumenisch perspectief.
Daarnaast behandelt de cursus klassieke en moderne hermeneutische benaderingen van het Oude Testament, waaronder:

- literair-kritische en historisch-kritische methoden,
- canonieke en theologische interpretaties,
- de betekenis van inspiratie en canon voor de uitleg van de Schrift,
- de relatie tussen Oude en Nieuwe Testament,
- de christologische dimensie van het Oude Testament in exegese en theologie.

De cursus beoogt studenten toe te rusten met zowel methodische basiskennis als hermeneutisch inzicht, noodzakelijk voor verdere exegetische en theologische verdieping.

Literatuur
THE PONTIFICAL BIBLICAL COMMISSION, *The Interpretation of the Bible in the Church,* Vatican City: Libreria editrice Vaticana 1993
JAGERSMA, H. - VERVENNE (RED.), M., *Inleiding in het Oude Testament*, 1992

Aanvullende en recente literatuur wordt tijdens de colleges aangereikt.

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
ZS: ma. 15.20 en 16.10 uur in III, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
ZS: wo. 16-06, mondeling 15 minuten

03C20 - **Inleiding tot het Nieuwe Testament**

Inleiding tot het Nieuwe Testament Testament II. Het Corpus Johanneum
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Het Corpus Johanneum bestaat uit het evangelie, de drie brieven en de Openbaring. In de traditie worden deze vijf geschriften toegewezen aan dezelfde auteur: de apostel Johannes, de zoon van Zebedeüs. Het genre van deze boeken verschilt echter aanzienlijk en de teksten zijn ook in verschillende perioden ontstaan. In vergelijking met de synoptici beschrijft het Johannesevangelie het leven, de dood en de verrijzenis van Jezus op een heel eigen wijze door vooral zijn goddelijke identiteit te accentueren. De drie brieven en de Openbaring zijn gericht aan een verdeelde, c.q. een vervolgde christengemeenschap en willen de trouw aan Jezus en het geloof in Hem als Woord van God en als overwinnaar op de dood versterken. Deze teksten zijn verbonden met het evangelie door inhoudelijke en taalkundige overeenkomsten.
De cursus is een algemene kennismaking met het Corpus Johanneum. Bij ieder Johanneïsch geschrift zullen de volgende onderwerpen besproken worden: de auteur, plaats, tijd en *Sitz im Leben* waarin het werk ontstaan is, alsook de structuur en het literaire karakter van de tekst.

Literatuur
BEUTLER, J., *Die Johannesbriefe*, Regensburg: Pustet 2000
BROWN, R.E., *The Gospel according to John. Introduction, translation and notes*, I and II (AncB 29 AncB 29A), Garden City NY 1966
EGGER, W., *How to read the New Testament. An introduction to linguistic and historical critical methodology*, Peabody 1996
POTTERIE, I. DE LA, *The Hour of Jesus. The passion and the resurrection of Jesus according to John: text and spirit*, Middlegreen 1989
MOLONEY, F.J., *The Gospel of John*, (Sacra Pagina Series; 4), Collegeville 1998
RUYTER, B.W.J. DE, *De gemeente van de evangelist Johannes: haar polemiek en haar geschiedenis*, Delft 1998
STIBBE, M.W.G., *John*, London 1996

De docent reikt tekst aan ter voorbereiding op het examen

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
WS: ma. 14.20 en 15.20 uur in I

Examen
WS: wo. 20-01, mondeling 15 minuten

Inleiding tot het Nieuwe Testament I. De synoptische evangelies
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De deelnemers maken kennis met de inhoud en de theologische accenten van de evangelies van Matteüs, Marcus en Lucas. Daarbij komen aan de orde: kwesties rond het auteurschap, plaats en tijd van het schrijven van het evangelie, aanleiding, literair karakter, geschiedkundige situering en het synoptische vraagstuk, uitgaande van de Markaanse prioriteit.

Literatuur
ALAND, K. – ALAND, B., *The text of the New Testament*, Grand Rapids: Eerdmans 1995
EGGER, W., *How to read the New Testament,* Peabody 1996
FOKKELMAN, J. - WEREN, W., *De bijbel literair*, Zoetermeer: Meinema 2003
GREENLEE, J.H., *Introduction to New Testament textual criticism*, Peabody: Hendrickson 1995
POWELL, M.A., *The Gospels*, Cambridge-Minneapolis, MN: Fortress 1998
SEGBROECK, F. VAN, *Het Nieuwe Testament leren lezen:* Leuven: Acco 2005
WEREN, W., *Vensters op Jezus: methoden in de uitleg van de evangeliën*, Zoetermeer 1999

De docent reikt tekst aan ter voorbereiding op het examen

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
ZS: ma. 13.30 en 14.20 uur in III, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
ZS: di. 15-06, mondeling 15 minuten

03D10 - Exegese van het Oude Testament I

Exegese van het Oude Testament. Pentateuch
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus staat in het eerste semester in het teken van ‘het begin’ (*berē ʾšît*): schepping, ordening en oorsprong. Centraal staat een exegetische studie van Genesis 1–3, gelezen als sleutelteksten voor het verstaan van de Pentateuch en, breder, van de gehele Heilige Schrift. De vraag staat centraal of deze openingshoofdstukken functioneren als proloog die richting geeft aan latere

verhaallijnen, theologische thema's en interpretatieve kaders binnen zowel het Oude als het Nieuwe Testament.
Daarnaast onderzoekt de cursus in hoeverre 'het begin' reeds perspectieven opent op 'het einde'. Aandacht wordt besteed aan de mogelijke eschatologische dimensies van de Pentateuch, zowel in zijn oorspronkelijke context als in latere receptiegeschiedenis. In het bijzonder wordt onderzocht hoe motieven uit Genesis terugkeren in latere bijbelse tradities en expliciet worden hernomen in het laatste bijbelboek, Openbaring, waar scheppings- en paradijsmotieven opnieuw theologisch worden geduid.
Het tweede semester ligt de nadruk op het boek Exodus.
De cursus combineert historisch-kritische exegese met literair-theologische en canonieke benaderingen, en nodigt studenten uit tot reflectie op de samenhang tussen begin, geschiedenis en voltooiing in de bijbelse traditie.

Literatuur
De docent stelt een reader samen, die aan het einde van de cursus wordt verstrekt en bestaat uit primaire teksten en geselecteerde secundaire literatuur.

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
WS: do. 10.50 en 11.40 uur in III
ZS: ma. 09.00 en 09.50 uur in III, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: do. 14-01, schriftelijk
ZS: ma. 14-06, schriftelijk

03D20 - **Exegese van het Nieuwe Testament I**

Exegese van het Nieuwe Testament. Het evangelie volgns Johannes
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Het evangelie volgens Johannes neemt binnen het Nieuwe Testament een uitgesproken eigen plaats in. In vergelijking met de synoptische evangeliën (Marcus, Matteüs en Lucas) presenteert Johannes een distinctief Jezusbeeld, een afwijkende chronologie en een theologisch sterk geprofileerd narratief. De nabijheid en menselijkheid die Jezus in de synoptici kenmerkt, maken in Johannes plaats voor een meer verheven, soms afstandelijke figuur, wiens herkomst en identiteit consequent worden verbonden met God zelf.
Ook op narratief niveau wijkt Johannes af van de synoptische traditie. Het evangelie kent meerdere paasfeesten, waardoor het openbare optreden van Jezus zich over circa drie jaar uitstrekt. Bekende synoptische perikopen ontbreken, terwijl

Johannes unieke tekenen, redevoeringen en ontmoetingen presenteert. Het resultaat is een theologisch doordacht en literair samenhangend evangelieverhaal, waarin symboliek, dualismen (licht-duisternis, boven-beneden, zien-niet zien) en geloofstaal centraal staan.
In deze cursus maken studenten kennis met de eigen aard van het Johannesevangelie door het evangelie te lezen als een literaire en theologische eenheid. Centraal staat het Jezusportret zoals dit door de evangelist wordt geschilderd, evenals de wijze waarop verhaalstructuur, symboliek en taal bijdragen aan de geloofsboodschap van de tekst. Historisch-kritische vragen worden geïntegreerd, maar het zwaartepunt ligt bij narratieve, literair-theologische en theologisch-hermeneutische benaderingen.

Literatuur (basis en klassiek)
BROWN, R.E., *The Gospel according to John. Introduction, translation, and notes* (AB 29–29A), 2 vols., New York: Doubleday 1966-1970
BULTMANN, R., *Das Evangelium des Johannes* (KEK), Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1941
SCHNACKENBURG, R., *Das Johannesevangelium* (HTKNT 4/1-4), Freiburg-Basel-Wien: Herder 1965-1975

Literatuur (aanvullend / didactisch)
JONGE, M. DE, *Johannes. Een praktische bijbelverklaring*, Kampen: Kok 1996
MOLONEY, F.J., *The Gospel of John* (Sacra Pagina; 4), Collegeville, MN: Liturgical Press 1998
NIEUWENHUIS, J., *Johannes de Ziener. Geschriften voor de gemeente van nu. Het evangelie, de brieven, de Openbaring*, Kampen: Kok 2004
TILBORG, S. VAN, *Johannes* (Belichting van het Bijbelboek), 's-Hertogenbosch–Leuven: KBS/VBS 1988

Aanvullende en recentere literatuur (o.a. narratieve en contextuele benaderingen) wordt tijdens de colleges aangereikt.
De docent stelt een cursusreader beschikbaar

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
WS: ma. 09.00 en 09.50 uur in III

Examen
WS: wo. 13-01, schriftelijk

Exegese van het Nieuwe Testament. Het evangelie volgens Marcus
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Het Marcusevangelie werd lange tijd gekarakteriseerd als 'te eenvoudig' of 'primitief' ten opzichte van de andere synoptische evangeliën. Hedendaags exegetisch onderzoek heeft dit beeld fundamenteel bijgesteld. Het evangelie volgens Marcus blijkt een literair doordacht, theologisch gelaagd en narratief krachtig verhaal te zijn, vol verrassende wendingen, scherpe spanningen en intrigerende paradoxen die de lezer blijven uitdagen.
In deze cursus wordt het Marcusevangelie grondig bestudeerd aan de hand van zowel historisch-kritische als literair-theologische benaderingen. Daarbij is aandacht voor vragen rond ontstaanscontext, compositie, vertelstrategie, christologie, discipelschap en lijden. Het evangelie wordt gelezen als een coherent narratief, waarin theologische betekenis ontstaat door structuur, motieven en retorische keuzes.
De cursus biedt studenten een methodisch verantwoorde en inhoudelijk verdiepte kennismaking met een van de meest invloedrijke teksten van het Nieuwe Testament.

Literatuur
FOCANT, M., *L'évangile de Marc* (CbNT 2), Paris: Cerf 2004
GNILKA, J., *Das Evangelium nach Markus* (EKK II/1-2), Zürich: Benziger 1995
GRUNDMANN, W., *Das Evangelium nach Markus* (THNT 2), Berlin: Evangelische Verlagsanstalt 1973
IERSEL, B. VAN, *Marcus* (Belichting van het Bijbelboek), Boxtel-Brugge: KBS-Taborgroep, 1986
SMIT, J., *Het verhaal van Marcus: sleutelpassages uit zijn evangelie*, Heerenveen: KBS 2011.
OYEN, G. VAN, "Het evangelie volgens Marcus", in: W. WEREN (ED.), *De Bijbel literair*, Zoetermeer–Kapellen: Meinema–Pelckmans, 2003, 513-528.
OYEN, G. VAN, *De Marcuscodex*, Averbode–Kampen: Altiora–Kok 2005
OYEN, G. VAN, *Marcus mee maken*, Leuven: Acco 2006

Aanvullende (recente) literatuur en artikelen worden tijdens de colleges aangereikt. De docent stelt een reader beschikbaar.

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
ZS: do. 10.50 en 11.40 uur in III, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
ZS: vr. 18-06, schriftelijk

04A10 – 04E50

04A10 - **Inleiding tot het christelijk geloven**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Aan de hand van de 'Catechismus van de Katholieke Kerk' geeft deze cursus een beknopt overzicht van het christelijk geloofsgoed. Aan het begin wordt stilgestaan bij het geloof als het antwoord van de mens op de (zelf-)openbaring van God, waarbij deze openbaring en het aanvaarden ervan beantwoordt aan het diepste verlangen van de mens. Vervolgens behandelt de cursus uitvoerig de 'Twaalf artikelen van het geloof' (vgl. CKK Deel I, Tweede Sectie) en de 'Zeven sacramenten van de Kerk' (vgl. CKK Deel II, Tweede Sectie). Het derde en vierde deel van de Catechismus, over 'Het leven in Christus' en 'Het christelijk gebed' komen kort ter sprake. Deze cursus maakt deel uit van de Inleiding tot het Christusmysterie.

Aan te schaffen literatuur
Youcat Nederlands: jongerenkatechismus van de katholieke kerk, Tielt: Lannoo 2011

Literatuur
Catechismus van de katholieke Kerk, Brussel/Kampen, 1995, 2008[2]
Catechismus van de katholieke Kerk. Compendium, Brussel-Kampen-Utrecht 2008
De geloofsbelijdenis van de Kerk. Katholieke Katechismus voor volwassenen, Turnhout-Utrecht 1986

Andere teksten worden door de docent aangereikt tijdens de colleges

Docent
Lic. G. Kessels

Tijdstip
WS/ZS: do. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
WS: wo. 20-01, schriftelijk
ZS: di. 08-06, schriftelijk

04A15 - **Overzicht van kerkelijke documenten (m.n. van Vaticanum II)**
WS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS

Inhoud
De cursus behandelt in een inleiding de verschillende soorten kerkelijke documenten, de personen of gremia in de Kerk die gezagvolle documenten kunnen publiceren en de verzamelingen van kerkelijke documenten. Een overzicht van de documenten van het Tweede Vaticaanse Concilie wordt gegeven. De belangrijkste teksten en thema's van deze documenten worden besproken. Tevens worden een aantal teksten uit de periode van Vaticanum II tot nu behandeld.

Aan te schaffen literatuur
Constituties en decreten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, Leusden: Stichting Ark 1995[2], oftewel: LAMBERIGTS, M. - DE MEY, P. DE - WITTE, H. - SCHELKENS, K. - TERCIC, H.- BOSSCHAERT, D. (RED.), *Vaticanum II: conciliedocumenten: Latijnse tekst en nieuwe Nederlandse vertaling*, Halewijn-Adveniat 2019
HENDRIKS, J., *Vaticanum II en verder ... Inleiding tot de teksten van het tweede Vaticaans Concilie en de documenten van het leergezag*, Oegstgeest: Colomba 2006

Literatuur
HENDRIKS, J., *Kerkelijke documenten. Inleiding en repertorium (1965-2009)*, Vogelenzang 2009 (Tiltenberg Studies; 4)
HÜNERMANN, P. – HILBERATH, B.J. (RED.), *Herders Theologischer Kommentar zum Zweiten Vatikanischen Konzil*, Bd. I-V, Freiburg-Basel-Wien: Herder 2004-2006 (Sonderausgabe 2009)
WENZEL, K., *Kleine Geschichte des Zweiten Vatikanischen Konzils*, Freiburg-Basel-Wien: Herder 2005
HÜNERMANN, P. - DENZINGER, H. (ED.), *Enchiridion Symbolorum:* a *compendium of creeds, definitions, and declarations of the Catholic Church* (Latin-English), Ignatius Press 2012
ALBERIGO, G. - WOHLMUTH, J. (HRSG.), *Conciliorum oecumenicorum decreta – Dekrete der ökumenischen Konzilien*, Bd. I-III, Paderborn-München-Wien-Zürich: Schöningh 1998-2002 (Lateinisch-Deutsch)
"Het Tweede Vaticaans Concilie", in: *Communio: internationaal katholiek tijdschrift* 36(2011), nr. 3-4
TANNER, N., *Decrees of the Ecumenical Councils*, 2 delen, New York 1990
TANNER, N., *The councils of the Church: a short history,* New York 2001
https://www.rkdocumenten.nl

Een reader wordt verstrekt

Docent
Mgr. dr. E. de Jong

Tijdstip
WS/ZS: ma. 13.30 en 14.20 uur in IV, op: ma. 21-09, 05-10, 19-10, 02-11, 16-11, 30-11, 22-02, 08-03, 22-03, 12-04, 03-05 en 24-05

Examen
WS: do. 21-01, mondeling 15 minuten
ZS: wo. 23-06, mondeling 15 minuten

04B10 - **Fundamentele theologie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De cursus begint met een korte inleiding in de theologie, waarbij de definitie, de vakgebieden, de bronnen, het object en de methode van de theologie bestudeerd worden. De eigenlijke thematiek van het traktaat bestaat uit: a) de Openbaring en b) het geloof. De Openbaring wordt traditioneel gedefinieerd als de zelfcommunicatie van God, terwijl het geloof de reactie is van de mensheid op Gods onthullende activiteit. De drie bronnen van theologie, d.w.z. de Heilige Schrift, de Overlevering en het leergezag worden bestudeerd in de cursus. Allereerst wordt Gods Openbaring in het Oude en Nieuwe Testament bestudeerd, gevolgd door de leer van de Overlevering, in het bijzonder de kerkvaders, en vervolgens de leer van het leergezag, met aandacht voor de laatste drie oecumenische concilies. Het geloof wordt in dezelfde mate onderzocht volgens het getuigenis van de Heilige Schrift, de leer van de Overlevering en de leer van het leergezag.

Literatuur
Clinton, J., *Fundamental theology*, Brétigny-sur-Orge 2022
Fisichella, R., *Introduction to fundamental theology,* Rome 1996 (It.*: Introduzione alla teologia fondamentale*)
Fries, H., *Fundamental Theology*, Washington D.C. 1996
Henn, W.*, One Faith*, Mahwah 1995
Latourelle, R., *Theology of Revelation*, Eugene 2009
Mansini, G., *Fundamental theology*, Washington D.C. 2018
Morales, J., *Inleiding tot de theologie,* Utrecht 2011
Ocáriz, F. - Blanco, A., *Fundamental theology,* Downers Grove 2009
O'Collins, G., *Fundamental theology,* Eugene 2001
O'Collins, G., *Rethinking fundamental theology,* Oxford 2013

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. P. Casiño M.S.P.

Tijdstip
WS: wo. 10.50 en 11.40 uur in II
ZS: ma. 09.00 en 09.50 uur in IV, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: wo. 27-01, mondeling 15 minuten
ZS: ma. 21-06, mondeling 15 minuten

05C10 – 05S10

05D60 - **Dogmatiek. Triniteitsleer**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Dogmatiek. De God van de christenen – Godsleer en triniteitstheologie

Inhoud
Allereerst wordt God als drie-een gepresenteerd als de wijze zoals God zich geopenbaard heeft in de geschiedenis en zoals wij Hem hebben leren kennen. Wat is de logica of wat zijn de consequenties van dit godsbeeld? Vervolgens wordt er nader ingegaan op de afzonderlijke personen van de drievuldigheid: Vader, Zoon en Geest.

Literatuur
CONGAR, Y., *Je crois en l'Esprit Saint*, Paris 1997
DURRWELL, F., *L'Esprit Saint de Dieu*, Paris 1983
DURRWELL, F., Le Père. Dieu en son mystère, Paris 1987
DURRWELL, F., Jésus, Fils de Dieu dans l'Esprit Saint, Paris 1997
GRESHAKE, G., *Der dreieine Gott: eine trinitarische Theologie*, Freiburg-Basel-Wien 1997
JÜNGEL, E., *Gott als Geheimniss der Welt: zur Begründung der Theologie des Gekreuzigten im Streit zwischen Theismus und Atheismus*, Tübingen 1977
KASPER, W., *Der Gott Jesu Christi*, Mainz 1982
RIKHOF, H., *Die in ons wonen: liturgie, spiritualiteit en theologie over God de Drie-Ene,* Tielt 2003

De docent reikt een reader aan.

Docent
Lic. H. Quaedvlieg

Tijdstip
WS/ZS: ma. 10.50 en 11.40 uur in III, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
WS: ma. 11-01, schriftelijk
ZS: ma. 07-06, schriftelijk

05E16 - **Sacramententheologie. Biecht, ziekenzalving**
WS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS

De Catechismus van de Katholieke Kerk maakt onderscheid tussen "de sacramenten van de christelijke initiatie" (doopsel-vormsel-eucharistie), "de

sacramenten van de genezing" (biecht en ziekenzalving) en "de sacramenten die ten dienste van de geloofsgemeenschap staan".
Dit jaar zullen de twee laatstgenoemde categorieën sacramenten nader bestudeerd worden.

Biecht (boete en verzoening)

Inhoud
De biecht is het sacrament van het herstel van de heiligheid van de doopgenade. Waar de doop de mens vrijmaakt van de erfzonde en persoonlijke schuld, herstelt en geneest het sacrament van de boete en verzoening de mens die na het doopsel op zijn aardse pelgrimstocht toegeeft aan de verleiding en de macht van het kwaad en de zonde, in zijn geschonden relatie met God, Christus, de Kerk en de naaste. Gods barmhartigheid krijgt concreet gestalte in dit sacrament, wanneer de zondaar die in de vereiste dispositie verkeert, aan de priester van Gods kerk op aarde om vergeving vraagt. Naast de bestudering van de bijbelse grondslag van dit sacrament zal ook de historische ontwikkeling ervan en de verschillende vormen van zondenvergeving bestudeerd worden met de eigen ermee samenhangende vraagstelling.

Ziekenzalving

Inhoud
Uitgaande van de zorg voor de zieke mens in de bijbel en in de jonge kerk wordt de ontwikkeling van het sacrament van de ziekenzalving geschetst, waarbij bijzondere aandacht besteed wordt aan de band van dit sacrament met het lichamelijk welzijn en geestelijk heil van de mens: de theologische accentverschillen in de loop van de tijden, de band met de heiliging van het lijden en sterven en met de initiatiesacramenten met het oog op de aardse voltooiing en de hemelse initiatie vanuit het Paasmysterie van de Heer.
Daarbij wordt ook nader onderzocht voor wie het sacrament bestemd is en wie het toedient en wordt gesproken over de vruchten van dit sacrament.

Literatuur
Katechismus van de katholieke kerk, Brussel-Utrecht 1995, 331-337
NOCENT, A. - SCICOLONE, I. (ED.), *Anamnesis, I sacramenti. Teologia e storia della celebrazione,* Genova 1986, 135-244
GRILLO, A. - PERRONI, M. - P. TRAGAN, P. (ED.), *Corso di teologia sacramentaria, 2 – I sacramenti della salvezza*, Brescia 2000, 309-378.
FABER, EVA-MARIA, *Einführung in die katholische Sakramentenlehre*, Darmstadt 2002, 122-149
HERMANS, J., *Wier zonden gij vergeeft. Boete en verzoening in oud-christelijke geschriften* (Kerkvaders en sacramenten; dl.3), Brugge: Tabor 1983
HERMANS, J., *Is iemand onder u ziek. Ziekenzalving en viaticum in oud-christelijke geschriften* (Kerkvaders en sacramenten; dl. 6), Brugge 1985

SCHEFFCZYK, L. - A. ZIEGENAUS, A. (ED.), *Katholische Dogmatik, s*iebter Band*,* Aachen 2003, 363-462
LOHFINK, GERHARD, "Wie ein Sakrament wirkt", in: *Gegen die Verharmlosung Jesu,* Freiburg 2013, 287-314
VORGRIMLER, HERBERT, *Sacramental Theology*, Minnesota 1992, 200-236

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. H. Quaedvlieg

Tijdstip
WS: ma. 13.30 uur in III

Examen
WS: ma. 18-01, schriftelijk

05E17 - **Sacramententheologie. Wijding**
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Het wijdingssacrament is gericht op het heil van de ander. Dit sacrament bestaat uit drie graden: diaconaat, presbyteraat en episcopaat. Het draagt weliswaar ook bij tot het persoonlijke heil, maar bewerkstelligt dit door de dienst aan de ander. Dit sacrament verleent een bijzondere zending in de Kerk en is bedoeld voor de opbouw van het Volk van God. De bijbelse oorsprong, de betekenis in de traditie van de Kerk en de vruchten van het betreffende sacrament zullen onderzocht worden.

Aan te schaffen literatuur
WIERINGEN, A.L.H.M. VAN, RIKHOF, H.W.M., *De zeven sacramenten: een bijbeltheologische en systematisch-theologische studie* (Theologische Perspectieven Supplement Series; 6), Bergambacht : 2 VM 2013

Overige literatuur
CASTELLUCCI, E., *Il ministero ordinato* (Nuovo Corso di Teologia Sistematica 10), Brescia: Queriniana 2014[4]
LANE, TH.J., *The Catholic priesthood: biblical foundations*, Steubenville: Emmaus Road Publishing 2016
MÜLLER, G.L., *Priestertum und Diakonat: der Empfänger des Weihesakramentes in schöpfungstheologischer und christologischer Perspektive*, Einsiedeln: Johannes 2003[2] (ook in het Engels verschenen)
MÜLLER, G., *Ihr sollt Segen sein: 12 Briefe über das Priestertum*, Freiburg im Breisgau: Herder 2018 (ook in het Engels en Italiaans verschenen).

NICHOLS, A., *Holy Order: apostolic priesthood from the New Testament to the Second Vatican Council*, Eugene (Oregon): Wipf & Stock 2011
OHLY, CHR. (ED.), *Aktuelle Herausforderungen des kirchlichen Weiheambts* (Ratzinger-Studien 17), Regensburg: Pustet 2020
OUELLET, M. (ED.), *Pour une théologie fondamentale du sacerdoce 1*, (Actes du Symposium du Centre de recherche et d'anthopologie des vocations), Paris: Cerf 2023
OUELLET, M. (ED.), *Pour une théologie fondamentale du sacerdoce 2*, (Perspectives complémentaires), Paris: Cerf 2023
RATZINGER, J., *Künder des Wortes und Diener euer Freude, Theologie und Spiritualität des Weihesakramentes* (Gesammelte Schriften 12), Freiburg im Breisgau: Herder 2010
SCHNEIDER, TH., *Zeichen der Nähe Gottes: Grundriss der Sakramententheologie*, Ostfildern: Grünewald 2008[9], 236-273

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. E. Dassen

Tijdstip
ZS: wo. 10.50 en 11.40 uur in III, op: wo. 17-02, 10-03, 24-03, 21-04, 05-05 en 19-05

Examen
ZS: wo. 09-06, schriftelijk

05E40 - **Dogmatiek. Ecclesiologie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoudsoverzicht
Dit traktaat bestaat uit drie delen. Allereerst wordt ingegaan op de Kerk in de visie van de H. Schrift. Achtereenvolgens worden behandeld: Israël en de Kerk; Jezus en de Kerk; de Kerk in het N.T.; ambten en diensten volgens het N.T.
Een tweede gedeelte is gewijd aan de Kerk in haar traditiegeschiedenis: de Kerk als "mysterium" (Patristiek); als "imperium" (Middeleeuwen); als "confessie" (Reformatie, Contrareformatie), als "instelling" (Verlichting, Romantiek, Restauratie); Vaticanum I; op weg naar Vaticanum II.
De systematiek (het derde gedeelte) beziet de Kerk (uitgaande van Lumen Gentium) als geloofsmysterie, als "communio" met God en met elkaar; vervolgens wordt de Kerk beschouwd vanuit de drieëne God: als Volk van God; als Lichaam van Christus en Sacrament van het heil; als Tempel van de H. Geest. Verder komen aan de orde de Kerk als "communio hierarchica", de heilsnoodzakelijkheid van de

Kerk, haar wezenseigenschappen (eenheid, heiligheid, katholiciteit, apostoliciteit). Een slot-hoofdstuk is gewijd aan Maria, model en beeld van de Kerk.

Literatuur

DIANICH, S. - NOCETI, S., *Trattato sulla Chiesa,* Brescia: *Queriniana* 2015
EIJK, T. VAN, *Teken van aanwezigheid: een katholieke ecclesiologie in oecumenisch perspectief*, Zoetermeer: Meinema 2000
KERESZTY, R.A., *The Church of God in Jesus Christ: a Catholic ecclesiology*, Washington D.C.: Catholic University of America 2019
KOCH, K., *Die Kirche Gottes, Gemeinschaft im Geheimnis des Glaubens*, Augsburg: Sankt Ulrich Verlag 2007
LOHFINK, G., *Heeft God de kerk nodig? Over de theologie van het volk van God*, Gent: Carmelitana 2001
MEY, P. DE, SCHELKENS, K., "Is communio dan toch het centrale kerkbeeld van Vaticanum II?", in: LAMBERIGTS, M. - KENIS, L. (RED.), *Vaticanum II: geschiedenis of inspiratie? Theologische opstellen over het tweede Vaticaanse concilie*, Antwerpen: Halewijn 2013
OUELLET, M., *Eine sakramentale und synodale Kirche*, (Neue Kriterien 26), Freiburg im Breisgau: Johannes Verlag 2024
REPOLE, R., *Chiesa*, (Le parole della fede), Assisi: Cittadella 2017
VLIET, C.T.M. VAN, *Kerk met twee ogen: een katholieke ecclesiologie,* Kampen 2001
WEITEN, G., *Synodale Communio, Papst Franziskus und Joseph Ratzinger/Benedikt XVI. im Vergleich*, (Ratzinger Studien; 24), Regensburg: Pustet 2023

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. E. Dassen

Tijdstip
WS/ZS: vr. 09.00, 09.50, 10.50 en 11.40 uur in III, op: vr. 25-09, 16-10, 06-11, 13-11, 27-11, 11-12, 26-02, 12-03, 16-04, 30-04, 07-05 en 28-05

Examen
WS: vr. 22-01, schriftelijk
ZS: di. 15-06, schriftelijk

05S10 - Theologie van diaconaat en ambt
ZS

Inhoud
De cursus beoogt een theologische introductie in het wijdingsambt en in het bijzonder het diaconaat. Hierbij wordt de plaats bestudeerd van het diakenambt in het Nieuwe Testament en in het sacrament van de wijding. Verder wordt de

ontwikkeling van het diaconaat bezien in de traditie van de kerk. Het herstel van het permanente diaconaat door het Tweede Vaticaanse Concilie verdient bijzondere aandacht. Aan de orde komen ook fenomenen als de aartsdiaken en de diacones. Wat dit laatste onderwerp aangaat wordt nader ingegaan op het actuele verlangen tot herstel van deze functie.
De cursus gaat in op het functioneren van de diaken en van het diakenambt in de kerk van onze dagen in de huidige pastorale praktijk in de Nederlandse kerkprovincie. Daarbij komen thema's aan de orde als: de spiritualiteit van de diaken, het functioneren van de diaken in de liturgie en in de parochiezielzorg.

Aan te schaffen literatuur
HAMANS, P., *Het ambt van diaken in de leer en het leven van de kerk*, Brugge 1989

Overige literatuur
Congregatie van de clerus, "Directorium voor het ambt en het leven van de priesters", nieuwe editie, in: *Kerkelijke Documentatie*, 2013, nr. 2.
Congregaties voor de Katholieke Opvoeding en voor de Clerus, *Basisnormen voor de vorming en Directorium voor de dienst en het leven van de permanente diakens*, Rome 1998. Zie voor de Nederlandse vertaling: Een-twee-een, Kerkelijke Documentatie 28(2000), nr. 1
"Diakonie", in: *Theologische Real Enzyklopädie*, VIII, Berlijn 1981, 621-683
HAMANS, P., "Het diakenambt in de geschiedenis van de kerk", in: *Communio* 26(2001), 114-144
HERMANS, J., Diaconale assistentie tijdens de Eucharistie. Rubricale aanwijzingen voor de dienst van de diaken, 's-Hertogenbosch 2011
HERMANS, J., *Het getijdengebed. Liturgie en spiritualiteit van het getijdenboek*, Brugge 1995
De permanente diaken. Geroepen, gewijd, gezonden tot dienst in en voor de kerk, Uitgave Stichting verkondiging voor het Bisdom Roermond, Roermond 1979
MÜLLER, G.-L., *Der Empfänger des Weihesakraments. Quellen zur Lehre und Praxis der Kirche, nur Männern das Weihesakrament zu spenden*, Würzburg 1999
CALSTER, S. VAN - WILKENS, G., "Diaconaat en diaconie: over dienstbaarheid en diakenambt", in: *Communio* 26(2001), nr. 2-3, 81-228
KEATING, J. (ED.), The character of the deacon: spiritual and pastoral foundations, New York 2017

Docent
Mgr. dr. P. Hamans

Tijdstip
ZS: vr. 10.50 en 11.40 uur in V, op: vr. 26-02, 16-04 en 07-05

06A05 – 06E36

06A05 - **Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit en het getijdengebed**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 2 CR/ECTS

Inhoud
Aan het begin van deze cursus wordt onderzocht wat het specifieke is van de priesterlijke identiteit en vandaar van de priesterlijke spiritualiteit. Vervolgens komen wezenlijke aspecten en thema's van deze spiritualiteit aan de orde, zoals de spiritualiteit van de roeping, de drie evangelische raden van gehoorzaamheid, armoede en ongehuwd-zijn in het leven van de priester, de spirituele beleving van de drie diensten van verkondiging, heiliging en leiding geven. Een bijzonder accent wordt gelegd op het gebedsleven van de priester, hierbij wordt met name uitvoerig aandacht besteed aan het getijdengebed.

Aan te schaffen literatuur
TWEEDE VATICAANS CONCILIE, *Decreet over het dienstwerk en het leven van de priesters, Presbyterorum Ordinis*, in: *Vaticanum II. Conciliedocumenten*, Antwerpen: Halewijn – Baarn: Adveniat 2019, 549-607 (ofwel een andere Nederlandse vertaling van dit conciliedocument)
CONGREGATIE VOOR DE CLERUS, *Directorium voor het ambt en het leven van de priesters. Nieuwe uitgave*, Breda: Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap, 2013 (= Kerkelijke Documentatie 2013/nummer 2)

Overige literatuur
HERMANS, J., *In Gods Naam. Overwegingen over roeping en priesterschap*, Oegstgeest: Stichting R.K. Voorlichting s.a.
LÉONARD, A.-J., *Priester zijn en heilig. Een hernieuwde kennismaking met het decreet van Vaticanum II over het ambt en het leven van de priesters*, Antwerpen: Halewijn 2014
HERMANS, J., *Het Getijdengebed. Liturgie en spiritualiteit van het getijdenboek*, Oegstgeest: Colomba – Brugge: Tabor 1995
KASPER, W., *Dienaar van de vreugde. Leven als priester, dienen als priester*, Tielt: Lannoo s.a.
GIJSEN, J.M., *In Gods naam: spiritualiteit en levenshouding van de priester*, Tegelen 1983

De docent reikt een cursus aan

Docent
Dr. B. Hegge

Tijdstip
WS: ma. 10.50 en 11.40 uur in I
ZS: di. 09.00 uur in I, behalve op: di. 09-02 en 27-04

Examen
WS: do. 14-01, schriftelijk
ZS: di. 15-06, schriftelijk

06B10 - **Ethiek**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De cursus behandelt de essentiële aspecten van de filosofische ethiek: de natuur van de mens, zijn uiteindelijke doel, de waarden die naar dat doel leiden en de (oorsprong van de) normativiteit. Daarnaast analyseren we de morele handeling en de plaats van het geweten.

Aan te schaffen literatuur
JONG, E.J. DE, *Wijsgerige ethiek*, Almere: Parthenon 2018 (Studia Rodensia; 9)

Overige literatuur
ARISTOTELES, *Ethica Nicomachea* (in Nederlandse vertaling van C. PANNIER en J. VERHAEGE, Historische Uitgeverij, Groningen 1999)
DOIG, J.C., *Aquinas's philosophical commentary on the ethics: a historical perspective*, London: Springer 2013
ELDERS, L.J., *De ethiek van Thomas van Aquino*, Brugge 2000
THOMAS VAN AQUINO, *Summa theologiae* Ia IIae en II-IIae (of vertaling)
HEES, M. VAN - NYS, TH. – ROBEYNS, I., *Basisboek ethiek*, Amsterdam: Boom 2014
HENDRIKS, L., *Choosing from love: the concept of 'electio' in the structure of the human act according to Thomas Aquinas*, Siena: Cantagalli 2010
KLUXEN, W., *Philosophische Ethik bei Thomas von Aquin*, Hamburg: Meiner 1980^2
MCINERNY, R., *Ethica Thomistica: the moral philosophy of Thomas Aquinas, Washington, D.C.*: Catholic University of America Press 1997
POPE, S.J. (RED.), *The ethics of Aquinas,* Georgetown University Press, 2002
PRUSAK, B.G., *Catholic moral philosophy in practice and theory: an introduction,* Paulist Press 2016

De docent reikt een reader aan

Docent
Mgr. Dr. E. de Jong

Tijdstip
WS/ZS: do. 09.00 en 09.50 uur in IV, behalve op: do. 24-09, 29-10, 19-11, 25-03, 06-05 en 27-05
+ op inhaalmiddag wo. 07-10: 13.30 en 14.20 uur in IV

Examen
WS: do. 21-01, schriftelijk
ZS: ma. 14-06, schriftelijk

06C20 - **Fundamentele moraaltheologie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Als vervolg op de filosofische ethiek zullen de beginselen van de moraaltheologie worden uiteengezet. Beginnend met een uiteenzetting van de geschiedenis van de moraaltheologie en van de vernieuwing die werd geboden door de encycliek Veritatis splendor, zullen vervolgens de volgende themata besproken worden: de morele ervaring en de zinvraag; het fenomeen van de zonde en de menselijke vrijheid; de natuurwet; de deugdenleer; het geweten; de band tussen Kerk en moraal.

Aan te schaffen literatuur
Catechismus van de katholieke Kerk, Utrecht, 2023[3]
JOHANNES PAULUS II, *Encycliek Veritatis splendor*, 1993

Overige literatuur
CESSARIO, R., *Introduction to moral theology*, Washington 2001
GÜNTHÖR, A., *Chiamata e risposta. Una nuova teologia morale*, Cinisello Balsamo (Milano): Edizioni Paoline 1987, deel I
PINCKAERS, S., *De bronnen van de christelijke moraal*, Oegstgeest: Colomba 1997
PINCKAERS, S., *Ce qu'on ne peut jamais faire. La question des actes intrinsèquement mauvais. Histoire et discussion*, Fribourg-Paris: Editions Universitaires Fribourg -Editions du Cerf 1986
THOMAS VAN AQUINO, *Summa theologica*, I-II

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. L. Hendriks

Tijdstip
WS: wo. 10.50 en 11.40 uur in III, behalve op: wo. 23-09 en 11-11
ZS: wo. 09.00 en 09.50 uur in I, op: wo. 03-03, 14-04, 28-04, 12-05 en 26-05
do. 09.00 en 09.50 uur in III, op: do. 11-02, 25-02, 11-03, 22-04 en 20-05
+ op inhaalmiddag wo. 17-03: 15.20 en 16.10 uur

Examen
WS: wo. 20-01, schriftelijk
ZS: vr. 11-06, schriftelijk

06C30 - **Speciale Moraaltheologie I. Huwelijk en castitas**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Na een inleiding over de sociale en culturele veranderingen binnen het huwelijks- en gezinsleven in de laatste eeuw wordt het wezen van de menselijke seksualiteit en de huwelijksliefde belicht vanuit filosofisch-antropologisch en bijbels-dogmatisch perspectief. Wat betreft de castitas binnen het huwelijk komen aan de orde adulterium, contraceptie, sterilisatie en de kunstmatige bevruchtingstechnieken. Dan volgt een verhandeling over de betekenis van de castitas voor de ongehuwde en van de castitas virginalis.

Aan te schaffen literatuur
FRANCISCUS (paus)*, Postsynodale apostolische exhortatie Amoris laetitia*, 2016

Literatuur
AUBERT, J.-M., *Abrégé de la morale catholique*, Parijs: Desclée 1987
EIJK, W., *De band van de liefde: katholieke huwelijksmoraal en seksuele ethiek,* Utrecht 2022
GARCÍA DE HARO, R., *Matrimonio e famiglia nei documenti del magistero. Corso di teologia matrimoniale*, Milano: Edizioni Ares 1989
GRISEZ, G., *The way of the Lord Jesus. Vol. II: Living a Christian life*, Quincy: Franciscan Press 1993
GÜNTHÖR, A., *Chiamata e risposta. Una nuova teologia morale*, Cinisello Balsamo (Milano): Edizioni Paoline 1987, deel II-III
HONINGS, B., *Iter fidei et rationis*, Roma: Pontificia Università Lateranense 2004, 3 dln
KOL, A. VAN, *Theologia moralis*, Barcinone-Friburgi Brisgoviae-Romae: Herder 1968, deel I
LAWLER, R. - BOYLE,J. - MAY, W.E., *Catholic sexual ethics*, Huntington: Our Sunday Visitor Inc. 1998
PESCHKE, K.H., *Christian Ethics. Moral theology in the Light of Vatican II*, Alcester: C. Goodliffe Neale 1997, deel II
SMITH, J., *Why Humanae Vitae was right: a reader*, San Francisco: Ignatius Press 1993

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. L. Hendriks

Tijdstip
WS: di. 10.50 en 11.40 uur in III, behalve op: di. 20-10 en 08-12

Examen
WS: wo. 20-01, schriftelijk

06C50 Sociale leer van de Kerk
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 2 CR/ECTS

Inhoud
Van oudsher leert de Rooms-Katholieke Kerk dat het christelijk geloof ook implicaties heeft voor de inrichting van staat en samenleving. In 1891 brak een nieuwe episode aan met de publicatie door paus Leo XIII van de encycliek *Rerum Novarum*. Hiermee wilde de Kerk een duidelijk en principieel antwoord geven op de sociale noden van die tijd door het aandragen van de grondslagen van de Katholieke Sociale Leer verder uit te breiden en aan de vragen en noden van de tijd aan te passen. In de cursus bespreken wij aan de hand van enkele sociale encyclieken de grondslagen en ontwikkelingen van deze Katholieke Sociale Leer en confronteren wij hedendaagse sociale en politieke ontwikkelingen met de uitgangspunten van deze leer.

Aan te schaffen literatuur
Compendium van de sociale leer van de Kerk, Brussel: Licap, 2006, ISBN 978-90-6858-782-1
JOHANNES PAULUS II, *Centesimus annus, encycliek*, 1991
BENEDICTUS XVI, *Deus caritas est, encycliek*, 2006
BENEDICTUS XVI, *Caritas in veritate, encycliek*, 2009
"Geloof en inrichting van de samenleving: opstellen over de huidige betekenis van de sociale leer van de Kerk", in: *Communio*, spec.nr., sept-dec 2005
FRANCISCUS, *Laudato si, encycliek*, 2015

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. A. de Graaf Woutering

Tijdstip
WS: do. 09.00 en 09.50 uur in III
ZS: do. 09.00 en 09.50 uur in III, op: do. 18-02, 04-03, 18-03, 15-04, 29-04 en 13-05

Examen
WS: wo. 27-01, mondeling 15 min. + 15 min. schriftelijke voorbereiding
ZS: wo. 23-06, mondeling 15 min. + 15 min. schriftelijke voorbereiding

06E36 - **Speciale moraaltheologie IV. Sociale moraal**
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De sociale moraal is gebaseerd op de plicht van de mens de schepping te beheren (rentmeesterschap) en op het recht van iedere mens in de maatschappij de vervulling van zijn mens-zijn te vinden. De deugd van de rechtvaardigheid regelt deze rechten, en zo komen de ruilrechtvaardigheid en de sociale rechtvaardigheid aan bod. Eveneens wordt aandacht besteed aan het recht op eigendom, de media-ethiek en enkele aspecten van het milieu.

Aan te schaffen Literatuur
Catechismus van de katholieke Kerk, Utrecht, 2023[3]

Aanbevolen Literatuur
AUBERT, J.M., *Abrégé de la morale catholique*, Parijs: Desclée 1987
GÜNTHÖR, A., *Chiamata e risposta. Una nuova teologia morale*, Cinisello Balsamo (Milano): Edizioni Paoline 1987, deel II en III
KOL, A. VAN, *Theologia moralis*, Barcinon-Friburgi Brisgoviae-Romae: Herder 1968, vol. I en II
HONINGS, B., *Iter fidei et rationis*, Roma: Pontificia Università Lateranense 2004, 3 dln
PESCHKE, K.H., *Christian Ethics. A Presentation of Moral Theology in the Light of Vatican II*, Alcester: C. Goodliffe Neale 1997, deel II
THOMAS VAN AQUINO, *Summa theologica*, II en III
Gaudium et spes (Vaticanum II)
De pauselijke sociale encyclieken

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. L. Hendriks

Tijdstip
ZS: ma. 13.30 en 14.20 uur in I, behalve op: ma. 08-02, 15-02 en 17-05
+ op inhaalmiddag wo. 03-03: 13.30 en 14.20 uur

Examen
ZS: vr. 11-06, schriftelijk

07E10 – 07S30

07E10 - Pastoraaltheologie
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De pastoraaltheologie wordt verondersteld te zijn “een wetenschappelijke reflectie over de Kerk in haar dagelijkse opbouw uit kracht van de Geest in de geschiedenis; […] De pastoraaltheologie is niet alleen een kunst noch een samenstel van aansporingen, ervaringen en methoden. Zij heeft volledig de waardigheid van theologie, want zij ontvangt uit het geloof de beginselen en criteria voor het pastoraal handelen van de Kerk dat iedere dag de Kerk "verwekt". Onder deze beginselen en criteria is bijzonder belangrijk het evangelische onderscheidingsvermogen aangaande de socio-culturele en kerkelijke situatie waarin de pastorale actie zich ontplooit.” (*Pastores dabo Vobis, n. 57, zoals geciteerd in Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis, n. 170).*
In de uitvoering van de colleges is het de bedoeling dat de student niet eenvoudigweg ideeën reproduceert (*Ratio, n. 143*), maar dat hij zijn eigen denken ontwikkelt vanuit literatuur, de pastorale ervaring van de docent en de eigen ervaringen van de student.

Literatuur
BORGMAN, E., *Waar blijft de kerk? Gedachten over opbouw in tijden van afbraak,* Baarn: Adveniat 2015
DILLEN, A. - GÄRTNER, S., *Praktische Theologie: verkenningen aan de grens,* Leuven: LannooCampus 2015 (Campus Handboek)
FRANCISCUS (PAUS) - IVEREIGH A. (RED.), *Let us dream: the path to a better future,* New York: Simon and Schuster 2020
GERBER, M., *In der Tiefe der Wüste, Perspektiven für Gottes Volk heute*, Freiburg im Breisgau: Herder 2024
HILLEBRAND, B. - QUISINSKY, M., *Dogma und Pastoral – neu vernetzt: Aufbruch zu einer angewandten Theologie*, Ostfildern: Grünewald 2021
SELLMANN, M., *Parochie van de toekomst*, Antwerpen: Halewijn 2021
STEEN, M. (RED), *Parochie ... Waarheen?* Antwerpen: Halewijn 2013 (Leuvense Cahiers voor Praktische Theologie; 14),
TRENTIN, G. (RED.), - BORDIGNON, L., *Teologia pastorale in Europa: panoramica e approfondimenti***,** Padova: Messagero, 2003 (La croce di Aquileia. Percorsi teologici; 1)
WOLLBOLD, A, *Pastoraltheologie / Homiletik / Religionspädagogik*, Paderborn: Bonifatius 2001
ZULEHNER, P., *Hoffnung für eine taumelnde Welt: eine Pastoraltheologie für Europa*, Ostfildern: Grünewald 2023

De docent reikt een reader aan

Docent
Lic. E. Dassen

Tijdstip
WS/ZS: wo. 09.00 en 09.50 uur in III, behalve op: wo. 10-02 en 24-02

Examen
WS: vr. 15-01, mondeling 15 minuten
ZS: wo. 23-06, mondeling 15 minuten

07E20 - **Homiletiek**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Het doel van deze cursus is om de criteria voor de homilie te ontdekken, die voortkomen uit de bepalingen van het Tweede Vaticaans Concilie over de homilie als deel van de liturgie. Deze criteria worden geplaatst in de context van de bijbelse oorsprong van homilie en woordverkondiging en de Traditie waarbinnen de homilie als liturgische verkondiging zich ontwikkeld heeft.

Literatuur
"Homiletisch directorium", 2014, in: *Liturgische* documentatie nr. 12 (Bijlage bij het Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie), 's-Hertogenbosch: NRL 2015
CALSTER, S. Van, *Bijbel en preek*, Brugge: Emmaüs 1977
CONNORS, M., *To all the world: preaching and the new evangelization,* Collegeville: Liturgical Press 2016
FOLEY, E., *A handbook for catholic preaching*, Collegeville: Liturgical press 2016
PEETAM, L., *Homilien von Piet Penning de Vries SJ*, Den Bosch: Betsaida 2020, 107-307
WHITE, M., *Rebuilding your message: practical tools to strengthen your preaching and teaching*, Notre Dame: Ave Maria Press 2015
Whitfield, J., *The crisis of bad preaching: redeeming the heart and way of the Catholic preacher*, Notre Dame: Ave Maria Press 2019
WOLLBOLD, A., *Predigen: Grundlagen und praktische Anleitung*, Regensburg: Pustet 2017

De docent reikt een reader aan

Docent
Dr. L. Peetam

Tijdstip
WS: ma. 13.30 en 14.20 uur in II

Examen
WS: ma. 18-01, mondeling 15 minuten

07S30 - **Praktijk van het preken**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
In deze cursus worden de deelnemers al doende vertrouwd gemaakt met de praktijk van het preken. Zowel de zondagse preek als de preek bij verschillende sacramenten worden behandeld. Aandacht zal worden besteed aan: - het vrij leren spreken en preken; - het technisch en inhoudelijk duidelijk leren preken; - het levend verkondigen van de Blijde Boodschap aan de mensen van deze tijd; - de verschillende fases in de voorbereiding van de preek en de hulpmiddelen daarbij.

Van de deelnemers wordt verwacht dat ze enkele proefpreken voorbereiden en houden en na afloop gezamenlijk bespreken aan de hand van enkele criteria.

Docent
Mgr. dr. C. van den Hout

Tijdstip
WS/ZS: wo. 10.50 en 11.40 uur in V, op: wo. 16-09, 07-10, 14-10, 04-11, 18-11, 25-11, 16-12, 17-02, 03-03, 17-03, 21-04, 28-04 en 12-05

Examen
Aan deze cursus is geen examen verbonden.

08A01 – 08E05

08A01 - **Inleiding tot het liturgisch jaar**
WS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus biedt een inleidende studie over de historische achtergrond, de structuur, de opbouw en de theologische betekenis van het liturgisch jaar. Tevens worden thema's als de heiligenverering, de liturgische kalender en de oefeningen van volksvroomheid behandeld. De theologische en de spirituele dimensie van het liturgisch jaar volgens de leer van het Tweede Vaticaans Concilie komen nadrukkelijk aan de orde om uiteindelijk een antwoord te vinden op de vraag waarom en hoe de Kerk in de loop van het jaar heel het Christusmysterie ontvouwt en voor de gelovigen de rijkdom van de deugden en verdiensten van haar Heer ontsluit. [Vgl. *Tweede Vaticaans Concilie*, *Sacrosanctum Concilium*, AAS 56 (1964) 102]

Aan te schaffen literatuur
De reeks Liturgische Documentatie (bijlage bij Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie)

Overige literatuur
"Algemene normen voor het liturgisch jaar en de algemene Romeinse kalender", in: *Altaarmissaal voor de Nederlandse Kerkprovincie*, Zeist, 1979, 121-138
Congregatie voor de Eredienst, Rondzendbrief "De voorbereiding en viering van het paasfeest" van 16 jan. 1988, in: *Kerkelijke documentatie 121*, 17 (1989), nr. 3, 263-289; in: *Liturgische Documentatie*, dl. 1, Zeist 2002, 95-124
Congregatie voor de goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, *Directorium over volksvroomheid en liturgie*, 2002, (Liturgische Documentatie dl. 2), Zeist 2003
ADAM, A., *Das Kirchenjahr mitfeiern. Seine Geschichte und seine Bedeutung nach der Liturgieerneuerung*, Freiburg 1979 (Nederlandse vertaling: A. ADAM, *Het liturgisch jaar vieren en beleven. Zijn geschiedenis en betekenis in de liturgievernieuwing*, Turnhout 1988)
AUF DER MAUR, H.J., *Feiern im Rythmus der Zeit I. Herrenfeste in Woche und Jahr*, (Gottesdienst der Kirche. Handbuch für Liturgiewissenschaft, dl. 5), Regensburg 1983
M. AUGÉ, *L'Anno Liturgico. È Cristo stesso presente nella Sua Chiesa*, LEV, Città del Vaticano 2011
HARNONCOURT, P.H. - AUF DER MAUR, H.J., *Feiern im Rythmus der Zeit* II,1. *Der Kalender. Feste und Gedenktage der Heiligen*, (Gottesdienst der Kirche. Handbuch für Liturgiewissenschaft, dl. 6,1), Regensburg, 1994
BEINERT, W. (RED.), *Die Heiligen heute ehren, eine theologisch-pastorale Handreichung*, Freiburg 1983

PENNING DE VRIES, P., *De heiligen volgens het nieuwe altaarmissaal voor Nederland en Vlaanderen, Theologie en spiritualiteit*, dl. 1, Brugge-Vught, 1981; aangevulde heruitgave: IDEM, *De heiligen*, (Stromen van levend water, dl. 21), Tegelen 1994

De docent reikt een bestand aan van de cursus

Docent
Dr. M. Kessels

Tijdstip
WS/ZS: di. 09.50 uur in IV, behalve op: di. 08-12, 09-02 en 27-04

Examen
WS: ma. 18-01, schriftelijk
ZS: vr. 18-06, schriftelijk

08E05 - **Liturgie van de eucharistie**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Het doel van deze cursus is een algemene inleiding te bieden tot de afzonderlijke delen en elementen van de eucharistieviering aan de hand van het Romeins Missaal. De eucharistie zal worden benaderd met bijzondere aandacht voor de rituele aspecten en de ontwikkelingen rond de viering van dit sacrament in de loop van de geschiedenis. Getracht wordt dit alles te doen rekening houdend met de huidige praxis en de pastorale aspecten voor zover die aan de orde zullen komen.

Aan te schaffen literatuur
HERMANS, J., *De liturgie van de eucharistie. Inleiding tot het nieuwe missaal*, Brugge: Emmaüs-Descleé de Brouwer 1979 (Studia Rodensia; 1)

Aanbevolen literatuur
CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE REGELING VAN DE SACRAMENTEN, "Algemeen Statuut van het Romeins Missaal", in: *Liturgische Documentatie* 3 (2004), 57-194
CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE REGELING VAN DE SACRAMENTEN, "Ordening voor de lezingen van de mis", in: *Liturgische Documentatie* 4 (2006), 4-72
JOHANNES PAULUS II, Encycliek "Ecclesia de Eucharistia", 17 april 2003, in: *Kerkelijke Documentatie* 31(2003), nr. 4, 3-32
CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE REGELING VAN DE SACRAMENTEN, Instr. "Redemptionis sacramentum", 25 maart 2004, in: NATIONALE RAAD VOOR LITURGIE, *Liturgische Documentatie*, dl. III, 's-Hertogenbosch 2004, 201-281
BENEDICTUS XVI, post-synodale ap. ex. "Sacramentum caritatis", 22 februari 2007, in: *Kerkelijke Documentatie* 35(2007), nr. 5-6, 3-59

Overige literatuur
MARSILI S. - NOCENT A. - AUGÉ M. - CHUPUNGCO A. J. , "La Liturgia, Eucaristia: teologia e storia della celebrazione", in: *Anàmnesis* 3/2, Genova: Marietti 1989, 187-317
V. RAFFA, *Liturgia eucaristica. Mistagogia della Messa: dalla storia e dalla teologia alla pastorale pratica*, Roma: Centro Liturgico Vincenziano 2003, 37-850

De docent reikt een bestand aan van de cursus

Docent
Dr. M. Kessels

Tijdstip
WS/ZS: di. 09.00 uur in IV, behalve op: di. 08-12, 09-02 en 27-04

Examen
WS: di. 12-01, schriftelijk
ZS: di. 08-06, schriftelijk

09A10 – 09E26

09A10 - **Archeologie en kunstgeschiedenis**
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De cursus geeft een algemene inleiding tot de kunstgeschiedenis (architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst), naar de belangrijkste stijlperiodes, met nadruk op de christelijke kunst van West-Europa, en tevens een inleiding in de christelijke iconografie. Er wordt aandacht besteed aan de wisselwerking tussen theologische reflectie, dogmageschiedenis, kerkgeschiedenis enerzijds, en kunst anderzijds.

Literatuur
LAARHOVEN, J. VAN, *De beeldtaal van de christelijke kunst: geschiedenis van de iconografie*, Nijmegen 1997[3]
"Kerkelijke kunst", in: *Directorium voor de Nederlandse kerkprovincie in het jaar 2000* (Zeist: Nationale Raad voor Liturgie 1999), 116-120, waarbij ook literatuuropgave

De docent reikt een reader aan

Docent
Drs. M. Paloni

Tijdstip
ZS: ma. 10.50 en 11.40 uur in IV, behalve op: ma. 08-02 en 17-05

Examen
ZS: ma. 21-06, schriftelijk

09B95 - **Inleiding tot de kerkgeschiedenis**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De cursus biedt een introductie in de studie van de kerkgeschiedenis. In de inleiding worden de historische methode en het theologische karakter van het vak behandeld. Vervolgens wordt een algemeen overzicht gegeven van de belangrijkste gebeurtenissen en processen van de vier fasen van de kerkgeschiedenis: de oudheid, de middeleeuwen, de moderne en de hedendaagse tijd. De studenten krijgen de gelegenheid om vertrouwd te raken met de voornaamste institutionele, doctrinaire en culturele knooppunten van de geschiedenis van de Kerk. De cursus heeft een tweevoudig doel: het eigen maken van de juiste terminologie en het verwerven van de nodige kennis om de grote gebeurtenissen in de kerkgeschiedenis in hun context te kunnen interpreteren.

Literatuur
JEDIN, H., *Introduzione alla storia della Chiesa*, Brescia 2023[4]
ORLANDIS, J., *Korte geschiedenis van de Katholieke Kerk*, Amsterdam 2010
MARROU, H.-I., *Théologie de l'histoire*, Paris 2015[3]
NEGRI, L., *Il cammino della Chiesa. Fondamenti, storia & problemi*, Milano 2015
VIDMAR, J., *The Catholic Church through the Ages: A History*, Mahwah (USA) 2014[2]

Er wordt gebruik gemaakt van een door de docent aangereikte reader

Docent
Lic. M. Figliola

Tijdstip
WS: di. 10.50 en 11.40 uur in I, behalve op: di. 08-12

Examen
WS: ma. 11-01, mondeling 20 minuten

09E24 – **Moderne kerkgeschiedenis**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De katholieke hervorming kreeg door het concilie van Trente een krachtige stimulans. De kerk maakte zich in West-Europa op voor een nieuwe periode van bloei. De missie in de nieuw ontdekte werelddelen zorgde ook buiten Europa voor een uitbreiding van de kerk. Na de grensbepaling van kerk en reformatie te hebben bezien, wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen die de kerk in Frankrijk doormaakte in het kader van de École Française. Het jansenisme met zijn vele aspecten en zijn vergaande invloed op het kerkelijk leven in vele landen komt aan de orde. Daarnaast zijn de Verlichting en Franse Revolutie met hun betekenis voor de kerk in de volgende eeuwen voorwerp van studie evenals de ontwikkelingen in het religieuze leven voor en tijdens de Verlichting.

Aan te schaffen literatuur
HAMANS, P., *Geschiedenis van de Katholieke Kerk I-II,* Almere : Parthenon 2014 (Studia Rodensia; 7)

Overige literatuur
HAMANS, P., *Geschiedenis van het seminarie van het eerste bisdom Roermond (1570-1813)*, Brugge 1986
HAMANS, P., *Geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland. Van missionering tot het herstel van de hiërarchie in 1853*, Brugge 1992
JEDIN, H., *Handbuch der Kirchengeschichte*, IV-VII, Freiburg 1970-1979
JONG, J. DE - POST, R. - ABBINK, G., *Handboek van de kerkgeschiedenis*, III-IV, Nijmegen 1963-1965

MARTÍNEZ FERRER, L., *Comprender la primera avangelizacion de América*, Pembroke Pines (USA) 2023
ROGIER, L. - AUBERT, R. - KNOWLES, M., *Geschiedenis van de kerk in tien delen*, VI-X, Hilversum 1966-1974
SCHATZ, K., *Allgemeine Konzilien. Brennpunkte der Kirchengeschichte*, Paderborn 1997
SCHELKENS, K. - GEEST, P. VAN - GENNIP, J. VAN, *Het katholicisme in Europa. Een geschiedenis*, Amsterdam 2018

Docent
Lic. M. Figliola

Tijdstip
WS: di. 09.00 en 09.50 uur in III, behalve op: di. 08-12

Examen
WS: do. 21-01, mondeling 20 minuten

09E26 Hedendaagse kerkgeschiedenis
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
De laatste twee eeuwen van de geschiedenis van de kerk zijn onderwerp van studie in deze cursus. De Verlichting speelt in vele varianten een belangrijke rol in de negentiende en twintigste eeuw. Zij komt tot uitdrukking in filosofieën waarin God geen plaats heeft en waarin de kerk wordt bestreden: liberalisme, communisme, socialisme, fascisme, individualisme en secularisatie.
De binnenkerkelijke ontwikkelingen en de verhouding tussen kerk en wereld worden bestudeerd aan de hand van Vaticanum I en II, in het Amerikanisme, Modernisme en de Nouvelle Theologie. Daarnaast verdient de ontwikkeling van het religieuze leven, de hernieuwde missieactiviteit, de groeiende aandacht voor de leek en de internationalisering van de kerk bestudering.
De achteruitgang van de kerk in de welvaartslanden na het Tweede Vaticaanse Concilie wordt aan een zorgvuldige analyse onderworpen. Dit wordt in het licht geplaatst van het werken in de kerk van onze dagen en in onze streken.

Aan te schaffen literatuur
HAMANS, P., *Geschiedenis van de Katholieke Kerk I-II,* Almere : Parthenon 2014 (Studia Rodensia; 7)

Overige literatuur
Zie van de bovengenoemde handboeken de betreffende banden
FAZIO, M., *Storia delle idee contemporanee. Una lettura del processo di secolarizzazione*, Roma 2016
HAMANS, P., “Pius XII en de jodenvervolging”, in: *Emmaüs* 25(1994), 67-80

HAMANS, P., “Bisschoppelijke leiding in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog”, in: *Emmaüs* 52(2021)nr. 4, 9-22
HAMANS, P., “Hitlers strijd tegen God, de Kerk, het menszijn en de schepping”, in: *Emmaüs* 53(2022), nr. 3, 15-24
HEBBLETHWAITE, P., *Johannes XXIII. De paus van het concilie*, Haarlem 1985
HENDRIKS, J., *Vaticanum II en verder... De leer van het concilie en de ontwikkeling daarvan in de tijd daarna*, Oegstgeest 1993
O’MALLEY, J.W., *Vatican I. The Council and the Making of the Ultramontane Church*, Cambridge (USA) 2019
O’MALLEY, J.W., *What Happened at Vatican II*, Cambridge (USA) 2010
SCHATZ, K., *Der päpstliche Primat. Seine Geschichte von den Ursprungen bis zur Gegenwart*, Würzburg 1990
SCHELKENS, K. - GEEST, P. VAN - GENNIP, J. VAN, *Het katholicisme in Europa. Een geschiedenis*, Amsterdam 2018

Docent
Lic. M. Figliola

Tijdstip
ZS: di. 09.00 en 09.50 uur in III, behalve op: di. 09-02 en 27-04

Examen
ZS: do. 10-06, mondeling 20 minuten

10C10 – 10E07

10E05 - Canoniek Recht. Verkondigings- en heiligingstaak
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
In deze cursus worden de canones 747-833 (over de verkondigingstaak van de kerk) en 834-1054, 1166-1253 (over de heiligingstaak van de kerk) behandeld, met name kerkrechtelijke vragen rond leergezag, prediking, catechese, katholieke school, "imprimatur", de toediening van de verschillende sacramenten (behalve het huwelijk) en sacramentaliën, rond andere vormen van kerkelijke eredienst, kerken en kapellen, vasten en onthouding. De codex zelf is in het college Kerkelijk recht een voor ieder onontbeerlijk instrument. In de colleges wordt uitgegaan van de Latijnse tekst van de codex, die de enige authentieke wetstekst is. De Nederlandse vertaling ervan kan voor de student een hulp zijn.

Aan te schaffen literatuur
Codex Iuris Canonici 1983 / Wetboek van Canoniek Recht, Latijns-Nederlandse uitgave, Brussel-Baarn 1996[2]
MEIJERS, T., *Compendium van het katholiek canoniek recht,* dl 2: *Verkondiging en sacramenten,* Nijmegen 2017

Literatuur
LÜDICKE, K. (ED.), *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, Essen 1985 e.v.
WOESTMAN, W., *Sacraments, iInitiation, penance, anointing of the sick: commentary on canons 840-1007*, Ottawa 1992
HENDRIKS, J., “Het leergezag van paus en bisschoppen en de apostolische brief Ad tuendam”, in: *Communio* (NL) 24(1999), 316-327
HENDRIKS, J., *De katholieke school*, Brugge 1987
HENDRIKS, J., "De katholieke school en het canoniek recht" in: *Emmaüs* 21(1990), 94-98
HENDRIKS, J., "Non siano ammessi alla sacra communione ..." in: *Quaderni di diritto ecclesiale* 5(1992), 192-204

De docent reikt geen cursus aan

Docent
Dr. J. Geelen C.R.L.

Tijdstip
WS: vr. 09.00, 09.50, 10.50 en 11.40 uur in III, op: vr. 18-09, 02-10, 09-10, 30-10, 20-11, 04-12 en 18-12

Examen
WS: ma. 25-01, mondeling 15 minuten

10E07 - Canoniek Recht. Huwelijksrecht
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud
Deze cursus behandelt het huwelijksrecht van het wetboek van canoniek recht (cc. 1055-1165). Bijzondere aandacht wordt besteed aan de christelijke visie op het huwelijk tegen de achtergrond van de culturen waarin de kerk heeft geleefd (joodse, Romeinse en Germaanse leefwereld) en de ontwikkeling van het kerkelijk huwelijksrecht. De cursus bespreekt de elementen van de omschrijving die de codex van het huwelijk geeft, het doorslaggevende belang van de consensus, de bekwaamheid van de personen en de wettige vorm van de huwelijkssluiting, alsmede de betekenis van de voltrekking (consummatio) van het huwelijk. Een bijzondere nadruk ligt op de onderdelen van de kerkelijke wetgeving die van direct pastoraal belang zijn: de voorbereiding op het huwelijk, beletselen en de dispensatie daarin, mogelijke gebreken in de consensus en de canonieke vorm en het gemengde huwelijk. Ook wordt aandacht besteed aan de procedures tot nietigverklaring of ontbinding van het huwelijk alsmede aan de mogelijkheden om een ongeldig huwelijk te valideren.
De codex zelf is in het college Kerkelijk recht een voor ieder onontbeerlijk instrument. In de colleges wordt uitgegaan van de Latijnse tekst van de codex, die de enige authentieke wetstekst is. De Nederlandse vertaling ervan kan voor de student een hulp zijn.

Aan te schaffen literatuur
Codex Iuris Canonici 1983 / Wetboek van Canoniek Recht, Latijns-Nederlandse uitgave, Brussel-Baarn 1996[2]
MEIJERS, T., *Compendium van het katholiek canoniek recht,* dl 2: *Verkondiging en sacramenten,* Nijmegen 2017
HENDRIKS, J., *Kerkelijk recht voor de pastorale praktijk met de bijzondere bepalingen voor Nederland*, Oegstgeest 2011

Literatuur
LÜDICKE, K. (ED.), *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, Essen 1985 e.v.
HENDRIKS, J., *Huwelijksrecht, canon 1055-1165 van het wetboek van canoniek recht* (Oegstgeest-Brugge 1995), of de Italiaanse editie:
HENDRIKS, J., *Diritto matrimoniale. Commento ai canoni 1055-1165 del Codice di diritto canonico*, Milano 2001[2]
Diritto matrimoniale canonico (versch. auteurs), 3 dln. (studi giuridici, dl. LVI, LXI en LXIII, Vaticaanstad 2003-2005)
LÜDICKE, KL., *Der kirchliche Ehenichtigkeitsprozeß nach dem Codex Iuris Canonici von 1983*, Essen 1994

De docent reikt geen cursus aan

Docent
Dr. J. Geelen C.R.L.

Tijdstip
ZS: vr. 09.00, 09.50, 10.50 en 11.40 uur in III, op: vr. 12-02, 19-02, 05-03, 19-03, 23-04 en 21-05

Examen
ZS: ma. 21-06, mondeling 15 minuten

11S15 – 11S29

11S27 - **Sociale vaardigheden I. Accurate empathie**
ZS - 1,5 SWU - 2 CR/ECTS

Driejaarlijkse cyclus voor jaar IV, V en VI samen:
Accurate empathie I (2026/2027)
De communicatietheorie II (2027/2028)
Capita selecta III (2028/2029)

Inhoud
De cursus Sociale vaardigheden richt zich op effectief en respectvol communiceren in werksituaties. Studenten oefenen met luisteren, feedback geven en ontvangen, assertiviteit, grenzen aangeven en omgaan met spanningen of conflicten. Via praktische opdrachten, rollenspellen en reflectie versterken zij hun zelfvertrouwen en leren zij gedrag afstemmen op verschillende gesprekspartners. Er is aandacht voor non-verbale communicatie, samenwerking in groepen en het voeren van lastige gesprekken. De cursus koppelt theorie aan concrete toepassing, zodat studenten hun persoonlijke leerdoelen systematisch kunnen ontwikkelen. Beoordeling vindt plaats op actieve deelname en reflectieverslagen.

Literatuur
Literatuur wordt aangereikt bij de colleges

Docent
Drs. F. Keyers

Tijdstip
ZS: di. 10.50 en 11.40 uur in III, op: di. 16-02, 23-02, 02-03, 16-03, 23-03, 13-04, 20-04, 04-05, 18-05 en 25-05

Examen
n.t.b.

15A30 – 16D35

15B30 – **Werkcollege filosofie II (lezen van filosofische teksten II)**
WS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Dit college bespreekt wijsgerige teksten. Het kent een tweevoudige doelstelling: studenten bekwamen zich in het filosofisch lezen en zij leren om op een zelfstandige wijze een wijsgerige tekst te redigeren. Er is een jaarlijks alternerend programma dat zich richt op de volgende twee onderwerpen:
1 De 'wereld'.
2 Het 'absolute'
Verdieping tijdens het studiejaar 2026/2027: 1 De 'wereld'.

Het te geven referaat wordt uitgewerkt tot een werkstuk.

Aan te schaffen literatuur
SCHOONBROOD, C.A., *Wijsgerige teksten over het absolute,* (Wijsgerige teksten), Arnhem 1967
SCHOONBROOD, C.A., *Wijsgerige teksten over de wereld,* (Wijsgerige teksten), Arnhem 1966

Docent
Drs. H. Timmermans FRAS

Tijdstip
WS/ZS: do. 10.50 uur in V, behalve op: do. 25-03, 06-05 en 27-05

Examen
Referaat (=presentatie) en werkstuk (zie: → **15B35** Werkstuk filosofie II)

15B35 – Werkstuk filosofie II
ZS - 2 CR/ECTS

Dit werkstuk wordt geschreven in het kader van het college: → **15B30** Werkcollege filosofie II (lezen van filosofische teksten II).

Zie verder bij 'Schriftelijke werkzaamheid' vanaf p. 130

16D30 - Werkcollege theologie II
WS - 3 CR/ECTS

Vakgroep V: Dogmatiek

Thema
Menselijke kennis, zelfbewustzijn en vrijheid van Jezus

Deelname
Studenten van Jaar IV en V

Inhoud
Sinds de grote christologische controverses in de eerste eeuwen van onze jaartelling heeft de Kerk dogmatisch het bestaan van twee naturen in Christus bevestigd: de goddelijke en de menselijke. Ons geloof leert ons dat Jezus inderdaad een menselijk verstand en een menselijke wil had, naast zijn goddelijke alwetendheid en almacht. Het mysterie van Christus blijft echter onuitputtelijk en de theologie probeert nog steeds in de kennis van de God-Mens te groeien.
Dit werkcollege wil de menselijkheid van Jezus verdiepen volgens de katholieke theologie, vanaf de Kerkvaders tot nu. Ze richt zich vooral op drie aspecten: de menselijke kennis van Christus, zijn zelfbewustzijn en zijn vrijheid.

Werkwijze
In de eerste bijeenkomst zal de docent een algemene inleiding geven over de mensheid van Christus en worden thema's voor de referaten van de deelnemers aangereikt ofwel in overleg met elkaar vastgesteld. In de volgende bijeenkomsten wordt telkens door een van de deelnemers een referaat gehouden waarover vervolgens wordt gesproken met de hele groep. In een afsluitende bijeenkomst wordt het geheel geëvalueerd.

Docent
Dr. J. Vergara

Zie verder bij 'Schriftelijke werkzaamheid' vanaf p. 130

Tijdstip
WS: ma. 14.20 en 15.10 uur in III

16D35 – Werkstuk theologie II
ZS - 2 CR/ECTS

In het ZS van Jaar IV en V schrijven de studenten een werkstuk bij een door henzelf te kiezen docent of in aansluiting aan het werkcollege van het wintersemester.

Zie verder bij 'Schriftelijke werkzaamheid' vanaf p. 130

90B90 – 90B92

90B90 - Godsdienstpedagogie I
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Inhoud

- Inleiding tot de godsdienstpedagogiek
- Cultuurfilosfische context
- Geschiedenis van de catechese
- Geloofscommunicatie vandaag: christianisering of evangelisering?

Doel van de cursus
De digitale cultuur en globalisering plaatsen de Katholieke Kerk voor grote uitdagingen op het vlak van de geloofsverkondiging en -overdracht. We leren uit de geschiedenis van de catechese hoe aan geloofscommunicatie te doen in de cultuurfilosofische context vandaag.

Leermiddelen
De docent bezorgt een syllabus en aanbevolen literatuur. Geen verplichte literatuur.

Docent
Dr. H. Vanheeswijck

Tijdstip
ZS: wo. 09.00, 09.50, 10.50 en 11.40 uur in II, op: wo. 03-03, 17-03, 14-04, 28-04, 12-05 en 26-05

Examen
ZS: wo. 23-06, mondeling 15 minuten

91S10 – 99S07

91S10 - **Muzikale vorming. Repertoire zingen**
WS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU - 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Wekelijks wordt met alle nieuw aangekomen studenten een gezamenlijke zangrepetitie gehouden. Het is de bedoeling om hierdoor een gezangen-repertoire op te bouwen dat dienstig is voor de liturgische vieringen en als uitgangspunt kan dienen voor de muzikale vorming. Tevens worden aspecten van de muziektheorie behandeld gericht op het repertoire zingen en als voorbereiding op de cursus muzikale vorming. Ook wordt er een algemene inleiding gegeven over de liturgische zang en krijgt de stemvorming de nodige aandacht.

Docent
Drs. E. Smeets (theorie)
Dhr. V. Kusters (stemvorming)

Aan te schaffen literatuur
Graduale Triplex
Hymnarium bij het getijdenboek, s'-Hertogenbosch: NRL, 2023
Laus Deo: gebeden, vieringen, gezangen, Roermond 2000

Tijdstip
WS/ZS: wo. 10.50 en 11.40 uur in I op: wo. 16-09, 30-09, 14-10, 28-10, 11-11, 25-11, 09-12, 17-02, 10-03, 24-03, 21-04, 05-05 en 19-05

Examen
Er wordt geen examen afgenomen

91S15 - **Muzikale vorming. Koorscholing en stemvorming**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Inhoud
Deze driejarige cursus beoogt een gedegen muzikale scholing te bieden, en poogt de cursisten op te leiden tot priester-cantor, opdat zij in de pastoraal-liturgische praktijk als zodanig kunnen functioneren. Het belang van deze vorming wordt aangeduid in de constitutie over de heilige liturgie Sacrosanctum Concilium en in de instructie Musicam Sacram, alsook in de Instructio de sacrorum alumnorum liturgica institutione van 1967, die een concrete uitwerking vindt in de ‘Beleidsnota kerkmusicus’ 2010, verschenen in Liturgische Documentatie – Bijlage bij het directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie nr. 10.

De liturgisch-muzikale vorming van priesterstudenten wordt onderverdeeld in theoretische kennis en praktische vaardigheden, maar is primair praktijkgericht.
Voor wat betreft de theoretische vorming is een kennis van de grondbeginselen van de algemene muziekleer onontbeerlijk, alsook een globale kennis van de kerkmuziekgeschiedenis. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de vormleer, aan het repertoire en de praktijk van het gregoriaans, de hymnologie, het gangbare repertoire van ordinarium- en propriumgezangen in de bestaande zangbundels uit onze streken en de kerkelijke richtlijnen voor de liturgische muziek. Daarbij ligt het accent op het bevorderen van het beleven van de liturgische zang als een uiting van actieve deelname van alle participanten.
In het kader van de praktische vorming wordt aandacht besteed aan stemvorming en solfège, vaardigheid in het zingen van het gangbare liturgisch repertoire in het gregoriaans en het Nederlands, en de vaardigheid om een liturgisch verantwoorde orde van dienst samen te stellen en als priester-cantor uit te voeren.
De eerste twee onderdelen van de driejarige cursus worden cyclisch gegeven: in het ene jaar van de cyclus staat een koorscholings- en stemvormingsproject op het programma, in het andere jaar een cursus gregoriaans (voor Jaar IV en V). Voor 2026/2027 staat de cursus koorscholing en stemvorming op het programma. In Jaar VI volgt het derde en laatste onderdeel, t.w. een cursus geschiedenis van de Nederlandstalige kerkmuziek en de huidige praktijk. In dit laatste jaar is ook de voormalige cursus ‘Muzikale vorming voor priester en diaken’ geïntegreerd.

Aan te schaffen literatuur
Graduale Triplex
Liber Cantualis
Laus Deo
JANSEN, A., *Horen, zien en zingen. Koorscholing voor amateurzangers* (eigen uitgave)

Overige literatuur
Gezangen voor Liturgie
Praktijktijdschriften: Koorinformatie, Overzicht van de gezangen, Gregoriusblad, Koorgeleide, Tijdschrift voor Gregoriaans, Continuo.
AGUSTONI, L. - GÖSCHL, J.B., *Einführung in die Interpretation des Gregorianischen Chorals*, Bd. 1 Grundlagen, Kassel 1987, Band 2 und 3 Ästhetik, Regensburg 1992
ELEMANS, J., *Gregoriaans zingen: een handreiking*, deel 1 t/m 4, Amersfoort-Utrecht: NSGV-Unisono 2005-2009
GUTZWILLER, J., *Körperklang - Klangkörper, Ein Arbeitsbuch über Körperarbeit für Chorleiter, Sänger und Instrumentalisten*, Musikedition Nepomuk 1997
KEYZER, A. DE E.A., *De lof Gods geef ik stem: inzichten en achtergronden van de vocale muziek in de rooms-katholieke eredienst*, Gooi en Sticht 1993
KLÖCKNER, S., *Handbuch Gregorianik. Einführung in Geschichte, Theorie und Praxis des Gregorianischen Chorals*, Regensburg 2009
KOCK, G., *Op de maat van de liturgie. Een handreiking voor muziek in de eucharistie*, SNK 1996
LUTH, J. E.A., *Het kerklied: een geschiedenis*, Boekencentrum-Mozaïek 2001

"Muziek en zang in de liturgie", in: *Tijdschrift voor Liturgie* (84)2000
TURCO, A., *Il canto gregoriano I & II*, Rome 1996; in een vertaling van A.C. Vernooij verschenen onder de titel *Het gregoriaans I & II*, Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, Utrecht 1993

Overige literatuur wordt in de lessen aangereikt. Voor de lessen en de praktijk is een chromatische stemfluit en/of een stemvork nodig.

Er wordt een reader uitgereikt aan Jaar IV, V en VI

Docent
Drs. E. Smeets (theorie)
Dhr. V. Kusters (stemvorming)

Tijdstip
WS/ZS: wo. 09.00 en 09.50 uur in I, op: wo. 16-09, 30-09, 14-10, 28-10, 11-11, 25-11, 09-12, 17-02, 10-03, 24-03, 21-04, 05-05 en 19-05

Examen
De eindwaardering voor deze cursus wordt gebaseerd op de wekelijkse lesprestaties en op een mondeling tentamen (15 min.) na afloop van het zomersemester, op: wo. 02-06

91S22 - **Muzikale vorming. Nederlandstalige kerkmuziek**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Voor de vakbeschrijving zie: → **91S15** Muzikale vorming

Docent
Drs. E. Smeets (theorie)
Dhr. V. Kusters (stemvorming)

Tijdstip
WS: wo. 13.30 en 14.20 uur in I, op: wo. 16-09, 30-09, 14-10, 28-10, 11-11, 25-11 en 09-12

Examen
De eindwaardering voor deze cursus wordt gebaseerd op de wekelijkse lesprestaties en op een mondeling tentamen (15 minuten) na afloop van het wintersemester op: wo. 27-01

95S01 - **Toegepaste godsdienstpedagogie. Groepssupervisie voor catechese**
WS en ZS

Inhoud
Deze groepssupervisie voor Jaar IV vindt plaats gedurende vier sessies samen met Jaar VII. De supervisie gaat uit van een lesverslag van een student, die een gegeven les komt voorstellen en met de anderen bespreekt. Daarbij worden gebruikt: de schriftelijke lesvoorbereidingen van de stagiairs, de observaties van de mentor, de supervisor, de evaluaties door de stagiairs zelf van het lesgebeuren over één les of over verschillende lessen.
Doordat er telkens een andere student aan de beurt komt, krijgen de groepsleden de kans ook de ervaringen van anderen, hun vorderingen en hun moeilijkheden te leren kennen, evenals de eigen situatie van elke school en van de parochie, waarbinnen deze school gelegen is.
Daarmee is het doel van deze groepssupervisie gegeven: de studenten leren samen, onder leiding van de supervisor, nadenken over de ervaringen van de afzonderlijke leden van de groep, opgedaan in de school of in verband met het functioneren in de school om daaruit zoveel mogelijk vruchten te plukken voor het eigen catechetisch functioneren. Zo kunnen ze komen tot een beter besef van hun eigen grenzen en mogelijkheden en groeien in hun roeping als catecheet. De groepssupervisie wordt aangevuld door de bespreking van catechetische methoden en didactische vaardigheden door de docent.

Supervisor
Zr. Marie-Anne Voermans P.I.J.

Tijdstip
De groepssupervisie voor Jaar IV en Jaar VII vindt plaats op:
wo. 14-10: 13.30 en 14.20 uur
wo. 11-11: 13.30 en 14.20 uur
do. 11-03: 13.30 en 14.20 uur
wo. 14-04: 13.30 en 14.20 uur

95S05 - **Individuele supervisie catechese**
WS - 2 SWU - 3 CR/ECTS
ZS - 2 SWU - 3 CR/ECTS

Stageperiode
Na afloop van de stageperiode is de student in staat om voor zichzelf te verwoorden en aan te voelen welke vaardigheden, kennis en attitudes met betrekking tot het catechese geven hij zich eigen gemaakt heeft. Tevens ook welke aandachtspunten eventueel nog verdere verdieping nodig hebben.
Vervolgens is de student in staat om, met behulp van o.a. de gewonnen inzichten, zelfstandig catechese te geven op de basisschool en zijn functioneren in de praktijk steeds verder te ontwikkelen.

Inhoud
Het functioneren van de student, zijn specifieke aanleg, zijn houding, het inlevingsvermogen, relatie met de leerlingen, gevarieerde wijze waarop de doelstellingen worden bereikt, afwisselende werkvormen,
Ten slotte; de methoden zoals merendeels in het collegedictaat overhandigd (vooral: het didactisch-analytisch model).

Methode
Hiertoe wordt aan het begin van het collegejaar een college gegeven waarbij het collegedictaat (inclusief de opzet van het stageverslag) wordt overhandigd en besproken. Tevens worden concrete afspraken gemaakt m.b.t. de supervisie. Deze supervisie zal bestaan uit een aantal (3-4) bezoeken door de supervisor op de stageschool, van door de student verzorgde lessen. Daarop volgt de beoordeling van het te maken stageverslag.
Uitgangspunt voor de supervisiegesprekken zijn: de lesvoorbereidingen, de evaluaties van de lessen door de werkbegeleider op de stageschool en de student. Ten slotte ook de observaties van de supervisor.

Evaluatie
De supervisie zal uitmonden in een beoordeling van de lespraktijk en een beoordeling van het stageverslag.

Supervisor
Mevr. M.-J. Degens

95S10 - **Groepssupervisie: pastoraal handelen in de parochie**
WS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS
ZS - 1 SWU – 1,5 CR/ECTS

Aan de hand van een parochie-overzicht, verbatims, verslagen en gemaakte teksten voor de liturgie wordt de parochiële pastoraal en het functioneren van de stagiair daarin groepsgewijs besproken. Tevens wordt de gedragscode voor werkers in het pastoraat besproken.

Supervisor
Dr. L. Hendriks

Tijdstip
WS: do. 09.50 uur in II, behalve op: do. 08-10 en 29-10
ZS: ma. 15.20 uur in I, behalve op: ma. 08-02, 15-02 en 17-05

95S12 - **Individuele supervisie: pastoraal handelen in de parochie**

Inhoud
Naast de individuele gesprekken van de stagiair met de stage-pastoors over hun stage-activiteiten, kan de student op eigen verzoek, op verzoek van de stage-pastoor of op verzoek van de supervisor deze verder evalueren met de supervisor van het seminarie.

Supervisor
Dr. L. Hendriks

97S25 - Seminarweek Management en vergadering
di. 02-02 – vr. 05-02

99S07 - **Spreekvaardigheid**

Inhoud
Deze lessen zijn met name bedoeld voor de buitenlandse studenten. Het doel van deze spreekvaardigheidslessen is om de uitspraak en articulatie verder te verbeteren. Ook zullen de lessen erop gericht zijn om het gebruik van de stem meer vloeiend te laten klinken en de verstaanbaarheid te verbeteren. Eventuele uitspraakfouten worden gecorrigeerd en, indien noodzakelijk, houding, ademhaling en stemgebruik.
De lessen zullen praktijkgericht zijn: veel aandacht voor het voordragen van teksten, een-op-een gesprekken en gesprekstechnieken.

Docent
- (locatie Rolduc)
- (locatie Blankenberg)

Tijdstip
Volgens afspraak

PROGRAMMA VOOR JAAR VII – DIACONAAL JAAR

De doelstelling van het programma van het diaconale jaar is het begeleid ingroeien in de parochiële pastoraal en leren aan de hand van de praktijk.
De colleges en practica van het diaconale jaar bestaan uit vier onderdelen:

I	Begeleiding van de diaconale stage
II	Achtergrondreflectie
III	Reflectie op bijzondere pastorale werkvelden
IV	Specifieke themata

Een totaaloverzicht van de onderdelen I t/m IV is terug te vinden in het collegerooster voor Jaar VII op p. 124-125

I. BEGELEIDING VAN DE DIACONALE STAGE

1. Algemene supervisie

Voor de cursus praktische homiletiek brengen de studenten een audio-opname mee van een preek die zij tevoren in hun parochiekerk hebben gehouden. Voorts brengen zij voor de supervisie een gedetailleerd verslag van hun activiteiten en bij gelegenheid verbatims mee van pastorale gesprekken die zij hebben gevoerd, volgens de aanwijzingen van de supervisor.

Literatuur
NOUWEN, H., *Pastoraat en spiritualiteit: het verzamelde werk Nabij zijn, Delen, Helen, In de naam van Jezus*, Tielt: Lannoo 2010

Docent
Drs. W. van Dijck

Tijdstip
di. 15-09: 10.50 en 11.40 uur
do. 15-10: 13.30 en 14.20 uur
do. 12-11: 13.30 en 14.20 uur
do. 03-12: 13.30 en 14.20 uur
di. 16-02: 15.20 en 16.10 uur
di. 09-03: 10.50 en 11.40 uur
do. 15-04: 09.00 en 09.50 uur

2. Supervisie liturgische ervaringen en liturgisch practicum

Docent
Drs. E. Smeets

Tijdstip
wo. 14-10: 15.20 en 16.10 uur
wo. 11-11: 15.20 en 16.10 uur
wo. 17-02: 13.30 en 14.20 uur
wo. 10-03: 13.30 en 14.20 uur

3. Supervisie catechese

Zie: → **95S01** en **95S05**

Docent
Zr. Marie-Anne Voermans P.I.J.

Tijdstip
De groepssupervisie voor Jaar IV en Jaar VII vindt plaats op:
wo. 14-10: 13.30 en 14.20 uur
wo. 11-11: 13.30 en 14.20 uur
do. 11-03: 13.30 en 14.20 uur
wo. 14-04: 13.30 en 14.20 uur

II. ACHTERGRONDREFLECTIE

4. De bestuurlijke en pastorale situatie in het bisdom

Docent
Dr. L. Hendriks

Tijdstip
wo. 16-09: 09.00 en 09.50 uur
do. 03-12: 10.50 en 11.40 uur
di. 09-03: 09.00 en 09.50 uur
di. 13-04: 09.00 en 09.50 uur

5. Parochievitalisering

Docent
Mgr. dr. E. de Jong

Tijdstip
di. 01-12: 13.30 en 14.20 uur

6. Parochiepastoraal en parochieopbouwwerk

Aan te schaffen literatuur
DOLAN, T., *Priests for the third millennium*, Huntingdon: Our Sunday Visitor 2000

Overige literatuur
BIANCHI, E., "Rijping en groei van het priesterleven: structuren en patronen", in: *Emmaüs* 2002, 142-160
DANNEELS, G., "Rituelen in, sacramenten out", in: *Tijdschrift voor liturgie*, 86(2002), 306-322
DANNEELS, G., "De tijd van de ballingschap leert, dat God het moet doen", in: *30 Jours*, 4(1998), 31-37
MAASSEN, J., *Kerkopbouw binnen een parochiefederatie*, Utrecht 1999
MÜLLER, W., *Verschwiegene Wunden: sexuellen Missbrauch in der katholischen Kirche erkennen und verhindern*, München: Kösel 2010
WOJTYLA, K., "Mission de France", in: *Kerkelijke documentatie*, 2002, 271-276
WOJTYLA, K., "Koppig katholicisme", in: *Kerkelijke documentatie*, 2002, 277-285

Docent
Mgr. dr. C. van den Hout

Tijdstip
do. 17-09: 10.50 en 11.40 uur
do. 18-02: 13.30 en 14.20 uur
do. 11-03: 09.00, 09.50, 10.50 en 11.40 uur
wo. 14-04: 10.50 en 11.40 uur

III. REFLECTIE OP BIJZONDERE PASTORALE WERKVELDEN

7. Identiteit katholiek onderwijs

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
di. 09-03: 13.30, 14.20 en 15.20 uur

8. Parochiële catechese

Docent
M.-J. Degens

Tijdstip
di. 15-09: 09.00 en 09.50 uur

9. Volwassenencatechese

Docent
M.-J. Degens

Tijdstip
di. 13-10: 09.00 en 09.50 uur

10. Mogelijkheden van jongerenpastoraal in een parochie

Docent
M.-J. Degens

Tijdstip
di. 10-11: 09.00 en 09.50 uur

11. Roepingenpastoraal: begeleiding van mensen die mogelijk roeping hebben

Docent
Mgr. dr. E. de Jong

Tijdstip
di. 01-12: 15.20 uur

Docent
Zr. Theresa Anne Knuth O.P.

Tijdstip
wo. 02-12: 11.40 uur

12. Huwelijksvoorbereiding; de natuurlijke geboorteregeling en haar belang voor het gezin

Docent
L. en J. Meijs

Tijdstip
do. 12-11: 10.50 en 11.40 uur

13. Nieuwe evangelisatie en vitalisering van de Kerk

Docent
Dr. A. Kunnekkadan SVD

Tijdstip
di. 16-02: 10.50, 11.40, 13.30 en 14.20 uur

14. Kansen voor de parochies vanuit nieuwe geloofsgemeenschappen

Docent
Deken S. Nevelstein

Tijdstip
wo. 16-09: 13.30 en 14.20 uur

15. Alphacursus

Docent
Pastoor J. Smith

Tijdstip
di. 10-11: 13.30, 14.20 en 15.20 uur

16. Life Teen

Docent
M. Schmeits

Tijdstip
wo. 16-09: 10.50 en 11.40 uur

17. Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV)

Docent
Drs. J. Smits

Tijdstip
di. 13-10: 13.30, 14.20 en 15.20 uur

18. De bedevaart als geloofsverkondiging

Docent
Drs. E. Smeets

Tijdstip
wo. 17-02: 15.20 en 16.10 uur

19. Theologisch Instituut Rolduc (TIR): opleiding tot permanent diaken, priester, pastorale werk(st)er, geestelijk verzorger en docent godsdienst/ levensbeschouwing

Docent
Diaken H. Janssen

Tijdstip
do. 15-10: 09.00 en 09.50 uur

20. Sociaal-caritatieve initiatieven in de parochie (diaconie)

Docent
A. van der Heijden

Tijdstip
do. 12-11: 09.00 en 09.50 uur
di. 01-12: 09.00 en 09.50 uur
do. 18-02: 09.00 en 09.50 uur

21. Ouderenpastoraal in de parochie

Docent
Diaken R. Klinkenberg

Tijdstip
wo. 11-11: 09.00 en 09.50 uur
do. 03-12: 09.00 en 09.50 uur
wo. 17-02: 09.00 en 09.50 uur

22. Organisatie van het ziekenpastoraat in de parochie

Docent
Mgr. W. van Rens

Tijdstip
di. 15-09: 13.30 en 14.20 uur
do. 15-10: 10.50 en 11.40 uur
di. 10-11: 10.50 en 11.40 uur
di. 01-12: 10.50 en 11.40 uur

23. Begeleiding van zieken en stervenden in het ziekenhuis

Docent
Mgr. W. van Rens

Tijdstip
do. 18-02: 10.50 en 11.40 uur
wo. 10-03: 15.20 en 16.10 uur

24. Pastoraal rond het sacrament van boete en verzoening

Docent
Dr. B. Hegge

Tijdstip
wo. 14-04: 09.00 en 09.50 uur

25. Pastoraalpsychologie

Docent
Drs. F. Keyers

Tijdstip
wo. 14-10: 10.50 en 11.40 uur
wo. 11-11: 10.50 en 11.40 uur
wo. 17-02: 10.50 en 11.40 uur
wo. 10-03: 10.50 en 11.40 uur

26. Canoniek Recht voor de pastorale praktijk

Aan te schaffen literatuur
HENDRIKS, J., Kerkelijk recht. Handboek voor de pastorale praktijk met de bijzondere bepalingen voor Nederland, Oegstgeest: Colomba, 1998

Overige literatuur
De reeks "Regelingen R.K.-Kerkgenootschap in Nederland" (verkrijgbaar bij het Secretariaat R.K.- Kerkgenootschap, Postbus 13049, 3507 LA Utrecht), m.n. nrs.
2: Algemeen reglement voor het katholiek onderwijs.
3: Algemeen reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland. (Nadere regelingen bij het Algemeen reglement voor het bestuur van een parochie voor het bisdom Roermond, in: *Analecta voor het bisdom Roermond* 69 (1988) 143-151).
7: Regeling persoonsregistraties parochies.
11: Algemene bepalingen voor kerkelijke rechtspersonen en katholieke burgerlijke rechtspersonen in de R.K. Kerkprovincie in Nederland.
12: Procedure bij klachten van seksueel misbruik

Docent
Dr. J. Vries

Tijdstip
wo. 16-09: 15.20 en 16.10 uur
wo. 02-12: 13.30 en 14.20 uur
do. 18-02: 15.20 en 16.10 uur
wo. 14-04: 15.20 en 16.10 uur

IV. SPECIFIEKE THEMATA

27. Vrouw en kerk en het werk van de stichting Mgr. Schrijnen-Huis

Docent
M. Gijzels

Tijdstip
do. 17-09: 09.00 en 09.50 uur

28. Onbedoelde zwangerschap

Docent
A. Alderliesten MA

Tijdstip
wo. 02-12: 09.00, 09.50 en 10.50 uur

29. Hospicezorg

Docent
L. Voets

Tijdstip
di. 13-04: 10.50 en 11.40 uur

30. Parochiebestuur, administratie en jaarrekening

Docent
R. Bremmers

Tijdstip
wo. 14-10: 09.00 en 09.50 uur

31. Diocesane regelingen

Docent
R. Bremmers

Tijdstip
di. 16-02: 09.00 en 09.50 uur

32. Waar zijn onze kerkschatten?

Docent
M.M.W. Frankort

Tijdstip
di. 13-10: 10.50 en 11.40 uur

FACULTATIEVE CURSUSSEN

De volgende cursussen worden facultatief aangeboden. Deelname geschiedt altijd in overleg met de studieprefect.

00F10	Hebreeuws I
00F11	Hebreeuws II
00F80	Lectuurcursus oudchristelijk Latijn
00F82	Lectuurcursus oudchristelijk Grieks

BESCHRIJVING VAN DE VAKKEN

00F10 - Hebreeuws I

Inhoud
Gedurende twee semesters een inleiding in het Bijbelhebreeuws: alfabet, lezen, schrijven, basale kennis van woordenschat, grammatica en syntaxis.

Aan te schaffen literatuur
PRATICO, G.D. – PELT, M.V. VAN, *Basics of biblical Hebrew grammar*, 2019[3] (Zondervan language basics series)

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
in onderling overleg

Examen
Wekelijks schriftelijk huiswerk en een toets in de examenperiode

00F11 - Hebreeuws II

Inhoud
Gedurende twee semesters een voortzetting van de vorig jaar begonnen cursus.

Aan te schaffen literatuur
PRATICO, G.D. – PELT, M.V. VAN, *Basics of biblical Hebrew grammar*, 2019[3] (Zondervan language basics series)

Docent
Drs. M. Heemels

Tijdstip
in onderling overleg

Examen
Wekelijks schriftelijk huiswerk en een toets in de examenperiode.

00F80 - **Lectuurcursus oudchristelijk Latijn**

Inhoud
In deze cursus zullen enkele oudchristelijke Latijnse teksten worden gelezen en geïnterpreteerd. De cursus wordt aangeboden aan studenten vanaf Jaar III die Latijn in hun vooropleiding hebben gehad of die op Rolduc twee jaar Latijn hebben gevolgd en dit met een examen hebben afgesloten.

Literatuur
De teksten die eventueel in overleg met de studenten kunnen worden gekozen, zullen in de vorm van een kopie (ad usum privatum) ter beschikking worden gesteld.

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
In onderling overleg

Examen
Er wordt regelmatig huiswerk opgegeven. Er volgt geen examen.

00F82 - **Lectuurcursus oudchristelijk Grieks**

Inhoud
In deze cursus zullen enkele oudchristelijke Griekse teksten worden gelezen en geïnterpreteerd. De cursus wordt aangeboden aan studenten vanaf Jaar III die Grieks in hun vooropleiding hebben gehad of die op Rolduc twee jaar Grieks hebben gevolgd en dit met een examen hebben afgesloten.

Literatuur
De teksten die eventueel in overleg met de studenten kunnen worden gekozen, zullen in de vorm van een kopie (ad usum privatum) ter beschikking worden gesteld.

Docent
Drs. G. Dölle

Tijdstip
In onderling overleg

Examen
Er wordt regelmatig huiswerk opgegeven. Er volgt geen examen.

ROOSTERS

Basisrooster voor jaar I

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Alg. gesch.	1			Grieks	4	Inl.wet.w.	1	Latijn	1
9.50	Alg. gesch.	1	Lit.jaar	4	Latijn	4	Bijbel	1	Latijn	1
10.50	Priest.sp.	1	Inl. KG	1	Latijn/Muz.v.	4/1	Christ. gel.	1	Grieks	1
11.40	Priest.sp.	1	Inl. KG	1	Latijn/Muz.v.	4/1	Christ. gel.	1	Grieks	1
13.30	Kerk.doc./	4			Nederl.	4				
14.20	Kerk.doc./	4			Nederl	4				
15.20	Inl.fil.	5	*Ned-tt I*	4						
16.10	Inl.fil.	5	*Ned-tt I*	4						

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Alg. gesch.	1	Priest.sp.	1	Latijn	4			Latijn	1
9.50	Alg. gesch.	1	Lit.jaar	4	Grieks	4	Bijbel	1	Latijn	1
10.50	Archeol.	4	*Ned-tt I*	4	Grieks/Muz.v.	4/1	Christ.gel.	1	Grieks	1
11.40	Archeol.	4	*Ned-tt I*	4	Grieks/Muz.v.	4/1	Christ.gel.	1	Grieks	1
13.30	Kerk.doc./	4								
14.20	Kerk.doc./	4								
15.20	*Engels-I*	2	Nederl.	4						
16.10	*Engels I*	2	Nederl.	4						

Aanvullende vakken die uitsluitend door de buitenlandse studenten gevolgd worden (cursief gedrukt):
00H25 Ned-tt-I (Nederlands als tweede taal I; deze cursus wordt gevolgd i.p.v. de reguliere cursus Nederlands)
00H85 Engels-I

Onregelmatig:
00H01 Latijn (WS)
00H03 Grieks (ZS)
04A15 Kerkelijke documenten
91S10 Muzikale vorming

Examens jaar I

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Inleiding kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
di. 12-01	Inleiding filosofie	schriftelijk
wo. 13-01	Latijn I	schriftelijk
do. 14-01	Inleiding priesterlijke spiritualiteit	schriftelijk
ma. 18-01	Inleiding liturgisch jaar	schriftelijk
di. 19-01	Grieks I	schriftelijk
wo. 20-01	Inleiding christelijk geloven	schriftelijk
do. 21-01	Kerkelijke documenten	mondeling 15 minuten
ma. 25-01	Algemene geschiedenis	schriftelijk
wo. 27-01	Inleiding wetenschappelijk werken	schriftelijk

Zomersemester

ma. 07-06	Algemene geschiedenis	schriftelijk
di. 08-06	Inleiding christelijk geloven	schriftelijk
vr. 11-06	Grieks I	schriftelijk
ma. 14-06	Latijn I	schriftelijk
di. 15-06	Inleiding priesterlijke spiritualiteit	schriftelijk
vr. 18-06	Inleiding liturgisch jaar	schriftelijk
ma. 21-06	Archeologie en kunstgeschiedenis	schriftelijk
wo. 23-06	Kerkelijke documenten	mondeling 15 minuten

Basisrooster voor jaar II

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Antieke fil.	5	Mid.fil.	2	Grieks	4	Kosmol.	5	Mid.fil.	2
9.50	Logica	5	KG Pa	5	Grieks NT	4	Kosmol.	5	Latijn	1
10.50	Logica	5	KG Pa	5	Latijn	4	Werkcoll.fil.	5	Latijn	1
11.40			KG Pa	5	Latijn	4	Kenleer	5	Grieks NT	1
13.30			*Ned-tt II*	4						
14.20	Inl NT	1	*Ned-tt II*	4						
15.20	Inl NT	1	*Engels II*	2						
16.10			*Engels II*	2						

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Thom.Aq	5	Mod.fil.	5	Latijn	4	Kenleer	5	Mod.fil.	2
9.50	Thom.Aq	5	KG Pa	5	Latijn	4	Kenleer	5	Latijn	1
10.50	Antieke fil.	5	KG Pa	5	Grieks	4	Werkcoll.fil.	5	Grieks NT	1
11.40	Logica	5	KG Pa	5	Mod.fil.	6	Kosmol.	5	Grieks NT	1
13.30	Inl NT	3	*Ned-tt II*	4						
14.20	Inl NT	3	*Ned-tt II*	4						
15.20	Inl. OT	3	*Engels II*	2						
16.10	Inl. OT	3	*Engels II*	2						

Aanvullende vakken die uitsluitend door de buitenlandse studenten gevolgd worden (cursief gedrukt):
00H26 *Ned-tt-II* (Nederlands als tweede taal II)
00H86 *Engels-II*

Examens jaar II

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Kerkgeschied. oudheid en patristiek	schriftelijk
di. 12-01	Logica	schriftelijk
wo. 13-01	Latijn II	schriftelijk
vr. 15-01	Antieke filosofie	schriftelijk
ma. 18-01	Grieks Nieuwe Testament	schriftelijk
di. 19-01	Grieks II	schriftelijk
wo. 20-01	Inleiding Nieuwe Testament II	mondeling 15 minuten
do. 21-01	Kosmologie	schriftelijk
ma. 25-01	Kenleer en wetenschapsleer	schriftelijk
do. 28-01	Middeleeuwse filosofie	schriftelijk

Zomersemester

ma. 07-06	Kerkgeschied. oudheid en patristiek	schriftelijk
di. 08-06	Filosofie van Thomas van Aquino	schriftelijk
wo. 09-06	Antieke filosofie	schriftelijk
do. 10-06	Grieks Nieuwe Testament	schriftelijk
vr. 11-06	Grieks II	schriftelijk
ma. 14-06	Latijn II	schriftelijk
di. 15-06	Inleiding Nieuwe Testament I	mondeling 15 minuten
wo. 16-06	Inleiding Oude Testament III	mondeling 15 minuten
do. 17-06	Logica	schriftelijk
vr. 18-06	Kosmologie	schriftelijk
ma. 21-06	Kenleer en wetenschapsleer	schriftelijk
wo. 23-06	Geschiedenis moderne filosofie	schriftelijk

Basisrooster voor jaar III

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Hedend.fil.	4	Euch.	4	Soc.pol.fil.	5	Ethiek	4		
9.50	Hedend.fil.	4	KG Pa	5	Soc.pol.fil.	5	Ethiek	4	Metafysica	4
10.50	Hedend.fil.	4	KG Pa	5	Fund.theol.	2	Werkcoll.fil.	5	Metafysica	4
11.40			KG Pa	5	Fund.theol.	2			Metafysica	4
13.30	Sacr.theol.	3							Metafysica	4
14.20	Inl NT	1								
15.20	Inl NT	1								
16.10										

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	Fund.theol.	4	Euch	4	God.p.l/	2	Ethiek	4		
9.50	Fund.theol.	4	KG Pa	5	God.p.l/	2	Ethiek	4	Nat.godsl.	4
10.50	Antropol.	1	KG Pa	5	God.p.l/Sac.th.	2/3	Werkcoll.fil.	5	Nat.godsl.	4
11.40	Antropol.	1	KG Pa	5	God.p.l/Sac.th.	2/3	Antropol.	4	Nat.godsl.	4
13.30	Inl NT	3							Nat.godsl.	4
14.20	Inl NT	3								
15.20	Inl. OT	3								
16.10	Inl. OT	3								

Onregelmatig:
05E17 Sacramententheologie (ZS)
06B10 Ethiek
90B90 Godsdienstpedagogie I (ZS)

Examens jaar III

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Kerkgeschied. oudheid en patristiek	schriftelijk
di. 12-01	Liturgie van de eucharistie	schriftelijk
wo. 13-01	Metafysica	schriftelijk
do. 14-01	Hedendaagse filosofie	schriftelijk
ma. 18-01	Sacramententheologie	schriftelijk
wo. 20-01	Inleiding Nieuwe Testament II	mondeling 15 minuten
do. 21-01	Ethiek	schriftelijk
ma. 25-01	Sociale en politieke filosofie	schriftelijk
wo. 27-01	Fundamentele theologie	mondeling 15 minuten

Zomersemester

ma. 07-06	Kerkgeschied. oudheid en patristiek	schriftelijk
di. 08-06	Liturgie van de eucharistie	schriftelijk
wo. 09-06	Sacramententheologie	schriftelijk
vr. 11-06	Natuurlijke godsleer	schriftelijk
ma. 14-06	Ethiek	schriftelijk
di. 15-06	Inleiding Nieuwe Testament I	mondeling 15 minuten
wo. 16-06	Inleiding Oude Testament III	mondeling 15 minuten
do. 17-06	Antropologie	schriftelijk
ma. 21-06	Fundamentele theologie	mondeling 15 minuten
wo. 23-06	Godsdienstpedagogie I	mondeling 15 minuten

Basisrooster voor jaar IV

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	NT	3	KG	3	Muz.v./	1	Soc.l.	3	Can.r./Eccl.	3
9.50	NT	3	KG	3	Muz.v./	1	Soc.l.	3	Can.r./Eccl.	3
10.50	Trin.l.	3			Fund.mor	3	OT	3	Can.r./Eccl.	3
11.40	Trin.l.	3			Fund.mor	3	OT	3	Can.r./Eccl.	3
13.30	Sacr.t	3								
14.20	W.col.	3								
15.20	W.col.	3								
16.10										

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	OT	3	KG	3	Muz.v./F.mor.	1	Soc.l./F.mor.	3	Can.r./Eccl.	3
9.50	OT	3	KG	3	Muz.v./F.mor.	1	Soc.l./F.mor.	3	Can.r./Eccl.	3
10.50	Trin.l.	3	Soc.v./	3	Sacr.theol./	3	NT	3	Can.r./Eccl.	3
11.40	Trin.l.	3	Soc.v./	3	Sacr.theol./	3	NT	3	Can.r./Eccl.	3
13.30										
14.20										
15.20										
16.10										

Onregelmatig:
05E17 Sacramententheologie (ZS)
05E40 Dogmatiek. Ecclesiologie
06C20 Fundamentele moraaltheologie
06C50 Sociale leer van de Kerk (ZS)
10E05 Canoniek recht (WS)
10E07 Canoniek recht (ZS)
11S27 Sociale vaardigheden (ZS)
91S15 Muzikale vorming
95S01 Groepssupervisie catechese, wordt gevolgd samen met Jaar VII

Examens jaar IV

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Triniteitsleer	schriftelijk
wo. 13-01	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
do. 14-01	Exegese Oude Testament	schriftelijk
ma. 18-01	Sacramententheologie	schriftelijk
wo. 20-01	Fundamentele moraaltheologie	schriftelijk
do. 21-01	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
vr. 22-01	Ecclesiologie	schriftelijk
ma. 25-01	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 27-01	Sociale leer van de Kerk	mond. 15 min. (+ 15 m.)

Zomersemester

wo. 02-06	Muzikale vorming	mondeling 15 minuten
ma. 07-06	Triniteitsleer	schriftelijk
wo. 09-06	Sacramententheologie	schriftelijk
do. 10-06	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
vr. 11-06	Fundamentele moraaltheologie	schriftelijk
ma. 14-06	Exegese Oude Testament	schriftelijk
di. 15-06	Ecclesiologie	schriftelijk
vr. 18-06	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
ma. 21-06	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 23-06	Sociale leer van de Kerk	mond. 15 min. (+ 15 m.)

Basisrooster voor jaar V

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	NT	3	KG	3	Muz v./	1	Soc.l.	3	Can.r./Eccl.	3
9.50	NT	3	KG	3	Muz.v./	1	Soc.l.	3	Can.r./Eccl.	3
10.50	Trin.l.	3	Spec.mor.	3			OT	3	Can.r./Eccl.	3
11.40	Trin.l.	3	Spec.mor.	3			OT	3	Can.r./Eccl.	3
13.30	Sacr.t	3								
14.20	W.col.	3								
15.20	W.col.	3								
16.10										

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	OT	3	KG	3	Muz.v./	1	Soc.l./	3	Can.r./Eccl.	3
9.50	OT	3	KG	3	Muz.v./	1	Soc.l./	3	Can.r./Eccl.	3
10.50	Trin.l.	3	Soc.v./	3	Sacr.theol./	3	NT	3	Can.r./Eccl.	3
11.40	Trin.l.	3	Soc.v./	3	Sacr.theol./	3	NT	3	Can.r./Eccl.	3
13.30	Spec.mor.	1								
14.20	Spec.mor.	1								
15.20										
16.10										

Onregelmatig:
05E17 Sacramententheologie (ZS)
05E40 Dogmatiek. Ecclesiologie
06C50 Sociale leer van de Kerk (ZS)
06E36 Speciale moraaltheologie
10E05 Canoniek recht (WS)
10E07 Canoniek recht (ZS)
11S27 Sociale vaardigheden (ZS)
91S15 Muzikale vorming

Examens jaar V

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Triniteitsleer	schriftelijk
wo. 13-01	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
do. 14-01	Exegese Oude Testament	schriftelijk
ma. 18-01	Sacramententheologie	schriftelijk
wo. 20-01	Speciale moraaltheologie	schriftelijk
do. 21-01	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
vr. 22-01	Ecclesiologie	schriftelijk
ma. 25-01	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 27-01	Sociale leer van de Kerk	mond. 15 min. (+ 15 m.)

Zomersemester

wo. 02-06	Muzikale vorming	mondeling 15 minuten
ma. 07-06	Triniteitsleer	schriftelijk
wo. 09-06	Sacramententheologie	schriftelijk
do. 10-06	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
vr. 11-06	Speciale moraaltheologie	schriftelijk
ma. 14-06	Exegese Oude Testament	schriftelijk
di. 15-06	Ecclesiologie	schriftelijk
vr. 18-06	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
ma. 21-06	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 23-06	Sociale leer van de Kerk	mond. 15 min. (+ 15 m.)

Basisrooster voor jaar VI

Wintersemester 2026/2027

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	NT	3	KG	3	Past.theol.	3			Can.r./	3
9.50	NT	3	KG	3	Past.theol.	3	Groepssup.	2	Can.r./	3
10.50	Trin.l.	3	Spec.mor.	3	Pre./	5	OT	3	Can.r./	3
11.40	Trin.l.	3	Spec.mor.	3	Pre./	5	OT	3	Can.r./	3
13.30	Homil.	2			Muz.v./	1				
14.20	Homil.	2			Muz.v./	1				
15.20										
16.10										

Zomersemester

	Maandag		Dinsdag		Woensdag		Donderdag		Vrijdag	
9.00	OT	3	KG	3	Past.theol.	3			Can.r./	3
9.50	OT	3	KG	3	Past.theol.	3			Can.r./	3
10.50	Trin.l.	3	Soc.v/	3	Pre./	5	NT	3	Can.r./Diac+ambt	3/5
11.40	Trin.l.	3	Soc.v/	3	Pre./	5	NT	3	Can.r./Diac+ambt	3/5
13.30	Spec.mor.	1								
14.20	Spec.mor.	1								
15.20	Groepssup	1								
16.10										

Onregelmatig:
05S10 Theologie van diaconaat en ambt (ZS)
06E36 Speciale moraaltheologie
07S30 Praktijk van het preken
10E05 Canoniek recht (WS)
10E07 Canoniek recht (ZS)
11S27 Sociale vaardigheden (ZS)
91S22 Muzikale vorming (WS)

Examens jaar VI

Wintersemester 2026/2027

ma. 11-01	Triniteitsleer	schriftelijk
wo. 13-01	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
do. 14-01	Exegese Oude Testament	schriftelijk
vr. 15-01	Pastoraaltheologie	mondeling 15 minuten
ma. 18-01	Homiletiek	mondeling 15 minuten
wo. 20-01	Speciale moraaltheologie	schriftelijk
do. 21-01	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
ma. 25-01	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 27-01	Muzikale vorming	mondeling 15 minuten

Zomersemester

ma. 07-06	Triniteitsleer	schriftelijk
do. 10-06	Kerkgeschiedenis	mondeling 20 minuten
vr. 11-06	Speciale moraaltheologie	schriftelijk
ma. 14-06	Exegese Oude Testament	schriftelijk
vr. 18-06	Exegese Nieuwe Testament	schriftelijk
ma. 21-06	Canoniek recht	mondeling 15 minuten
wo. 23-06	Pastoraaltheologie	mondeling 15 minuten

Collegerooster jaar VII

	di. 15-09-2026	**wo. 16-09-2026**	**do. 17-09-2026**	**di. 13-10-2026**	**wo. 14-10-2026**	**do. 15-10-2026**
9.00	Degens / 1	Hendriks / 2	Gijzels / 6	Degens / 1	Bremmers / 2	Janssen / 6
9.50	Degens / 1	Hendriks / 2	Gijzels / 6	Degens / 1	Bremmers / 2	Janssen / 6
10.50	V. Dijck / 4	Schmeits / 6	Vd Hout / 4	Frankort / 4	Keyers / 6	V. Rens / 4
11.40	V. Dijck / 4	Schmeits / 6	Vd Hout / 4	Frankort / 4	Keyers / 6	V. Rens / 4
13.30	V. Rens / 3	Nevelstein / 3		Smits / 3	Zr. M.-Anne / 3	V. Dijck / 3
14.20	V. Rens / 3	Nevelstein / 3		Smits / 3	Zr. M.-Anne / 3	V. Dijck / 3
15.20		Vries / 3		Smits / 3	Smeets / 1	
16.10		Vries / 3			Smeets / 1	

	di. 10-11-2026	**wo. 11-11-2026**	**do. 12-11-2026**	**di. 01-12-2026**	**wo. 02-12-2026**	**do. 03-12-2026**
9.00	Degens / 1	Klinkenb. / 2	Vd Heijden / 6	Vd Heijden / 1	Alderliest. / 6	Klinkenb. / 6
9.50	Degens / 1	Klinkenb. / 2	Vd Heijden / 6	Vd Heijden / 1	Alderliest. / 6	Klinkenb. / 6
10.50	V. Rens / 4	Keyers / 5	Meijs / 4	V. Rens / 4	Alderliest. / 6	Hendriks / 4
11.40	V. Rens / 4	Keyers / 5	Meijs / 4	V. Rens / 4	Zr. Ther.-A./ 6	Hendriks / 4
13.30	Smith / 3	Zr. M.-Anne / 3	V. Dijck / 3	De Jong / 3	Vries / 3	V. Dijck / 3
14.20	Smith / 3	Zr. M.-Anne / 3	V. Dijck / 3	De Jong / 3	Vries / 3	V. Dijck / 3
15.20	Smith / 3	Smeets / 1		De Jong / 3		
16.10		Smeets / 1				

	di. 16-02-2027	**wo. 17-02-2027**	**do. 18-02-2027**	**di. 09-03-2027**	**wo. 10-03-2027**	**do. 11-03-2027**
9.00	Bremmers / 2	Klinkenb. / 5	Vd Heijden / 2	Hendriks / 2		Vd Hout / 2
9.50	Bremmers / 2	Klinkenb. / 5	Vd Heijden / 2	Hendriks / 2		Vd Hout / 2
10.50	Kunnekk. / 1	Keyers / 2	V. Rens / 2	V. Dijck / 1	Keyers / 5	Vd Hout / 2
11.40	Kunnekk. / 1	Keyers / 2	V. Rens / 2	V. Dijck / 1	Keyers / 5	Vd Hout / 2
13.30	Kunnekk. / 1	Smeets / 1	Vd Hout / 3	Dölle / 3	Smeets / 1	Zr. M.-Anne / 3
14.20	Kunnekk. / 1	Smeets / 1	Vd Hout / 3	Dölle / 3	Smeets / 1	Zr. M.-Anne / 3
15.20	V. Dijck / 3	Smeets-B / 1	Vries / 3	Dölle / 3	V. Rens / 3	
16.10	V. Dijck / 3	Smeets-B / 1	Vries / 3		V. Rens / 3	

	di. 13-04-2027	**wo. 14-04-2027**	**do. 15-04-2027**
9.00	Hendriks / 2	Hegge / 5	V. Dijck / 2
9.50	Hendriks / 2	Hegge / 5	V. Dijck / 2
10.50	Voets / 1	Vd Hout / 5	
11.40	Voets / 1	Vd Hout / 5	
13.30		Zr. M.-Anne / 3	
14.20		Zr. M.-Anne / 3	
15.20		Vries / 3	
16.10		Vries / 3	

N.B. De leslokalen waar de colleges voor Jaar VII plaatsvinden, zijn aangeduid door een cijfer achter de naam van de docent: 1 = Megaron, 2 = Keukentje, 3 = Megaronklas, 4 = Katacomben 00.30, 5 = Instituut, 6 = Thermen 00.1

PRIESTEROPLEIDING VOOR OUDERE KANDIDATEN (VPO)

Voor kandidaten op rijpere leeftijd - dat wil zeggen vanaf ongeveer 35 jaar - die een redelijke werkervaring hebben opgedaan en nog in een baan werkzaam zijn, bestaat de mogelijkheid een priesteropleiding in verkorte vorm te volgen, gedeeltelijk parttime en gedeeltelijk fulltime.

Voor toelating is een vooropleiding minimaal op havo- of mbo-niveau vereist.

In de eerste twee studiejaren vallen de colleges voornamelijk in de weekeinden (in combinatie met het Theologisch Instituut Rolduc), zodat de kandidaten hun studie aan het begin met behoud van hun werkkring kunnen volgen. Tevens kunnen zij in die twee jaren, indien mogelijk, gedurende de weekdagen enkele cursussen van de reguliere priesteropleiding volgen. De beslissing om de betrekking op te geven en als fulltime student op het seminarie te komen, wordt aan het einde van het tweede studiejaar genomen. Het derde tot en met het vijfde jaar wonen de studenten in het seminarie zelf. Zij hebben dan een aangepast programma, dat grotendeels met dat van de cursus maior (het studieprogramma van de jongere seminaristen) samen-valt.

Bij gunstig verloop van de opleiding vindt aan het begin van het zesde studiejaar de diakenwijding en aan het einde ervan de priesterwijding plaats. Gedurende dit jaar woont en werkt de student als stagiair in een parochie.

STAGES

In het kader van de praktische pastorale vorming doen de priesterstudenten in de loop van de opleiding een aantal stages, te weten:
– tijdens het studiejaar: een sociale stage in Jaar III, een catechetische stage in Jaar IV en een pastorale stage in Jaar VI;
– in de zomervakantie worden zomerstages gedaan;
– in het diaconale jaar wordt een grote parochiestage gedaan.

De stages worden begeleid door een werkbegeleider ter plaatse en door een supervisor van het grootseminarie.

De stagiairs maken een verslag over hun stage-ervaringen. Over de jaarstages schrijven de studenten eenmaal per jaar een verslag. Ook over de zomerstages wordt een verslag geschreven. De verslagen worden ter goedkeuring aan de verantwoordelijke werkbegeleider van de stageplaats en aan de supervisor voorgelegd.
Indien mogelijk zal ook de werkbegeleider een beoordeling van de verrichte stage geven.
De stagiair heeft aan de hand van het verslag een supervisiegesprek met de supervisor van de stage. Voor de jaarstage geldt bovendien dat de student enkele malen een persoonlijk gesprek heeft met de supervisor. Hij dient daarbij korte rapportages van zijn activiteiten of lesvoorbereidingen, lesbeoordelingen en lesevaluaties voor te leggen.

Voor Jaar IV en VII (catechesestage) en voor Jaar VI (pastorale stage) wordt regelmatig een groepssupervisie gehouden, waarbij de stage groepsgewijs wordt besproken aan de hand van verslagen e.d. van de studenten. Ook de eventuele beoordelingen van de begeleider zijn hier in te brengen.

Sociale stage
De sociale stage vindt plaats in Jaar III. Voor deze stage gaat de student gedurende een dagdeel per week naar een jeugdgroep, een verpleeghuis, opvanghuis enz. (wordt in overleg bepaald). Hij maakt een verslag van de stage.

Catechesestage
De catechesestage vindt plaats in Jaar IV en Jaar VII. De studenten van Jaar IV gaan elke week gedurende één dagdeel naar school en geven minstens één catecheseles. De les wordt bijgewoond door de leerkracht die als werkbegeleider is aangewezen. Na elke les maakt de stagiair een korte evaluatie. De lesvoorbereidingen, de beoordelingslijsten en de eigen les-evaluaties van de studenten zijn hoofdpunten van de individuele supervisie, die de student met de supervisor van het seminarie houdt. Enkele keren per jaar woont de supervisor een les bij van de stagiair en hij bespreekt het verloop van de stage met de werkbegeleider. Tijdens de groepssupervisie brengen de stagiairs hun bevindingen in. Op het eind van het winter- en het zomersemester schrijven de

stagiairs een verslag, dat weer onderwerp van gesprek wordt in een individuele supervisie.
In Jaar VII geeft de diaken school- en parochiecatechese onder begeleiding van een supervisor.

Pastorale stage
In Jaar VI doet elke student stage in een parochie om zoveel mogelijk vormen van liturgie en van pastorale activiteiten in de parochie te leren kennen en op hun waarde te leren schatten. De stage bestaat uit het assisteren in de liturgie in het weekend, het afleggen van huis- of ziekenbezoeken en bespreking hiervan met de werkbegeleider (stagepastoor), de maandelijkse persoonlijke supervisie bij de supervisor van het seminarie en deelname aan de groepssupervisie, waarvoor één van de studenten een verbatim of een situatieschets maakt. De student wordt geacht drie dagdelen per week te besteden aan de genoemde liturgische en pastorale activiteiten, en te assisteren in de zondagsliturgie.

Diaconale stage
In het zevende jaar, na de diakenwijding, loopt de student/diaken stage in een parochie, waar hij zoveel mogelijk aspecten van het pastorale handelen in de basiszielzorg leert kennen. Waar mogelijk neemt hij taken en verantwoordelijkheden op zich. Hij werkt samen met en onder leiding en verantwoordelijkheid van de pastoor van de stageparochie, de werkbegeleider. Daarnaast is er een supervisor die de stage vanuit de opleiding begeleidt.

Zomerstage
In de loop van de studiejaren dienen verschillende soorten zomerstages aan bod te komen (pedagogisch, sociaal, liturgisch-pastoraal, klinisch, parochieel). In één zomervakantie kunnen evt. meerdere soorten stages gecombineerd worden.

- Jaar I en I-II: ongeveer één week stage (in overleg te kiezen).
- Jaren II-III-IV: ongeveer drie weken stage (in overleg te kiezen).
- Jaar V: drie weken parochiestage (wordt aangewezen).
- Jaar VI: naar eigen keuze; stage aanbevolen, niet verplicht.

Mogelijkheden van stage zijn o.a.: bedevaartplaatsen, kinder- en jongeren-kampen, ziekenhuis of verpleegkliniek, opvanghuis voor daklozen, bedrijf, hospice, huis voor geestelijk gehandicapten, Ark-gemeenschap, diocesane jeugd-zomeractiviteiten, wereldjongerendagen enz.

BACCALAUREAAT

Geschiedenis
Nadat het Grootseminarie Rolduc (sinds 1997) en het Grootseminarie Sint Willibrord (sinds 2000) al een affiliatie met de Pauselijke Lateraanse Universiteit waren aangegaan, zijn deze affiliaties nu vervangen door één gezamenlijke. Sinds 2025 is er een affiliatie met het Interdiocesaan Theologisch Instituut 'Maria Moeder van de Kerk', dat is opgericht om een wetenschappelijke vorming te bieden aan de seminaristen in de bisdommen Roermond en Haarlem-Amsterdam.

Vereisten voor het examen
Voor het baccalaureaatsexamen komen alleen die studenten in aanmerking die het curriculum behorende bij de affiliatie met de PUL in zijn geheel met voldoende resultaten hebben gevolgd. Verder dient men in het bezit te zijn van een middelbareschooldiploma dat in Nederland toegang biedt tot een universitaire studie, ofwel wat ontbreekt aan de vooropleiding binnen het seminarie zelf te hebben aangevuld. In ieder geval moet de kandidaat ofwel binnen het kader van de middelbareschoolopleiding ofwel binnen de daarvoor op het seminarie in de eerste twee jaar aangeboden cursussen voor de vakken Latijn en Grieks een voldoende hebben behaald.

Inschrijving
De toelating tot het baccalaureaatsexamen geschiedt via de directeur of de vice-directeur van het Interdiocesaan Theologisch Instituut. De betreffende studenten worden via het studiesecretariaat ingeschreven als student aan de theologische faculteit van de PUL. De titel van de eindscriptie moet uiterlijk begin september aan het begin van het laatste studiejaar definitief zijn vastgelegd en schriftelijk aan het studiesecretariaat zijn doorgegeven.

Examen
Het mondelinge examen duurt ongeveer 30 minuten en wordt afgelegd ten overstaan van een commissie van vier personen (drie docenten en de voorzitter van de commissie). Aan het begin van het examen presenteert de student in het kort zijn scriptie, die reeds door de lector en de conlector gezamenlijk is beoordeeld. Vervolgens werkt de student in een theologische synthese een stelling uit, die hij zelf kiest uit drie stellingen. Deze stellingen krijgt hij één uur voorafgaand aan het examen. Ze worden door middel van loting getrokken uit een vooraf vastgestelde lijst, in overeenstemming met de bepalingen van de Pauselijke Lateraanse Universiteit. De leden van de commissie kunnen de student ondervragen over deze stelling, evenals over de andere twee uitgelote stellingen.

SCHRIFTELIJKE WERKZAAMHEID

De schriftelijke zelfwerkzaamheden tijdens de studie zijn de volgende:

Verslag
Over stages worden verslagen geschreven.

Samenvatting of schriftelijke werkopdracht
Elke docent kan naar eigen inzicht een samenvatting of uittreksel van max. drie bladzijden als opdracht geven, waarin een artikel of werkje van geringe omvang samengevat wordt.

Referaat
De studenten volgen twee filosofische en twee theologische werkcolleges. Elke student die aan het werkcollege deelneemt, stelt een referaat op over een door de docent opgegeven thema. De docent reikt ook de werkmethode en eventueel belangrijke literatuur aan. De omvang van een referaat bedraagt 5 tot 10 pagina's.

Werkstuk
De studenten schrijven twee filosofische en twee theologische werkstukken. Het werkstuk mag voortbouwen op wat in het werkcollege aan de orde is geweest, maar het mag ook een verhandeling over een ander thema zijn of een vergelijkende studie tussen verschillende boeken/artikelen, waarbij de opvattingen van de student bij de verwerking aan de orde komen. De student dient er rekening mee te houden dat de vakgebieden waarin werkstukken worden geschreven, voldoende variatie vertonen. Daarbij is het toegestaan om één werkstuk en de eindscriptie binnen één vakgebied te schrijven. Een werkstuk moet 10 tot 20 pagina's omvatten (regelafstand 1,5).

Scriptie
Elke student schrijft in de laatste jaren van zijn theoretische studie – te beginnen in het zomersemester van het voorlaatste jaar tot uiterlijk medio mei in het laatste jaar – een scriptie over een thema dat door de docent in overleg met de student wordt bepaald. Een scriptie dient in een theologisch vakgebied te worden geschreven. De scriptie wordt door de begeleidende docent als lector gelezen. Vóór de kerstvakantie van het laatste jaar dient op het daarvoor bestemde formulier de werktitel te zijn vastgesteld. Een tweede docent wordt door de directeur of vice-directeur van het instituut, na ruggenspraak met de begeleider, aangeduid als conlector. Deze lectoren bepalen in onderling overleg de waardering die aan de scriptie wordt toegekend. De scriptie dient ongeveer 40 pagina's bevatten (bij een VPO-student dienen dit er minimaal 20 te zijn), waarbij regelafstand 1,5 wordt gehanteerd. Als de scriptie is afgerond dient ze digitaal en op papier te worden ingeleverd bij het studiesecretariaat. Verder dient er een samenvatting van de

scriptie in enkele alinea's aangeleverd te worden in het Engels of het Italiaans. Deze samenvatting dient digitaal bij het studiesecretariaat te worden aangeleverd.

*Met betrekking tot het **werkstuk** en de **eindscriptie** geldt het volgende:*

De titel van het *werkstuk* en de *eindscriptie* dienen op voorhand schriftelijk te worden vastgelegd d.m.v. het daarvoor bestemde formulier. Het referaat van een *werkcollege*, een *werkstuk* en de *eindscriptie* dienen in correct Nederlands te worden geschreven.
Tijdens het schrijven van werkstuk of scriptie blijft de student in nauw overleg met de begeleider.

Vakgebieden
De vakgebieden, waarbinnen de schriftelijke werkzaamheden moeten variëren, zijn de volgende:
Vakgroep I: Historische filosofie
Vakgroep II: Systematische filosofie
Vakgroep III: H. Schrift
Vakgroep IV: Fundamentele theologie en dogmatiek
Vakgroep V: Dogmatiek
Vakgroep VI: Moraaltheologie en spiritualiteit
Vakgroep VII: Pastoraal
Vakgroep VIII: Liturgie
Vakgroep IX: Kerkgeschiedenis, patrologie en archeologie
Vakgroep X: Kerkelijk recht
Vakgroep XI: Hulpwetenschappen

Formele vereisten
De eindredactie van de tekst dient aan de volgende vereisten te voldoen:
Formaat A4 (21 x 29,7 cm.), enkelzijdig bedrukt. Regelafstand 1,5 in de lopende tekst, 1 in de voetnoten. Marges 3 cm (in deze marge wordt ook het paginanummer geplaatst, eventueel kan men ook een 'koptekst' gebruiken).
Lettertype "Times New Roman" of een lettertype dat vergelijkbaar is. In de lopende tekst wordt grootte 12 gebruikt, in de voetnoten grootte 10.

Opbouw
1. Kaft
2. Titelblad
3. Inhoudsopgave
4. Gebruikte afkortingen en de *sigla* van veelvuldig gebruikte werken (dit element kan ook achterwege blijven)
5. Corpus met voetnoten (geen eindnoten)
6. Conclusie(s)
7. Bibliografie

1. Kaft
Op de kaft worden de wezenlijke elementen van het ‘titelblad’ (zie nr. 2) genoemd. Men kan deze zelf kiezen. Bijvoorbeeld:
de titel van het werk, de naam van de docent, de naam van de student, de tekst “Interdiocesaan Theologisch Instituut ‘Maria Moeder van de Kerk’” of anderszins.
Een afbeelding op de kaft is toegestaan, maar men dient hierbij te letten op het wetenschappelijk karakter van het werk.

2. Titelblad
Op het titelblad dient het volgende te worden vermeld:
de titel en omschrijving van het werk,
de naam van de lector (= docent)
de naam van de conlector (indien het de eindscriptie betreft)
de naam van de student,
het studiejaar,
de datum van afronding en
de tekst “Interdiocesaan Theologisch Instituut ‘Maria Moeder van de Kerk’”.

Een scriptie binnen vakgebied:
V. Dogmatiek-Eschatologie,
met als thema:
De leer van de onvergankelijkheid
van de redelijke schepselen.
Ter behaling van de graad van het baccalaureaat
(of, indien van toepassing, “Ter afsluiting van studiejaar VI”)

Interdiocesaan Theologisch Instituut
“Maria Moeder van de Kerk”
Juni 2025
Lector: Prof. dr. S. Meterschaar SS.CC
Conlector: Dr. A.F. Buijtenen
Student: Peter van Baselen

3. Inhoudsopgave
Deze moet overzichtelijk zijn. In één blik dient de lezer een overzicht te krijgen van de behandelde onderwerpen en waar deze te vinden zijn.

4. Sigla / Afkortingen
Wanneer bepaalde werken veelvuldig voorkomen, dan kan het nuttig of noodzakelijk zijn deze af te korten en vooraf apart te vermelden. Bij het kiezen van bepaalde afkortingen dient men erop te letten dat ze zoveel mogelijk overeenkomen met de gangbare wetenschappelijke afkortingen. Bijvoorbeeld: *STh.* voor Summa Theologiae; *CIC* voor Codex Iuris Canonici; of *CKK* voor Catechismus van de Katholieke Kerk. Een goede gids voor het vinden van afkortingen van wetenschappelijke werken is *Lexikon für Theologie und Kirche. Abkürzungsverzeichnis*, dat als bijlage bij het genoemde Lexikon (LThK) verschenen is.

5. Corpus en voetnoten
De lopende tekst wordt ingedeeld in hoofdstukken en paragrafen, waarbij het uitgangspunt altijd moet zijn dat kopjes en subkopjes de leesbaarheid vergroten. Er bestaan verschillende systemen om de tekst in te delen, en de keuze voor het ene of het andere systeem hangt van verschillende factoren af. Dit kan het beste met de begeleider besproken worden.

De meest voorkomende systemen van indeling zijn de volgende:

opeenvolgende cijfers

1.
1.1. Let er bij dit systeem op dat het aantal cijfers niet te groot wordt:
1.1.1. meer dan vier niveaus wordt vaak als storend ervaren bij het lezen.
1.1.1.1.

cijfers en letters

III.
1. Let er bij dit systeem op dat de doorvoering
a. consequent blijft.
α.
β.

5.1. Doelstelling
Aan het begin van het werk zal duidelijk een *doelstelling* van het werk naar voren moeten komen. Hierbij wordt in een of twee regels weergegeven wat men in het nu volgende werk duidelijk wil maken of wil bereiken. Eventueel kan de doelstelling door middel van een kader van de rest van de tekst worden afgebakend.

5.2. Citaten in de lopende tekst
Citaten kunnen in de voetnoten worden opgenomen, maar ook in de lopende tekst. Hierbij wordt over het algemeen – behalve wanneer het enkele specifieke woorden betreft – altijd de Nederlandse taal gebruikt (dus eventueel vertalingen).

Wanneer citaten meerdere regels in de lopende tekst beslaan, worden ze als volgt opgenomen: regelafstand 1, lettergrootte 10 punts, links en rechts 1 cm inspringen.

5.3. Voetnoten
Voetnoten (lettergrootte 10) bevatten vooral bibliografische gegevens van citaten die in de lopende tekst worden aangehaald of genoemd. In de lopende tekst wordt het voetnootnummer met “superscript” weergegeven.

De *eerste verwijzing* naar een werk kan worden voorafgegaan door “cf.” of “cfr.” (maar deze aanduiding kan ook achterwege blijven), vervolgens de initialen van de auteur, de achternaam in klein-kapitalen, de titel *cursief*, daarna de plaats en de naam van de uitgever, tenslotte het jaartal. Bij tijdschriften vermeldt men de auteur, de titel, de jaargang en tussen haakjes het jaartal; vervolgens de pagina waarnaar verwezen wordt:

J. RATZINGER, *Jesus von Nazareth. Erster Teil: Von der Taufe im Jordan bis zur Verklärung*, Herder, Freiburg 2007, 23.

De *verdere verwijzingen* naar hetzelfde werk bevatten alleen nog de naam van de auteur en de titel (die eventueel zelfs ingekort kan worden):

J. RATZINGER, *Jesus von Nazareth*, 45.

Als verwijzingen naar hetzelfde werk direct op elkaar volgen, dan gebruikt men “*Op.cit.*” (*opus citatum*) en het paginanummer:

Op.cit., 177.

Als de citaten niet alleen naar het ervoor genoemde werk, maar ook naar dezelfde pagina verwijzen, dan gebruikt men “*ibidem*”, zonder verdere aanduiding:

Ibidem.

Bij een niet-letterlijke verwijzing gebruikt men “vgl.”

Een verder doel van voetnoten is om details die niet direct ter zake doen of die storen in de lopende tekst, uit te werken.

In wetenschappelijke werken wordt bij het citeren van de auteurs titulatuur achterwege gelaten. *Bijvoorbeeld wel:* A. VAN DAM; *maar niet*: Prof. A. VAN DAM SCJ.

Aanduidingen van religieuze ordes en congregaties kunnen vanzelfsprekend wél worden genoemd, wanneer dit wetenschappelijk relevant is.

6. Conclusie

In de conclusie komen de resultaten van het onderzoek aan de orde. Behalve een korte samenvatting, dient de conclusie vooral weer te geven op welke manier de doelstelling is gerealiseerd.

7. Bibliografie

In de bibliografie kan men bij een grotere omvang (bijvoorbeeld bij de eindscriptie) een onderverdeling maken tussen primaire literatuur (bronnen) en secundaire literatuur. Vanzelfsprekend is de bibliografie alfabetisch gerangschikt naar achternaam.
De hoofdnaam (meestal de achternaam) wordt in klein-kapitalen weergegeven, de titel *cursief*, daarna de plaats en de naam van de uitgever, tenslotte het jaartal. Bij tijdschriften vermeldt men de auteur, de titel, de jaargang en tussen haakjes het jaartal; vervolgens de pagina's waar het gehele artikel is te vinden.

Meestal zal zich een van de volgende situaties voordoen:

(gewoon boek)
FRIGATO, S., *Leven in Christus en moreel handelen. Inleiding in de fundamentele moraaltheologie*, Damon, Budel 2002.

(boek zonder auteur)
Catechismus van de Katholieke Kerk, Gooi & Sticht, Kampen 2008.

(artikel in een boek)
SCHMITZ, J., "Spiele und Umzüge im christlichen Brauchtum", in: W. MEURER (red.), *Volk Gottes auf dem Weg. Bewegungselemente im Gottesdienst*, Matthias-Grünewald-Verlag, Mainz 1989, 138-142.

(artikel in een tijdschrift)
PINCKAERS, S., "La structure de l'acte humain", in: *Revue Thomiste* 55(1955), 393-412.